

Udskriftsdato: 8. januar 2026

CIR1H nr 9873 af 13/10/2023 (Gældende)

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Psykisk afvigende kriminelle – Grønland

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: CMS VB 9664

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Psykisk afvigende kriminelle – Grønland

1. Overblik og tjekliste

Dette afsnit fastsætter retningslinjer for anklagemyndighedens behandling af grønlandske sager mod psykisk afvigende kriminelle.

Før tiltalerejsning og hovedforhandling skal du være opmærksom på følgende sagsbehandlingsskridt:

- Eventuel forsvarerbeskikkelse på efterforskningsstadiet, se pkt. 2.1.
- Eventuel tilknytning af kontaktperson, se pkt. 2.2.1.
- Tilbageholdelse i surrogat, se pkt. 2.4.
- Mentalundersøgelse kan foretages ambulant, se pkt. 3.1.4. eller under indlæggelse, se pkt. 3.1.5.
- Beslutning om mentalundersøgelse er påkrævet,
 - når sigtede ikke udtrykkeligt samtykker i undersøgelsen
 - når sigtede er tilbageholdt eller
 - når sigtede skal mentalundersøges under indlæggelse, se pkt. 3.1.3.
- Følgende akter/oplysninger skal sendes med anmodningen om mentalundersøgelse:
 - Sagsmaterialet
 - mappe med personlige oplysninger
 - straffeattest
 - udskrift fra cpr.
 - eventuel samtykkeerklæring fra sigtede til, at der kan indhentes personoplysninger fra andre myndigheder
 - oplysning om beskikket forsvarer, se pkt. 3.1.6.
 - oplysning om evt. kontaktperson, se pkt. 2.2.1.
- Eventuel forelæggelse af mentalundersøgelsen for Retslægerådet, se pkt. 3.2.
- Forelæggelse af påstande om særforanstaltning eller forvaring for Statsadvokaten i København, se pkt. 3.3.
- Beskikkelse af bistandsværge og underretning om retsmøder, se pkt. 3.5.
- I tilfælde, hvor der er spørgsmål om en særforanstaltning, der indebærer tilsyn af Kriminalforsorgen, skal der indhentes en udtalelse fra Kriminalforsorgen om tilsynspligten og vilkår, se pkt. 3.6.
- Eventuel høring af de grønlandske sundhedsmyndigheder, se pkt. 3.7.1.
- Høring af Socialstyrelsen hvis der er spørgsmål om en særforanstaltning over for personer, der er mentalt retarderede mv., se pkt. 3.7.2.
- Hvis tiltalte allerede er idømt en foranstaltning efter kriminallovens kapitel 33, eller har uafsonede foranstaltninger, se pkt. 3.4. samt pkt. 5.6. om kriminalitet begået forud for eller under en igang-værende foranstaltning efter kriminallovens kapitel 33 eller dom til forvaring.

Umiddelbart efter dom skal du være opmærksom på følgende sagsbehandlingsskridt:

- Eventuel forelæggelse af dom for Statsadvokaten i København, se pkt. 7.1.
- Fremsendelse af kopi af dom til den institution/mindighed, der står for fuldbyrdelse, se pkt. 7.1. og pkt. 7.2.
- Fremsendelse af kopi af dom til Kriminalforsorgen med anmodning om iværksættelse af eventuelt tilsyn, se pkt. 7.1.

Efter dom skal du i øvrigt være opmærksom på følgende sagsbehandlingsskridt:

- Anklagemyndigheden ved Grønlands Politi skal som udgangspunkt årligt indhente en erklæring om behov for opretholdelse af foranstaltningen fra den afdeling/tilsynsførende myndighed, der varetager fuldbyrdelsen, se pkt. 7.3.
- Anklagemyndighedens anmodning om forlængelse af foranstaltninger med længstetid skal indbringes for retten i god tid inden udløbet af længstetiden, se pkt. 7.3.2.
- Anklagemyndigheden skal på eget initiativ indbringe spørgsmål om ændring eller ophævelse af foranstaltninger uden længstetid for retten i god tid inden 3 år efter afgørelsen, og herefter mindst hvert andet år, se pkt. 7.3.3.
- Sager, hvor der rejses spørgsmål om ophævelse af foranstaltningen, skal forelægges for Statsadvokaten i København, hvis statsadvokaten fører kontrol med foranstaltningen, se pkt. 7.3.5.
- Politidirektøren indbringer den idømte foranstaltning for retten, se pkt. 7.3.6.
- Statsadvokaten i København gennemgår årligt forvaringssagerne for at vurdere, om der er behov for at ændre, ophæve eller opretholde forvaringen, se pkt. 7.4.
- Statsadvokaten i København tager stilling til spørgsmål om ændringer af forvaringsdomme. Politidirektøren indbringer sagen for retten. Se pkt. 7.4.
- Der skal afsiges beslutning om udvisning af udlændinge i forbindelse med udskrivning, se pkt. 7.5.

2. Politiets efterforskning og sagsbehandling

2.1. Forsvarerbeskikkelse

Mentale afvigelser hos sigtede kan give anledning til, at politiet også i de tilfælde, hvor forsvarerbeskikkelse ikke er obligatorisk efter retsplejelovens § 321, stk. 1, tager initiativ til at fremsætte begæring om forsvarerbeskikkelse på efterforskningsstadiet, herunder forud for afhøringer. Se herom pkt. 2.2. Det fremgår således af retsplejelovens § 321, stk. 2, at forsvarer kan beskikkes, når retten under henvisning til sigtedes person anser det for ønskeligt.

Selv om sigtede er mentalt afvigende, vil der dog i almindelighed ikke være anledning til, at politiet fremsætter begæring om forsvarerbeskikkelse, såfremt sagen vedrører mindre betydningsfulde lovovertrædelser, og der utvivlsomt er et sikkert bevisgrundlag for sigtedes skyld. Som eksempler på sådanne lovovertrædelser kan nævnes visse særlovsovertrædelser (f.eks. overtrædelse af færdselslov for Grønland, Inatsisartutlov om euforiserende stoffer, og Våbenlov for Grønland) og mindre alvorlige overtrædelser af kriminalloven (f.eks. butikstyveri, brugstyveri og hærværk).

Politiet skal vejlede sigtede om adgangen til at begære en forsvarer beskikket, jf. retsplejelovens § 320, stk. 2, 1. pkt. Det skal fremgå af politirapporten, at den sigtede har modtaget behørig vejledning, jf. retsplejelovens § 320, stk. 2, 2. pkt.

2.2. Afhøring

Retsplejeloven indeholder ikke særlige regler om afhøring af sigtede eller tiltalte, der må antages at være omfattet af kriminallovens § 156.

Mentalt afvigende, der bør bistås af en forsvarer, må ikke afhøres til politirapport, før retten har taget stilling til spørgsmålet om forsvarerbeskikkelse, eller en forsvarer i øvrigt er til stede.

Dette gælder dog ikke i tilfælde, hvor uopsættelige efterforskningsskridt, f.eks. af hensyn til offeret for en kriminel handling, gør det nødvendigt straks at få oplysninger fra sigtede. I tilfælde, hvor sigtede f.eks. er taget på fersk gerning, kan det ligeledes være nødvendigt at foretage en række indledende efter-forskningsskridt, som forudsætter afhøringer af sigtede.

Når en forsvarer er beskikket, må afhøring til politirapport, påhør af diktat til politirapport, gennemgang af den nedskrevne politirapport eller gennemlæsning og eventuel underskrift af politirapporten ikke finde sted uden forsvarerens tilstedeværelse.

Det skal af politirapporten fremgå, hvornår afhøringen er påbegyndt og tilendebragt, samt at forsvareren har været til stede.

Det kan efter omstændighederne være hensigtsmæssigt med fonetisk optagelse af afhøringen. Afhørte skal i så fald gøres bekendt med optagelsen, jf. herved retsplejelovens § 346, stk. 4.

2.2.1. Kontaktperson

I forbindelse med afhøringen af en sigtet, der skønnes at være mentalt afvigende, skal politiet spørge den sigtede, om der eventuelt er en pårørende, bekendt eller anden person, der kan være den sigtedes kontaktperson i forbindelse med indkaldelse til mentalundersøgelse mv.

Hvis den sigtede peger på en kontaktperson, skal politiet samtidig få sigtedes samtykke til, at politiet må kontakte den pågældende, og at kontaktpersonen må få oplysninger om tidspunkt og sted for mentalundersøgelsen.

Hvis sigtede giver samtykke, skal politiet herefter kontakte personen og høre, om denne vil være kontaktperson. Politiet skal samtidig oplyse, at det arbejde, der udføres som kontaktperson, er ulønnet. Politiet skal notere kontaktpersonens kontaktoplysninger (adresse, e-mail, telefonnummer mv.) i sagen.

Anklageren skal videreformidle kontaktoplysningerne til den retspsykiatriske afdeling, der skal foretage mentalundersøgelsen.

Det bemærkes, at en kontaktperson ikke er det samme som en bistandsværg, der først beskikkes senere i forløbet. Se herom i pkt. 3.5.

2.3. Indenretlig afhøring

Under tilbageholdelse i surrogat, f.eks. på psykiatrisk afdeling i Danmark, vil reglerne om besøgs- og brev-kontrol i retsplejelovens §§ 379 og 380 ikke kunne iagttages i samme omfang, som det er tilfældet under tilbageholdelse i anstalt/detention, jf. pkt. 2.4.

I sager vedrørende alvorlig kriminalitet, hvor sigtede må forventes at blive tilbageholdt i surrogat, og hvor der efter sagens omstændigheder kan være bestemte grunde til at antage, at sigtede vil vanskeliggøre forfølgningen af sagen, navnlig ved at fjerne spor eller advare eller påvirke andre, bør anklagemyndigheden derfor overveje at foretage en indenretlig afhøring af vidner og sigtede på et tidligt tidspunkt under sagens efterforskning.

Det følger af retsplejelovens § 343, stk. 2, nr. 1-3, at der efter anmodning afholdes retsmøde inden ho-vedforhandlingen, når det er påkrævet for at sikre bevis, som det ellers må befrygtes vil gå tabt, eller som ikke uden væsentlig ulempe eller forsinkelse vil kunne føres umiddelbart for den dømmende ret (nr. 1), eller må antages at være af betydning for efterforskningen (nr. 2) eller af hensyn til en offentlig interesse (nr. 3).

2.4. Tilbageholdelse i surrogat - retsplejelovens § 361

Er betingelserne for anvendelse af tilbageholdelse til stede, men tilbageholdelsens øjemed kan opnås ved mindre indgribende foranstaltninger, træffer retten, hvis sigtede samtykker heri, i stedet for tilbageholdelsen bestemmelse herom, jf. retsplejelovens § 361, stk. 1. Retten kan undtagelsesvist træffe afgørelse herom uden sigtedes samtykke, jf. § 361, stk. 1, 2. pkt.

Det følger videre af retsplejelovens § 361, stk. 2, nr. 3 og 4, at retten bl.a. kan bestemme, at sigtede skal tage ophold i egnet hjem eller institution (nr. 3), eller at sigtede skal undergive sig psykiatrisk behandling eller afvænningsbehandling for misbrug af alkohol, narkotika eller lignende, om fornødent på hospital eller særlig institution (nr. 4).

Det bemærkes i den forbindelse, at tilbageholdelse i surrogat på en psykiatrisk afdeling på nuværende tidspunkt ikke kan finde sted i Grønland, idet der ikke findes en lukket psykiatrisk afdeling i Grønland, og idet Psykiatrisk Afdeling A1 på Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk ikke har de sikkerhedsmæssige rammer, der er påkrævet.

Tilbageholdelse vil normalt ske på Aarhus Universitetshospital, Retspsykiatrisk Afdeling i Skejby, R3. Tilbageholdelsen sker i så fald i medfør af retsplejelovens § 361, stk. 1 og stk. 2, nr. 3 og evt. 4.

Der findes på nuværende tidspunkt ikke sikrede institutioner i Grønland, der kan anvendes som surrogat-tilbageholdelsesplads for mentalt retarderede. En surrogat-tilbageholdelsesplads kan imidlertid tilvejebringes efter konkrete drøftelser med Socialstyrelsen.

Der vil i konkrete tilfælde være mulighed for surrogat-tilbageholdelse på en egnet institution i Danmark. Det er i så fald Socialstyrelsen, der er ansvarlig for at finde en egnet surrogat-tilbageholdelsesplads. Det bemærkes i den forbindelse, at den eneste institution for mentalt retarderede, der i øjeblikket har en sikret afdeling, er Kofoedsminde i Lolland Kommune. På den sikrede afdeling modtager Kofoedsminde bl.a. arrestanter i medfør af den danske retsplejelovs § 765.

I forbindelse med tilbageholdelse af frihedsberøvende karakter i medfør af retsplejelovens § 361, stk. 2, nr. 3 og 4, kan politiet efter Rigsadvokatens opfattelse træffe bestemmelse om besøgs- og brevkontrol i medfør af en analogi af retsplejelovens § 379 og § 380, jf. UfR 1999.933Ø (vedrørende de tilsvarende bestemmelser i den danske retsplejelov). Det kan dog være vanskeligt for den enkelte institution eller den enkelte afdeling at sikre, at den tilbageholdte ikke modtager besøg udenom besøgskontrollen, ligesom det kan være vanskeligt at hindre, at den tilbageholdte ikke afsender eller modtager breve udenom brevkontrollen. Om muligheden for indenretlig afhøring med henblik på bevissikring, se pkt. 2.3.

Surrogat-tilbageholdelse bør bringes til ophør, såfremt der ikke længere er et psykiatrisk behandlingsbehov eller en mentalundersøgelse anbefaler almindelig foranstaltning. I sådanne situationer skal den retspsykiatriske afdeling eller institution have mulighed for direkte at kontakte anklagemyndigheden, således at

den surrogatanbragte kan blive fremstillet for domstolene med henblik på tilbageholdelse i en almindelig detention eller anstalt.

En tilbageførsel skal således ikke afvente en kommende fristforlængelse, men skal fremmes hurtigst muligt.

Såfremt en sådan information måtte tilgå politisøjlen, skal informationen overgives til anklagemyndigheden hurtigst muligt med henblik på iværksættelse af ovennævnte.

Udgangstilladelse mv. for personer anbragt i surrogat på hospital eller institution i medfør af retsplejelovens § 361, stk. 2, nr. 3 og 4, reguleres i praksis efter princippet i § 7 i bekendtgørelse nr. 200 af 25. marts 2004 om udgangstilladelse mv. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til straffe-retlig afgørelse eller i medfør af farlighedsdekret.

2.4.1. Håndtering af flugt- og befrielsestruede personer; herunder bandemedlemmer; hvor der opstår spørgsmål om overførsel til surrogat

Anklagemyndigheden skal altid være opmærksom på, om øjemedet med tilbageholdelsen vil forspildes ved overførsel til surrogat og eventuelt protestere imod, at retten træffer afgørelse herom.

Det skal til enhver tid sikres, at der er en løbende dialog mellem anklagemyndigheden og den afdeling, hvor den pågældende er tilbageholdt i surrogat i situationer, hvor en flugt- og befrielsestruet person, herunder et bandemedlem er blevet tilbageholdt i surrogat på en retspsykiatrisk afdeling, og hvor det sundhedsfaglige personale på afdelingen efterfølgende vurderer, at der ikke er et psykiatrisk behandlingsbehov.

I sådanne situationer skal den retspsykiatriske afdeling have mulighed for direkte at kontakte anklagemyndigheden, således at den surrogatanbragte kan blive fremstillet for domstolene med henblik på tilbageholdelse i en almindelig detention eller anstalt.

En tilbageførsel skal således ikke afvente en kommende fristforlængelse, men skal fremmes hurtigst muligt.

Såfremt en sådan information måtte tilgå politisøjlen, skal informationen overgives til anklagemyndigheden hurtigst muligt med henblik på iværksættelse af ovennævnte.

2.5. Påstandens udformning, hvis der ikke er plads i surrogatinstitutionen

Hvis der på tidspunktet for tilbageholdelsen ikke foreligger oplysning om, hvorvidt der er – eller hvornår der vil være – plads på psykiatrisk afdeling mv., kan der nedlægges påstand om tilbageholdelse i surrogat, når plads haves.

Man skal i den forbindelse være opmærksom på, om frihedsberøvelsen vil komme til at stå i misforhold til den forvoldte forstyrrelse af sigtedes forhold, sagens karakter og grovhed og den foranstaltning, som kan ventes, hvis sigtede findes skyldig, jf. retsplejelovens § 359, stk. 3.

Der kan i den forbindelse henvises til U 2011.796H, hvor Højesteret udtalte, at manglende mulighed for varetægtsfængsling i surrogat efter den danske retsplejelovs § 765, hvor dette er indiceret, så varetægtsfængsling i givet fald må ske i arrest, kan være et forhold, som kan indgå i proportionalitetsvurderingen efter den danske retsplejelovs § 762, stk. 3. Efter en samlet vurdering fandt Højesteret imidlertid ikke, at varetægtsfængslingen af T, der var sigtet for overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, og som havde været varetægtsfængslet i mere end tre måneder, var i strid med § 762, stk. 3.

Der kan endvidere henvises til U 2011.1114/1H, hvor Højesteret stadfæstede byrettens kendelse om va-retægtsfængsling i surrogat på en lukket psykiatrisk afdeling, når plads haves, indtil afsigelse af dom. Der var på fængslingstidspunktet rejst tiltale i sagen, og hovedforhandlingen var berammet til ca. 3 måneder herefter. Højesteret udtalte dog, at byretten burde have sikret sig muligheden for løbende at vurdere, om eventuel manglende overførsel af T til psykiatrisk afdeling kunne gøre opretholdelse af varetægts-fængslingen betænkelig, jf. proportionalitetsprincippet i den danske retsplejelovs § 762, stk. 3. Der burde derfor have været fastsat en fængslingsfrist i medfør af § 767, stk. 1, i stedet for bestemmelsen om fængsling indtil afsigelse af dom i sagen.

Endelig kan der henvises til U 2022.2963H, hvor Højesteret fandt, at fortsat varetægtsfængsling i surrogat på psykiatrisk afdeling ikke var uproportional, jf. den danske retsplejelovs § 762, stk. 3.

2.6. Midlertidig anbringelse af helbredsmæssige grunde i medfør af retsplejelovens § 370, stk. 3

Tilbageholdte kan i medfør af retsplejelovens § 370, stk. 3, af helbredsmæssige grunde anbringes i eller overføres til hospitaler, herunder psykiatriske afdelinger, uden for Kriminalforsorgen.

En anbringelse eller overførsel i medfør af retsplejelovens § 370, stk. 3, er en lægelig beslutning og sker således uden rettens medvirken.

Anstalten bør rette henvendelse til politiet og forsvareren, inden overførslen iværksættes, idet politiet kan være i besiddelse af oplysninger om den tilbageholdtes farlighed mv., der kan have betydning for vurderingen af, om anbringelsen er hensigtsmæssig. Sundhedsvæsenet bør ligeledes inddrages i relevant omfang for at sikre, at den nødvendige kapacitet til eventuelt at tage imod den tilbageholdte er tilstede.

Bliver opholdet af længere varighed, bør anbringelsen ske i medfør af retsplejelovens § 361 med eller uden samtykke fra den tilbageholdte.

Udgangstilladelse er reguleret i retsplejelovens § 379, stk. 2, hvorefter institutionens ledelse med politiets samtykke kan give en tilbageholdt udgangstilladelse med ledsager for et kortere tidsrum.

3. Forberedelse

3.1. Mentalundersøgelse

3.1.1. I hvilke tilfælde skal der iværksættes en mentalundersøgelse?

Sigtede skal efter retsplejelovens § 436, stk. 2, underkastes mentalundersøgelse, når dette findes at være af betydning for sagens afgørelse, og den ulempe eller de omkostninger, der er forbundet med

under-søgelsen, ikke står i misforhold til sagens karakter og grovhed. Hvis sigtede er tilbageholdt eller ikke ud-trykkeligt giver samtykke til undersøgelsen, kan denne kun finde sted efter rettens afgørelse. Afgørelsen træffes ved en beslutning, der skal begrundes.

Om mentalundersøgelse skal foretages, beror på en samlet vurdering, der foruden det umiddelbare ind-tryk af sigtede under afhøringerne og hans eller hendes adfærd under en eventuel tilbageholdelse omfatter den aktuelle sag, tidligere sager, oplysningerne om hans eller hendes personlige forhold f.eks. i en personundersøgelse efter retsplejelovens § 436, eller en vejledende distriktslægeerklæring og oplysninger om tidligere psykiatrisk behandling eller sociale hjælpeforanstaltninger.

Om en mentalundersøgelse er af betydning for sagens afgørelse, vil normalt afklares ved indhentelsen af en vejledende distriktslægeerklæring, der efterfølgende forelægges for overlægen ved Psykiatrisk Afdeling A1 på Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk, med henblik på en vurdering af, om en mentalundersøgelse skønnes relevant. Indhentelse af en personundersøgelse med henblik på vurderingen af behovet for en mentalundersøgelse – som det sker i Danmark – er ikke mulig i Grønland.

Indhentelse af en vejledende distriktslægeerklæring kan eventuelt undlades, hvis der er enighed herom imellem politi og overlægen ved Psykiatrisk Afdeling A1 på Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk.

Mentalundersøgelse vil navnlig være indiceret i nedennævnte tilfælde:

- 1) Hvis sigtede tidligere har modtaget psykiatrisk behandling, eller der i øvrigt kan være grund til at formode, at sigtede er sindssyg eller mentalt retarderet, jf. kriminallovens § 156.
- 2) Når der i øvrigt, f.eks. på grund af de kriminelle handlingers art og/eller grovhed, er grund til at formode, at sigtedes mentale tilstand afviger fra det normale. Mentalundersøgelse bør normalt ske, når sigtelsen angår
 - drab eller forsøg herpå,
 - grovere meningsløs eller særegen form for vold, herunder særligt i gentagelsestilfælde,
 - grovere voldtægt og voldtægt i gentagelsestilfælde eller forsøg herpå,
 - grovere eller gentagne seksualforbrydelser over for børn,
 - forsætlig brandstiftelse uden økonomisk motiv eller forsøg herpå.
- 3) Når kriminalitetsbetingelserne for anvendelse af forvaring efter kriminallovens § 161 er opfyldt, herunder f.eks. gentagen voldtægt, røveri mv.

Denne opregning er ikke bindende og ikke udtømmende.

Også i andre tilfælde kan mentalundersøgelse efter en konkret vurdering være formålstjenlig. Det gælder f.eks. med hensyn til

- 1) lovovertrædere, hvis kriminalitet må antages at være begrundet i, at stof- eller alkoholmisbrug har ført til alvorlig psykisk forstyrrelse,

- 2) unge lovovertrædere, som frembyder tegn på psykisk afvigelse eller mental retardering, hvis der er spørgsmål om anvendelse af ubetinget anstaltsanbringelse, og med hensyn til
- 3) lovovertrædere over 60 år, der ikke tidligere er foranstaltet, og nu sigtes for en overtrædelse, der skønnes at ville medføre ubetinget anstaltsanbringelse, hvis der kan være grund til at formode, at kriminaliteten står i forbindelse med en aldersbetinget sjælelig svækkelsestilstand.

Hvis anklagemyndigheden forventer, at sagen skal afgøres med en bøde:

Mentalundersøgelse skal ikke iværksættes, når der ikke er spørgsmål om anden retsfølge end bøde.

Andre tilfælde, hvor der ikke skal iværksættes mentalundersøgelse:

Oplysningerne fra en tidligere mentalundersøgelse vil efter omstændighederne kunne gøre en mentalundersøgelse upåkrævet, hvis der kun er gået få år fra den sidste undersøgelse, eller hvis der ikke er tvivl om, at sigtede er mentalt retarderet.

I kriminalsager, hvor den tiltalte er undergivet en foranstaltning i henhold til en tidligere kriminaldom, skal der ikke sendes en anmodning til en retspsykiatrisk afdeling om foretagelse af mentalundersøgelse. I disse tilfælde skal der i stedet anmodes om en udtalelse fra det behandlingssted, der har ansvaret for den pågældende foranstaltning. Indhentelse af en supplerende erklæring om sigtedes psykiske tilstand kræver ikke rettens beslutning eller samtykke fra sigtede, hvis sigtede ikke skal underkastes yderligere undersøgelser i anledning heraf. Hvis udarbejdelse af erklæringen kræver, at sigtede skal undergives yderligere undersøgelser, følges reglerne i retsplejelovens § 436, stk. 2.

Ved afgørelsen af, om mentalundersøgelse skal finde sted, må det tillige tages i betragtning, at undersøgelsen kan være en belastning for sigtede og vil kunne medføre en forsinkelse af sagen. Mentalundersøgelse skal derfor kun iværksættes, når undersøgelsen må antages at kunne få betydning for sagens afgørelse.

Mentalundersøgelse kan endvidere eventuelt undlades, hvis der i sagen alene er spørgsmål om betinget dom, og at sagen på den baggrund eventuelt kan afgøres med en dom til tilsyn efter kriminallovens kapitel 28, f.eks. med vilkår om at undergive sig psykiatrisk/sexologisk behandling, jf. § 135.

Hvis anklagemyndigheden vurderer, at sagen skal afgøres med et tiltalefrafald, skal der ikke iværksættes mentalundersøgelse. Der henvises til pkt. 5.6. og pkt. 6.

3.1.2. På hvilket tidspunkt skal mentalundersøgelsen iværksættes?

Behovet for mentalundersøgelse skal afklares så tidligt som muligt under efterforskningen. Formålet hermed er at sikre, at undersøgelsen af den sigtede kan iværksættes uden at forsinke kriminalsagen væsentligt. Som udgangspunkt skal mentalundersøgelsen således iværksættes sideløbende med efterforskningen. Det kan dog efter en konkret vurdering være hensigtsmæssigt først at iværksætte undersøgelsen af sigtede efter, at hovedparten af efterforskningen er afsluttet. Dette vil navnlig være tilfældet, hvis det må forudses, at den sigtede skal deltage i en række politiafhøringer med henblik på at få afklaret sagens nærmere omstændigheder. I sådanne tilfælde vil det således ud fra en lægelig vurdering kunne være uhensigtsmæssigt, hvis den sigtede skal deltage i politiafhøringer sideløbende med de samtaler, prøver mv., som sigtede deltager i som en del af mentalundersøgelsen.

Anklagemyndigheden afgør, om der skal fremsættes begæring om mentalundersøgelse, og tager stilling til begæringer herom fra anden side, herunder fra forsvareren. Retten afgør ved beslutning tvistigheder om begæringer fra forsvareren eller sigtede om foretagelsen af mentalundersøgelse, jf. retsplejelovens § 341.

Hvis anklagemyndigheden først bliver bekendt med behovet for mentalundersøgelse kort tid før – eller under – hovedforhandlingen, kan det være relevant, at der tages stilling til skyldsspørgsmålet forud for, at mentalerklæringen indhentes.

Det følger af retsplejelovens § 473, stk. 1, 2. pkt., at retten undtagelsesvist kan bestemme, at spørgsmålet, om tiltalte er skyldig, skal behandles og afgøres først.

Anklagemyndigheden skal i situationer, hvor det er relevant – f.eks. af hensyn til eventuelle vidner, der er tilsagt til hovedforhandlingen, og/eller af ressourcemæssige hensyn – som udgangspunkt fremsætte begæring om, at der tages stilling til skyldsspørgsmålet, inden sagen udsættes på mentalundersøgelse, medmindre særlige omstændigheder taler imod.

3.1.3. Beslutning/ikke beslutning?

Rettens beslutning er altid påkrævet

- når sigtede ikke udtrykkeligt samtykker i undersøgelsen, jf. retsplejelovens § 436, stk. 2,
- når sigtede er tilbageholdt, jf. retsplejelovens § 436, stk. 2, eller
- når sigtede skal mentalundersøges under indlæggelse, jf. retsplejelovens § 436, stk. 3, eller
- når sigtede ikke samtykker i, at der indhentes oplysninger om dennes personlige forhold fra pårørende eller andre privatpersoner, jf. retsplejelovens § 436, stk. 4.

Der er i retsplejelovens § 436, stk. 3, hjemmel til at frihedsberøve sigtede alene med henblik på gennemførelse af en mentalundersøgelse under indlæggelse. Frihedsberøvelsen kan dog ikke udstrækkes længe-re, end hvad der er nødvendigt af hensyn til mentalundersøgelsen, jf. principperne i U 1999.1117Ø vedrørende den tilsvarende bestemmelse i den danske retsplejelov. Der fastsættes en frist for frihedsberøvelsen, jf. retsplejelovens § 436, stk. 3, jf. § 364.

Det er en forudsætnig for, at retten ved beslutning kan træffe afgørelse efter retsplejelovens § 436, stk. 4, at der foreligger oplysninger om, hvem af sigtedes pårørende og hvilke andre privatpersoner der skal rettes henvendelse til, og hvilke oplysninger der herved ønskes tilvejebragt fra disse til brug for mentalundersøgelsen, jf. principperne i Højesterets kendelse af 25. februar 2022 (U 2022.1845H) vedrørende den tilsvarende bestemmelse i den danske retsplejelov.

Såfremt den institution, der forestår udarbejdelsen af mentalundersøgelsen, bliver opmærksom på, at det er nødvendigt for udarbejdelsen af denne, at der indhentes oplysninger om sigtedes personlige forhold fra sigtedes pårørende eller andre privatpersoner – og sigtede ikke ønsker at samtykke til dette – så skal institutionen rette henvendelse til anklagemyndigheden med anmodning om, at der indhentes beslutning herom, jf. retsplejelovens § 436, stk. 4. Det er vigtigt, at det af anmodningen fremgår, hvem af sigtedes pårørende og/eller hvilke andre privatpersoner der skal rettes henvendelse til, og hvilke oplysninger om sigtedes personlige forhold der herved ønskes tilvejebragt fra disse til brug for mentalundersøgelsen f.eks. oplysninger om helbred, opvækst, parforhold/samliv, skolegang eller lignende. Anklagemyndigheden skal herefter hurtigst muligt anmode retten om at træffe afgørelse, jf. retsplejelovens § 436, stk. 4.

For sigtede på fri fod, der er uden fast bopæl, eller som af andre grunde er vanskelige at træffe, bør anklagemyndigheden fra sigtede få oplysning om en person, der kan bistå med kontakten til sigtede i forbindelse med gennemførelse af mentalundersøgelsen. Oplysning herom sendes til den institution, der skal foretage mentalundersøgelsen. Se også pkt. 2.2.1 og pkt. 3.1.6.

3.1.4. Ambulant mentalundersøgelse

Mentalundersøgelse sker som udgangspunkt ambulant, dvs. uden indlæggelse på psykiatrisk afdeling eller ophold på institution. Både arrestanter og personer på fri fod kan undersøges ambulant. I praksis foretages ambulante mentalundersøgelser i Grønland under de undersøgelsesrejser, der flere gange årligt foretages af Aarhus Universitetshospital, Retspsykiatrisk Afdeling i Skejby, R3.

Ambulante mentalundersøgelser skal gennemføres hurtigst muligt efter, at anklagemyndigheden har rekvireret en ambulant mentalundersøgelse. Grønlands Politi følger løbende op på udestående mentalerklæringer.

3.1.5. Mentalundersøgelse under indlæggelse

Mentalundersøgelse under indlæggelse kan være indiceret, hvis

- den undersøgende læge anbefaler, at undersøgelsen skal ske under indlæggelse,
- sigtede i forvejen er indlagt/tilbageholdt i surrogat på psykiatrisk afdeling,
- sigtede opholder sig på en institution for mentalt retarderede, eller
- sigtede nægter at medvirke til en ambulant mentalundersøgelse.

Mentalundersøgelse under indlæggelse foretages i praksis på Aarhus Universitetshospital, Retspsykiatrisk Afdeling i Skejby, R3, idet det på nuværende tidspunkt ikke er muligt at gennemføre mentalundersøgelser under indlæggelse i Grønland.

Hvis der er et klart misforhold til sagens betydning og den forventede foranstaltning, kan der ikke ske mentalundersøgelse under indlæggelse. Der henvises til principperne i Højesterets kendelse i U 2011.2643/2 om mentalundersøgelse under indlæggelse efter reglerne i den danske retsplejelov. I denne sag var sigtede, der ikke tidligere var dømt af betydning for sagen, sigtet for trusler mod sin tidligere ægtefælle, jf. straffelovens § 266. Kriminalforsorgen havde anbefalet, at sigtede skulle mentalundersøges. I april 2010 afsagde byretten på skriftligt grundlag og mod sigtedes protest kendelse om, at sigtede skulle underkastes ambulant mentalundersøgelse. Da sigtede ikke ønskede at medvirke hertil, afsagde byretten i januar 2011 kendelse om, at sigtede i stedet skulle underkastes mentalundersøgelse under indlæggelse, jf. den danske retsplejelovs § 809, stk. 2, hvilket landsretten stadfæstede. Højesteret udtalte, at det var tvivlsomt, om det i april 2010 var tilstrækkeligt indiceret at træffe afgørelse om ambulant mentalundersøgelse. Herefter, og da en mentalundersøgelse under indlæggelse ville indebære en længere frihedsberøvelse, som ville stå i klart misforhold til sagens betydning og den straf, som kunne forventes, hvis sigtede fandtes skyldig, fandt Højesteret, at sigtede ikke skulle mentalundersøges under indlæggelse.

Mentalundersøgelse under indlæggelse på psykiatrisk afdeling må som udgangspunkt forventes at kunne gennemføres på 3 måneder, men det kan i nogle tilfælde være nødvendigt med en lidt længere hospitalsindlæggelse, hvilket kan medføre en forsinkelse af erklæringen.

3.1.6. Hvilke akter skal vedlægges en anmodning om mentalundersøgelse?

Anmodningen om mentalundersøgelse stiles til den institution/læge, der skal forestå undersøgelsen, som normalt er Aarhus Universitetshospital, Retspsykiatrisk Afdeling i Skejby, R3. Forsvareren skal have tilsendt kopi af anmodningen.

Hjemlen til Grønlands Politis behandling og videregivelse af personoplysninger, herunder oplysninger om kriminelle forhold og helbredsoplysninger, findes i retshåndhævelsesloven, som sat i kraft 1. juli 2023 ved anordning om ikrafttræden for Grønland af lov om retshåndhævende myndigheders behandling af personoplysninger.

Ved fremsendelsen af en anmodning om mentalundersøgelse skal følgende akter som udgangspunkt være vedlagt i kopi:

- Hele sagsmaterialet (rapporter mv.) inkl. alle retsbogsudskrifter, herunder en eventuel beslutning om mentalundersøgelse. I omfangsrige sager kan behovet for fremsendelse af bilag aftales med den ansvarlige overlæge på den institution, der skal foretage undersøgelsen. For sigtede på fri fod, der har samtykket i mentalundersøgelsen, vedlægges samtykkeerklæring
- Mappe med personlige oplysninger (herunder eventuel tidligere indhentet personundersøgelse efter retsplejelovens § 436, en vejledende distriktslægeerklæring og eller en udtalelse om indikation for mentalundersøgelse) samt kopi af tidligere domme
- Aktuel straffeattest
- Aktuel udskrift fra Det Centrale Personregister, evt. vedlagt historiske adresser
- Eventuel samtykkeerklæring fra sigtede til, at der kan indhentes personoplysninger fra andre myndigheder
- Oplysninger om beskikket forsvarer
- Oplysninger om eventuel kontaktperson, jf. pkt. 2.2.1.

Samtykkeerklæringen skal ledsage anmodningen om mentalundersøgelse, således at institutionen eller afdelingen umiddelbart efter modtagelsen kan indhente relevante oplysninger, samtidig med at sigtede indkaldes til den første samtale.

Institutionen eller afdelingen kan – under nærmere betingelser – indhente personoplysninger fra andre myndigheder, selvom sigtede ikke har givet samtykke til det. I den forbindelse skal der indledningsvis tages stilling til, om oplysningerne skal indhentes fra en sundhedsperson eller fra en anden forvaltningsmyndighed. Det bemærkes, at indhentelse af oplysninger fra offentlige myndigheder falder uden for rammerne af retsplejelovens § 436, stk. 4.

Spørgsmålet om videregivelse af helbredsoplysninger og andre fortrolige oplysninger fra sundhedspersoner i Grønland er reguleret af kapitel 5 i landstingsforordning nr. 6 af 31. maj 2001 om patienters retsstilling.

Adgangen til at videregive personoplysninger mellem forskellige forvaltningsmyndigheder i øvrigt er i Grønland reguleret af reglerne om persondata i persondataloven, som er sat i kraft for Grønland den 1. december 2016. Den reguleres endvidere af forvaltningsloven, som for rigsmyndighedernes sagsbehandling er sat i kraft ved anordning nr. 1188 af 27. december 1994, og af landstingslov nr. 8 af 13. juni 1994 om

sagsbehandling i den offentlige forvaltning for så vidt angår den offentlige forvaltning under Grønlands hjemmestyre og kommunerne.

For manuel videregivelse af personoplysninger (papirbaseret), herunder oplysninger om helbredsforhold og kriminelle forhold, findes hjemlen til videregivelse til en anden forvaltningsmyndighed i forvaltnings-/landstingslovens § 28, stk. 2. Efter stk. 2, nr. 1, kan oplysningerne videregives, hvis observanden har givet samtykke. Uden samtykke kan oplysningerne videregives efter stk. 2, nr. 3, jf. retsplejelovens § 436, stk. 2.

Ved videregivelse af oplysninger til en anden forvaltningsmyndighed, som helt eller delvist foretages ved hjælp af elektronisk databehandling (f.eks. e-mail), findes hjemlen til videregivelse i både forvaltnings-/landstingslovens § 28, stk. 1 og 2, og persondatalovens §§ 6-8.

Når sundhedspersoner i Danmark behandler og videregiver oplysninger, f.eks. til brug for en mentalundersøgelse, er forholdet reguleret i sundhedslovens kapitel 9. Se nærmere herom i Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om psykisk afvigende kriminelle pkt. 3.1.7.

3.1.7. Indholdet af mentalerklæringer

En mentalerklæring skal som udgangspunkt indeholde følgende oplysninger:

1. Indledning

- Kort præsentation af sagen
- Væsentlige oplysninger om observanden (alder, etnicitet, køn, tidligere kriminalitet, aktuel sigtel-se)
- Erkender/nægter sig skyldig
- Tilbageholdt/tilbageholdt i surrogat/på fri fod

2. Sygdomme, kriminalitet mv. i slægten

- Somatisk sygdom (medtages kun, hvis det har betydning for erklæringen)
- Psykiatrisk sygdom
- Eventuel genetisk disposition
- Misbrug og kriminalitet i familien (medtages kun, hvis det har betydning for erklæringen)

3. Levnedsbeskrivelsen

- Social anamnese, herunder:
 - Barndomshjem
 - Skolegang
 - Erhvervsforløb
 - Ægteskabelige forhold
 - Økonomi

4. Tidligere kriminalitet

- Tidligere domme af relevans for den foreliggende sag
- Observandens egne bemærkninger til tidligere kriminalitet

5. Den nu påsigtede kriminalitet

- Kort omtale af sigtelse, herunder gerningstidspunkt
- Kort resumé af kriminalsagen baseret på sagens akter
- Observandens eventuelle egne bemærkninger til den påsigtede kriminalitet

6. Andres oplysninger om observandens psykiske udvikling og tilstand

- Eventuelle oplysninger fra psykiatere, psykologer, familiemedlemmer, personundersøgelse efter retsplejelovens § 436, mv. med angivelse af observandens alder i forbindelse med de enkelte oplysninger

7. Tidligere mentalundersøgelser

- Konklusioner fra eventuel tidligere mentalerklæringer citeres kronologisk (eller vedlægges)

8. Observandens egne oplysninger om sin psykiske udvikling og tilstand

- Observandens oplysninger om psykiske udvikling af betydning for den konkrete kriminalsag
- Detaljeret psykiatrisk anamnese og en grundig psykopatologisk udspørgen eventuelt ved hjælp af relevant psykometri, f.eks. det semistrukturerede interview PSE

9. Fysisk helbred, misbrug, aktuel behandling

- Somatisk anamnese, herunder:
 - Alvorlige legemlige sygdomme (medtages kun, hvis det har betydning for erklæringen)
 - Psykosomatiske symptomer og sygdomme af psykiatrisk relevans, herunder neuroinfektioner, epilepsi eller alvorlige hovedtraumer.
 - Relevante oplysninger fra sundhedsvæsenet resumeres.
- Observandens egne oplysninger om sit fysiske helbred
- Misbrugsanamnese, inklusiv eventuelle behandlingsforsøg
- Aktuel medicinsk behandling eller anden behandling mod legemlig sygdom

10. Observandens forhold under observationen

- Beskrivelse af observandens forhold i perioden fra observation, f.eks. hvorfra og hvordan han eller hun møder, eller hvordan tilbageholdelsen er forløbet
- Beskrivelse af observandens evne/vilje til at samarbejde ved undersøgelsen og eventuelle udeblivelser

11. Psykologisk undersøgelse

- Angivelse af de anvendte psykologiske tests med disses konklusioner samt diskussion af eventuelle uoverensstemmelser mellem resultaterne af den psykologiske og den psykiatriske undersøgelse. (Undersøgelsen vedlægges som bilag)
- Hvis ikke der er fundet indikation for psykologisk undersøgelse, skal baggrunden fremgå her

12. Klinisk vurdering

- Undersøgerens objektive indtryk af observanden, herunder beskrivelse af eventuelle ændringer i observandens tilstand under forløbet af undersøgelsen, omfanget af observandens medvirken ved undersøgelsen mv.

13. Diskussion

- I vanskelige sager resumeres og diskuteres undersøgelsens væsentligste elementer, oplysninger, observationer og resultater

14. Konklusion og begrundelse

- Kort konklusion med overskuelige og utvetydige og klare udsagn
- Egnet til fremlæggelse under sagens behandling for retten
- Opbygges i følgende afsnit:
 - Et indledende afsnit hvor det beskrives, hvorvidt observanden er sindssyg, og om han eller hun må antages at have været det på gerningstidspunktet, om han eller hun var påvirket af rusmidler, og om der er tegn på, at en abnorm rustilstand kunne have foreligget, begavelses-niveau og eventuel organisk hjernelidelse
- Kort om opvækstforhold, uddannelse og social status

- Kort om misbrug
- Kort om eventuel psykiatrisk anamnese
- Fund ved aktuelle undersøgelser
- Et helt præcist afsluttende afsnit indeholdende reference til relevante paragraffer i kriminal-loven og eventuelt begrundet foranstaltningsforslag i overensstemmelse med Rigsadvokat-meddelelsen, Afsnittet om psykisk afvigende kriminelle - Grønland
- Eventuelt stillingtagen til tidsubestemt forvaring

3.1.8. Alternativer til fuld mentalerklæring

I visse tilfælde kan Aarhus Universitetshospital, Retspsykiatrisk Afdeling i Skejby, R3, eller Psykiatrisk Afdeling A1 på Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk beslutte, at der ikke skal udarbejdes en fuld mentalerklæring.

Såfremt anklagemyndigheden er bekendt med, at sigtede/tiltalte allerede er undergivet en foranstaltning, skal anmodningen om en erklæring (der træder i stedet for en mentalundersøgelse) sendes direkte til den behandlingsansvarlige overlæge. Der henvises til pkt. 3.1.1.

Følgende typer erklæringer kan udfærdiges som alternativ til almindelig/fuld mentalerklæring:

1. Supplerende mentalerklæring

Sigtede er (endnu) ikke dømt.

Der er udarbejdet en egentlig mentalerklæring, men på grund af ændrede omstændigheder, f.eks. nye forhold, anmoder anklagemyndigheden om en ny vurdering af sigtede.

Der skal som udgangspunkt alene udarbejdes et supplement til den allerede foreliggende mentalerklæring. Den, der underskriver erklæringen, skal vurdere, om den foreliggende erklæring er for gammel til, at et supplement er tilstrækkeligt.

Der tages udgangspunkt i den allerede udarbejdede mentalundersøgelse. Der skal alene indhentes oplysninger for den periode, der ikke er omfattet af mentalundersøgelsen.

Kun hvis der er ændringer til de enkelte punkter i den oprindelige erklæring, skal dette anføres/beskrives i den supplerende erklæring.

Den supplerende erklæring skal indeholde konklusion, hvori det anføres, om sigtede er omfattet af kriminallovens § 156, og om der kan peges på en egnet foranstaltning efter kriminallovens § 157.

Findes sigtede omfattet af den udvidede fortolkning af personkredsen omfattet af kriminallovens § 156, stk. 1, jf. Retten i Grønlands dom af 10. august 2010 (KS 56/10), som omtalt i afsnit 5.3, skal der tages stilling til, om en særforanstaltning efter kriminallovens kapitel 33 eller 34 – og i givet fald hvilken – findes mere formålstjenlig end de almindelige foranstaltningstyper.

Konklusionen dækker ”alle forhold” og afløser konklusionen i den oprindelige erklæring. Den supplerende mentalerklæring hæftes oven på den oprindelige erklæring.

2. Retspsykiatrisk udtalelse fra den behandlingsansvarlige overlæge

I de tilfælde, hvor sigtede allerede er undergivet foranstaltning efter kriminallovens kapitel 33 eller 34, kan der som alternativ til en fuld mentalerklæring udarbejdes en retspsykiatrisk udtalelse af den behandlingsansvarlige overlæge på enten Psykiatrisk Afdeling A1 på Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk eller Aarhus Universitetshospital, Retspsykiatrisk Afdeling i Skejby, R3.

I udtalelsen skal forløbet af den igangværende foranstaltning beskrives, og i konklusionen anføres det, om sigtede (stadig) er omfattet af kriminallovens § 156, og om der kan peges på en egnet foranstaltning efter kriminallovens kapitel 33.

Findes sigtede omfattet af den udvidede fortolkning af personkredsen omfattet af kriminallovens § 156, stk. 1, jf. Retten i Grønlands dom af 10. august 2010 (KS 56/10), som omtalt i pkt. 5.3, skal der tages stilling til, om en særforanstaltning efter kriminallovens kapitel 33 eller 34 – og i givet fald hvilken – findes mere formålstjenlig end de almindelige foranstaltningstyper. Hvis det på ny anbefales, at der idømmes en særforanstaltning, skal udtalelsen indeholde en redegørelse for, hvilke nye behandlingsmæssige tiltag der forventes taget i brug og som skønnes at indebære, at den anbefalede særforanstaltning er mere formålstjenlig end de almindelige foranstaltningstyper til at forebygge ny kriminalitet.

Der kan være situationer, hvor der er behov for en ny mentalobservation af sigtede.

Udtalelsen bør udformes i overensstemmelse med afsnittet i Retslægerådets Årsberetning 2021, side 71ff.

3. Mentalerklæring, kort version (minimentalerklæring)

I de tilfælde, hvor sigtede er kendt med en psykiatrisk diagnose i det psykiatriske behandlingssystem, eller de tilfælde, hvor sigtede ikke allerede er undergivet foranstaltning efter kriminallovens kapitel 33, men er underkastet psykiatrisk behandling eller hjælpeforanstaltninger, kan der udarbejdes en kortere retspsykiatrisk erklæring, en såkaldt minimentalerklæring.

Det kan også være tilfældet, hvor sigtede har været idømt en foranstaltning efter kriminallovens kapitel 33 eller 34, der er blevet ophævet eller er udløbet, eller hvor sigtede åbenlyst er omfattet af kriminallovens § 156.

Minimentalerklæringen udarbejdes af Psykiatrisk Afdeling A1 på Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk og er et alternativ til, at undersøgelsen udføres af Aarhus Universitetshospital, Retspsykiatrisk Afdeling i Skejby, R3, under en undersøgelsesrejse.

Politiet indhenter forinden en vejledende distriktslægeerklæring, som indeholder oplysninger om den pågældendes personlige forhold samt en umiddelbar vurdering af sigtedes tilstand, og om der efter distriktslægens opfattelse er behov for mentalundersøgelse.

Anklagemyndigheden sender den vejledende distriktslægeerklæring, sagens akter og anmodning om minimentalerklæringen til Psykiatrisk Afdeling A1 på Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk, som vurderer, om der er tilstrækkelige oplysninger til, at der kan udfærdiges en minimentalerklæring.

Erklæringen skal som minimum indeholde:

1. Indledning
2. Påsigtet kriminalitet
3. Kort levnedsskildring
4. Resumé af psykiatrisk anamnese (sygehistorie)
5. Rusmiddelmisbrug
6. Medicinsk status
7. Aktuelt psykiatrisk
8. Konklusion

I konklusionen anføres, om sigtede er omfattet af kriminallovens § 156, og om der kan peges på en egnet særforanstaltning efter kriminallovens kapitel 33.

En minimentalerklæring kan som udgangspunkt ikke anvendes, når der er tale om grov personfarlig krimi-nalitet, eller hvis der er spørgsmål om forvaring eller anbringelse efter kriminallovens § 157.

3.2. Forelæggelse for Retslægerådet

Mentalundersøgelsen forelægges som regel for Retslægerådet

1. når sigtelsen angår alvorlig personfarlig kriminalitet, og den sigtede ifølge mentalerklæringen er sindssyg eller mentalt retarderet,
2. når mentalerklæringen anbefaler dom til anbringelse efter kriminallovens § 157, stk. 1,
3. når der er rejst spørgsmål om anvendelse af forvaring, jf. kriminallovens § 161,
4. når der er spørgsmål om at anvende foranstaltninger for personer omfattet af kriminallovens § 156, stk. 2,
5. når der er tvivl om, hvilken foranstaltning der er bedst egnet til at forebygge lovovertrædelser, el-ler der i øvrigt er andre tvivlsspørgsmål vedrørende sanktionsspørgsmålet, eller
6. når der i øvrigt foreligger særlig anledning til, at rådets erklæring om sanktionsspørgsmålet ind-hen-tes. En særlig anledning kan foreligge, når der ikke i mentalerklæringen anbefales en særfor-anstalt-ning, men hvor der i sagen er oplysninger om, enten at sigtede tidligere har været indlagt på psykiatrisk afdeling, eller at der tidligere har været iværksat foranstaltninger over for sigtede.

Retslægerådet har i Retslægerådets Årsberetning 1994, side 61 ff., som er opdateret i Retslægerådets Årsberetning 2021, bemærket, at den skriftlige behandling i Retslægerådet forudsætter grundige og fag-ligt kompetente speciallægeerklæringer.

Hvis der er spørgsmål om en foranstaltning, der efter sin ordlyd kan fuldbyrdes såvel i Danmark som i Grønland, bør der være vedlagt en udtalelse om fuldbyrdesmulighederne i Grønland.

Politikredsen forelægger mentalundersøgelsen for Retslægerådet. Hvis der er beskikket en forsvarer for sigtede, skal politikredsen sende en kopi af forelæggelsen til forsvareren med oplysning om muligheden for at stille yderligere spørgsmål. Eventuelle spørgsmål fra forsvareren stilles via kredsen.

3.3. Forelæggelse af påstanden om særforanstaltning eller forvaring for Statsadvokaten i København

Hvis der bliver tale om at dømme en tiltalt til anbringelse eller behandling i Danmark, jf. kriminallovens § 157, eller forvaring, jf. § 161, skal politidirektøren forelægge anklagemyndighedens påstand for Statsadvokaten i København, inden påstanden nedlægges.

Det drejer sig om sager, hvor der nedlægges påstand om:

- Dom til anbringelse (type A. 1. og A. 2.), jf. pkt. 5.1.1.
- Dom til behandling i Danmark (Type B), jf. pkt. 5.1.2.
- Dom om foranstaltninger over for mentalt retarderede (type I-II samt type III, når foranstaltningen fuldbyrdes eller giver mulighed for fuldbyrdelse i Danmark), jf. pkt. 5.2.
- Forvaringsdom, jf. pkt. 5.5.

Det gælder tilsvarende, hvor påstanden fremsættes i forbindelse med en ændring af en allerede idømt foranstaltning. Se herom pkt. 7.3.

Hvis der bliver tale om at idømme en almindelig foranstaltning (anstalt, tilsyn eller bøde) til en person, der allerede er undergivet en af ovenstående særforanstaltninger eller forvaring, skal påstanden også forelægges for statsadvokaten.

Det er i disse tilfælde derfor statsadvokaten, der afgør, hvilken foranstaltning anklagemyndigheden skal nedlægge påstand om.

Ved vurderingen af, hvilken foranstaltning der bør nedlægges påstand om, indgår en afvejning af sikkerheds- og behandlingsmæssige hensyn, men også proportionalitetsbetragtninger under hensyntagen til kriminalitetens art og grovhed.

I U 2004.970H ændrede Højesteret således landsrettens dom, idet en dom til behandling på psykiatrisk hospital for overtrædelse af straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelser blev ændret af Højesteret til en dom til ambulant behandling bl.a. under henvisning til den dømtes personlige forhold og risikoen for fremtidig kriminalitet vurderet i lyset af de begåede lovovertrædelser.

Retningslinjer for udformningen af påstande om særforanstaltninger eller forvaring fremgår af pkt. 5. og pkt. 4.2. om længstetid.

3.4. Hvis tiltalte allerede er idømt en foranstaltning efter kriminallovens kapitel 33, eller har uafsonede foranstaltninger

Hvis den dømte begår ny lovovertrædelse under foranstaltningens fuldbyrdelse, fastsætter retten en samlet foranstaltning for dette forhold og for den tidligere pådømte lovovertrædelse, medmindre retten anser den tidligere foranstaltning for tilstrækkelig. Retten kan i stedet fastsætte en foranstaltning alene for det nye forhold, jf. kriminallovens § 160.

Efter kriminallovens § 147, stk. 2, fastsætter retten, hvis den dømte begår ny lovovertrædelse under ophold i anstalt, en samlet foranstaltning for dette forhold og for den tidligere pådømte lovovertrædelse,

medmindre retten anser den tidligere foranstaltning for tilstrækkelig. Retten kan i stedet fastsætte en foranstaltning alene for det nye forhold.

Efter kriminallovens § 147, stk. 3, finder § 147, stk. 2, tilsvarende anvendelse, hvis den dømte begår ny lovovertrædelse efter at være dømt til anbringelse i anstalt, men inden anbringelse i anstalt er iværksat.

Grønlands Landsret har den 13. marts 2023 i en ankesag anvendt princippet i kriminallovens § 147, stk. 3, jf. stk. 2, på en situation, hvor tiltalte i 2017 var idømt en foranstaltning på 5 måneders anstaltsanbringelse, som ikke var iværksat, og i 2019 var idømt forvaring på ubestemt tid. Landsretten udtalte, at den foranstaltning, som tiltalte blev idømt i 2019, burde have været en samlet foranstaltning og ophævede foranstaltningen på 5 måneder anstaltsanbringelse og idømte tiltalte forvaring i Grønland på ubestemt tid.

Se endvidere pkt. 5.6. om kriminalitet begået forud for eller under en igangværende foranstaltning efter kriminallovens kapitel 33 eller dom til forvaring.

3.5. Beskikkelse af bistandsværge

3.5.1. Hvem skal have beskikket en bistandsværge?

Hvis der bliver tale om at idømme en tiltalt foranstaltning efter kriminallovens § 157, eller forvaring efter kriminallovens § 161, kan retten beskikke en bistandsværge for den pågældende efter kriminallovens § 163, stk. 1, således at bistandsværgeren kan bistå tiltalte under sagen.

Er tiltalte idømt en særforanstaltning efter kriminallovens § 157, eller forvaring efter kriminallovens § 161, skal retten i forbindelse med dommen eller efterfølgende beskikke en bistandsværge for den pågældende, jf. § 163, stk. 2. Bistandsværgeren skal holde sig underrettet om den dømtes tilstand og sørge for, at opholdet og andre indgreb ikke udstrækkes længere end nødvendigt. Justitsministeriet har i bekendtgørelse nr. 366 af 19. april 2016 om bistandsværger beskikket i medfør af kriminal for Grønland fastsat regler om bistandsværger.

3.5.2. Hvornår skal beskikkelse ske?

Når politiet skønner, at der kan blive tale om at beskikke en bistandsværge for en sigtet eller tiltalt, skal spørgsmålet rejses over for retten på så tidligt et tidspunkt, at den, der eventuelt beskikkes, får mulighed for at være tilstede under sagens behandling, jf. § 4, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 366 af 19. april 2016.

Hvis der skal beskikkes en bistandsværge for en dømt, som ikke har haft en sådan værge beskikket under sagens behandling, skal politiet om fornødent henlede rettens opmærksomhed på spørgsmålet, når dommen er afsagt, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 2.

Hvis der ikke er beskikket en bistandsværge forud for hovedforhandlingen i kredsretten, jf. kriminallovens § 163, skal der som udgangspunkt beskikkes en bistandsværge i umiddelbar forlængelse af domsafsigelsen, således at oplysning om bistandsværgeren, herunder relevante kontaktoplysninger, kan medsendes i forbindelse med, at dommen sendes til fuldbyrdelse, jf. pkt. 7.1. om fuldbyrdelse af foranstaltnings-domme.

Hvis domfældte ikke har fået beskikket en bistandsværgen forud for hovedforhandlingen i en eventuel ankesag, skal dette ske snarest muligt inden sagens behandling i landsretten.

Politiet skal samtidig med beskikkelsen orientere bistandsværgen om den sigtedes, tiltaltes eller dømtes folkeregisteradresse og sidst kendte opholdssted, jf. bekendtgørelsens § 10, stk. 3.

Reglerne om ophør af beskikkelse og fratagelse af hvervet som bistandsværgen følger af bekendtgørelsens kapitel 4.

3.5.3. Hvem kan beskikkes som bistandsværgen?

Ifølge § 5, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 366 af 19. april 2016, skal politiet bistå retten med at finde en person, der kan beskikkes som bistandsværgen. Den sigtede, tiltalte eller dømte skal forud for beskikkelsen spørges, om der er en bestemt person, som vedkommende ønsker at få beskikket.

Som bistandsværgen skal så vidt muligt beskikkes en af den sigtedes, tiltaltes eller dømtes nærmeste pårørende, jf. bekendtgørelsens § 3, og kriminallovens § 163, stk. 1.

Politiet skal forud for beskikkelsen af en pårørende som bistandsværgen informere den pågældende om, hvad opgaven som bistandsværgen indebærer, jf. pkt. 3.5.4.

Hvis den sigtede, tiltalte eller dømte ikke selv foreslår en person, ikke har nære pårørende, eller ingen af de pågældende er villige eller egnede til at blive beskikket, indstiller politiet en bistandsværgen, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 2. Politiet indstiller den bistandsværgen, der står for tur på fortegnerne over bistandsværger i henholdsvis Danmark og Grønland, jf. pkt. 3.5.3.1. og pkt. 3.5.3.2.

Hvis den dømte skal anbringes i Grønland, beskikkes en bistandsværgen med bopæl i Grønland, og hvis den dømte skal anbringes i Danmark, beskikkes en bistandsværgen med bopæl i Danmark, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 2, 2. pkt.

For at sikre at den sigtedes, tiltaltes eller dømtes interesser varetages bedst muligt, følger det af bekendtgørelsens § 1, stk. 4, at personer, der er ansat på psykiatrisk sygehus eller sygehusafdeling, institution for personer med vidtgående psykiske handicap mv., ikke må antages som bistandsværger med virke for personer på samme sygehus eller afdeling eller på samme institution mv. Det samme gælder for personer, der i øvrigt har med driften eller administrationen af det pågældende institution at gøre. Ansatte i anklagemyndigheden, politiet eller kriminalforsorgen bør desuden ikke antages som bistandsværger.

Ved antagelsen af en ny bistandsværgen vil politiet i øvrigt foretage en vandelsvurdering, hvorfor ansøgeren eller den pårørende skal afgive skriftligt samtykke til indhentelse af oplysninger i Det Centrale Kriminalregister, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 5.

Der skal desuden så vidt muligt antages bistandsværger, der taler både grønlandsk og dansk, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 3, sidste pkt.

Sigtede, tiltalte eller domfældte kan til hver en tid fremsætte begæring om at få en allerede beskikket bistandsværge udskiftet med en anden uden nærmere begrundelse. I så fald indbringer anklagemyndigheden spørgsmålet for den ret, som har pådømt sagen i første instans, jf. bekendtgørelsens § 6.

3.5.3.1. Bistandsværger for foranstaltningsdømte, hvor foranstaltningen fuldbyrdes i Grønland

Politiet skal ifølge bekendtgørelsens § 1, stk. 1, 1. pkt., efter indstilling fra de kommunale myndigheder antage et antal bistandsværger med bopæl i Grønland.

Politiet udarbejder på den baggrund en fortegnelse over de antagne bistandsværger med bopæl i Grønland, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1, 1. pkt., ligesom politiet forestår udbetaling af vederlag og øvrig godtgørelse til bistandsværgerne med bopæl i Grønland, jf. bekendtgørelsens § 18.

Hvis den sigtede, tiltalte eller dømte ikke selv foreslår en person eller har nære pårørende, der er villige eller egnede til at blive beskikket, og der ikke er indstillet personer til en bistandsværgefortegnelse af den pågældende kommune, anmoder politiet konkret de sociale myndigheder om at udpege en person, der kan beskikkes som bistandsværge.

Der skal ved beskikkelsen tages hensyn til de særlige geografiske forhold i Grønland såvel som sprogforskelle. Det skal således overvejes, om beskikkelsen er uhensigtsmæssig på grund af bistandsværgens bopæl eller på grund af sproglige forhold, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 3, 2. led.

Hvis en person, der er dømt til anbringelse i Grønland, administrativt overføres til anbringelse i Danmark, beskikkes en ny bistandsværge med bopæl i Danmark, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 4, 2. pkt.

3.5.3.2. Bistandsværger for foranstaltningsdømte, hvor foranstaltningen fuldbyrdes i Danmark

Direktoratet for Kriminalforsorgen skal ifølge bekendtgørelsens § 1, stk. 1, 2. pkt., efter indstilling fra Det Grønlandske Hus i København (Kalaallit Illuutaat) antage et antal bistandsværger med bopæl i Danmark.

Direktoratet udarbejder en fortegnelse over de antagne bistandsværger, som sendes til anklagemyndigheden ved Grønlands Politi, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1, 2. pkt., og § 2, stk. 2. Af fortegnelsen bør det fremgå, om bistandsværgeren taler øst-, vest- eller nordgrønlandsk.

Det Grønlandske Hus i København forestår udbetaling af vederlag og øvrig godtgørelse til bistandsværgerne med bopæl i Danmark, jf. bekendtgørelsens § 19.

Hvis en person, der er dømt til anbringelse i Danmark, administrativt overføres til anbringelse i Grønland, beskikkes en ny bistandsværge med bopæl i Grønland, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 4, 1. pkt.

3.5.4. Orientering og underretning af bistandsværgeren

Når en person beskikkes som bistandsværge for en sigtet, tiltalt eller domfældt, orienterer politiet den pågældende om, hvad hvervet indebærer. Nærmere vejledning om bistandsværgens rettigheder og pligter henhører dog under Retten i Grønland, jf. bekendtgørelsens § 12.

Det fremgår af § 7 i bekendtgørelse nr. 366 af 19. april 2016 bl.a., at bistandsværgen så vidt muligt skal handle i samråd med den sigtede, tiltalte eller dømte. Ifølge bekendtgørelsens § 8 har en bistandsværge, som beskikkes under kriminalsagens behandling, i første række til opgave sammen med den beskikkede forsvarer at bistå den sigtede eller tiltalte under sagens behandling, jf. herved kriminallovens § 163, stk. 1.

Efter dommen er det ifølge § 163, stk. 2, bistandsværgens opgave at holde sig underrettet om den dømtes tilstand og at drage omsorg for at opholdet på sygehuset eller sygehusafdelingen, i institutionen eller anstalten og andre foranstaltninger ikke udstrækkes længere end nødvendigt. Ifølge bekendtgørelsens § 8, stk. 2, skal bistandsværgen rådgive og vejlede den sigtede, tiltalte eller dømte om klageadgang, herunder i henhold til Inatsisartutlov nr. 11 af 12. juni 2019 om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien, samt om muligheden for at søge en idømt foranstaltning ændret eller ophævet, jf. kriminallovens §§ 159 og 162. Bistandsværgen skal endvidere bistå den pågældende med at udforme eventuelle klageskrivelser og anmodninger om foranstaltningsændring eller -ophævelse samt yde bistand ved behandlingen af disse sager.

Det følger direkte af kriminallovens § 159, stk. 3, 1. pkt., at anmodning om retlig prøvelse af særforanstaltningen kan ske efter anmodning fra bistandsværgen.

Bistandsværgen skal snarest muligt efter beskikkelsen besøge den sigtede, tiltalte eller dømte og til stadighed holde sig i forbindelse med denne. Besøg skal ud over første besøg finde sted efter behov. Dette følger af § 9 i bekendtgørelsen.

Reglerne om bistandsværgers krav på godtgørelse til befordring og overnatning fremgår af kapitel 5 i bekendtgørelsen.

Retten skal holde bistandsværgen underrettet om, hvornår der afholdes retsmøder vedrørende den sigtede, tiltalte eller dømte, ligesom udskrifter af domme og beslutninger vedrørende den sigtede, tiltalte eller dømte på begæring skal udleveres til bistandsværgen, jf. bekendtgørelsens § 10, stk. 1, og stk. 2. Dette sker i praksis ved, at anklagemyndigheden påfører bistandsværgen på bevisfortegnelsen eller indbringelsesskrivelsen.

Udskrifter af domme og beslutninger angående den sigtede, tiltalte eller dømte skal efter anmodning herom udleveres til bistandsværgen, medmindre efterforskningsmæssige hensyn undtagelsesvis taler herimod. Indhentede oplysninger om den sigtedes, tiltaltes eller dømtes personlige forhold og mentale tilstand skal endvidere efter anmodning herom udleveres til bistandsværgen, hvis den sigtede, tiltalte eller dømte meddeler samtykke hertil, jf. bekendtgørelsens § 10, stk. 2.

Der påhviler i øvrigt bistandsværgen tavshedspligt, jf. bekendtgørelsens § 15.

3.5.5. Underretning om bistandsværgen til relevante offentlige myndigheder

Det er Grønlands Politi, der administrerer bistandsværgebeskikkelser og underretter de relevante myndigheder om bistandsværgebeskikkelse. Anklagemyndigheden sender efter domsafsigelsen retsbogen med bistandsværgebeskikkelsen og dommen til de myndigheder, som skal høres i forbindelse med anklagemyndighedens kontrol med særforanstaltningen, jf. pkt. 3.7.

Anklagemyndigheden orienterer ligeledes de relevante myndigheder, herunder Statsadvokaten i København, hvis der sker ombesikkelse af bistandsværgen. Oplysninger om beskikkede bistandsværger registreres manuelt ved Grønlands Politi. Relevante offentlige myndigheder, herunder hospitaler, der skal bruge kontaktoplysninger på en konkret bistandsværge, vil ved kontakt til anklagemyndigheden kunne få oplysninger herom.

3.6. Tilsyn af Kriminalforsorgen

I tilfælde, hvor der er spørgsmål om påstand om en særforanstaltning, der indebærer tilsyn af Kriminalforsorgen, skal Kriminalforsorgen inden domsafsigelsen have adgang til at vurdere, om man kan påtage sig tilsynet og om eventuelle nærmere vilkår.

Det drejer sig om sager, hvor der nedlægges påstand om:

- Behandlingsdom i Danmark (type B), jf. pkt. 5.1.2.
- Behandlingsdom i Grønland (type G1 og G2), jf. pkt. 5.1.3.
- Domstype IV og V i forhold til mentalt retarderede, når tilsynet skal føres af Kriminalforsorgen, jf. pkt. 5.2.4. og pkt. 5.2.5.

Hvis der er påstand om, at en foranstaltning ændres sådan, at den nye foranstaltning indeholder tilsyn af Kriminalforsorgen (eksempelvis hvor en dom til anbringelse ændres til en behandlingsdom med tilsyn af Kriminalforsorgen), skal Kriminalforsorgen have adgang til at vurdere, om Kriminalforsorgen kan påtage sig tilsynet og om eventuelle yderligere vilkår, inden sagen afgøres i retten.

3.7. Høring af de fuldbyrdende myndigheder inden anklagemyndigheden ned-lægger påstand

3.7.1. Høring af de grønlandske sundhedsmyndigheder

I tilfælde, hvor der overfor personer, der er psykisk syge eller i en tilstand, der må sidestilles hermed, er spørgsmål om påstand om en foranstaltning, der skal fuldbyrdes i Grønland, skal de grønlandske sundhedsmyndigheder inden påstanden nedlægges have adgang til at vurdere, om den anbefalede foranstaltning kan fuldbyrdes i Grønland.

Se herom pkt. 5.1. og pkt. 5.1.3.

Det samme gælder, hvis der er påstand om, at en foranstaltning ændres sådan, at den nye foranstaltning skal fuldbyrdes i Grønland.

3.7.2. Høring af Socialstyrelsen

Inden anklagemyndigheden nedlægger påstand om en særforanstaltning over for personer, der er mentalt retarderede mv., skal Socialstyrelsen høres, idet Socialstyrelsen som fuldbyrdende myndighed er ansvarlig for bl.a. at finde en egnet plads til den dømte efter dom, uanset om foranstaltningen skal fuldbyrdes i Grønland eller i Danmark.

I tilfælde, hvor der over for personer, der er mentalt retarderede, er spørgsmål om påstand om en foranstaltning, der kan fuldbyrdes i Grønland, skal Socialstyrelsen, inden påstanden nedlægges, have adgang til at vurdere, om den anbefalede foranstaltning kan fuldbyrdes i Grønland.

Se herom pkt. 5.2.

Det samme gælder, hvis der er påstand om, at en foranstaltning ændres sådan, at den nye foranstaltning skal fuldbyrdes i Grønland.

3.8. Tiltaltes tilstedeværelse under sagen

Reglerne i den grønlandske retsplejeloves § 451 og § 453 om tiltaltes tilstedeværelse og undtagelserne herfra gælder også for sager, hvor der nedlægges påstand om foranstaltninger efter kriminallovens kapi-tel 33 eller forvaring. Det betyder, at tiltalte fysisk skal være til stede under hovedforhandlingen, med-mindre betingelserne i retsplejelovens § 453 for at fremme hovedforhandlingen uden tiltaltes tilste-de-værelse er opfyldt. Efter retsplejelovens § 451 kan retsformanden endvidere tillade, at tiltalte forlader retten, efter at tiltalte har afgivet forklaring.

Højesteret har i kendelsen U 2021.1771 udtalt, at i en situation, hvor udeblivelse fra et retsmøde skyldtes tiltaltes psykiske sygdom, der indebar lovligt forfald, er udgangspunktet, at sagen skal udsættes, jf. den grønlandske retsplejelovs § 555, jf. § 453, stk. 1. Højesteret udtalte endvidere, at der i et sådant tilfælde ikke er hjemmel til at gennemføre hovedforhandlingen, medmindre der foreligger ganske særlige om-stændigheder, jf. U 2001.611 og - for så vidt angår ankesager - U 2007.1109/2. Endelig udtalte Højesteret, at det af de nævnte afgørelser fremgår, at der ved vurderingen af, om der foreligger ganske særlige om-stændigheder skal lægges vægt på, om tiltalte på grund af sin psykiske tilstand er ude af stand til at forstå og følge hovedforhandlingen, om fremstilling af tiltalte efter de lægelige oplysninger er uforsvarlig, og om der er udsigt til en bedring af tiltaltes tilstand inden for en rimelig tid.

Vedrørende domfældtes tilstedeværelse under en sag om opretholdelse eller ophævelse af en idømt foranstaltning henvises til pkt. 7.3.7.

4. Jura

4.1. Foranstaltninger efter kriminallovens kapitel 33

Efter kriminallovens § 156, stk. 1, kan der idømmes foranstaltninger efter kapitel 33 (særlige foranstaltninger over for psykisk syge kriminelle), hvis gerningsmanden på tidspunktet for lovovertrædelsen var sindssyg eller i en tilstand, der ganske må ligestilles hermed, eller var mentalt retarderet, når det er nød-vendigt for at forebygge, at gerningsmanden begår yderligere lovovertrædelser. Tilsvarende gælder overfor tiltalte, der efter tidspunktet for lovovertrædelsen, men før dom er afsagt, er blevet mentalt retarderet eller kommet i en ikke blot forbigående tilstand af sindssygdom, jf. stk. 2.

Foranstaltninger efter kriminallovens kapitel 33 kan anvendes, hvis det findes formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Efter kriminallovens § 157, stk. 1, kan retten bestemme, at den døm-te skal anbringes på hospital eller anden institution i Grønland eller i Danmark. Hvis mindre indgribende foranstaltninger skønnes tilstrækkelige, kan der efter stk. 2, idømmes sådanne foranstaltninger. Retten kan

herunder træffe bestemmelse om behandling på hospital eller anden institution i Grønland eller i Danmark eller om tilsyn efter bestemmelsen i kapitel 28.

Opregningen i kriminallovens § 157 er ikke udtømmende, og en foranstaltning kan tilpasses lovovertræderens individuelle behov.

Begrebet ”institution” i kriminallovens § 158, stk. 1, forstås enslydende med begrebet i straffelovens § 68 a, stk. 1, som omfatter psykiatrisk afdeling, institution for personer med vidtgående psykiske handicap og andre institutions- eller institutionslignende forhold, f.eks. anbringelse i familiepleje eller på psykiatrisk plejehjem. Der kan i den forbindelse henvises til lovforslag nr. L 35 af 12. december 2007 (Forslag til Krimi-nallov for Grønland), bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser § 158 og Straffelovrådets betænkning nr. 1372/1999, afsnit. 4.2.1.2.

Det er anklagemyndighedens opgave at nedlægge påstand om den foranstaltning, der efter anklagemyndighedens opfattelse er bedst egnet til at forebygge lovovertrædelser.

Retningslinjerne for, hvilke sager der skal forelægges Statsadvokaten i København, fremgår af pkt. 3.3.

4.2. Længstetid

Efter kriminallovens § 158 skal der i en række tilfælde fastsættes en længstetid for foranstaltningen efter § 157.

Der skal nedlægges påstand om, hvorvidt der skal fastsættes en længstetid for foranstaltningen og i givet fald om varigheden af længstetiden. Denne påstand skal angives i anklageskriftet.

Bestemmelsen i § 158 om tidsbegrænsning af foranstaltninger efter § 157 blev indført ved lov nr. 306 af 30. april 2008, der trådte i kraft den 1. januar 2010. Før dette tidspunkt fandtes der ingen krav om tidsbe-grænsning af idømte foranstaltninger efter den dagældende kriminallovs § 113. Kriminallovens § 158 sva-rer til straffelovens § 68 a. Der kan i den forbindelse henvises til lovforslag nr. L 35 af 12. december 2007 (Forslag til Kriminallov for Grønland), bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser § 158 og betænkning nr. 1442/2004 fra Den Grønlandske Retsvæsenkommission afsnit XV, kap. 2.7.2.1.

Om anklagemyndighedens kontrol med domme afsagt før 1. januar 2010, se pkt. 7.3.4.

4.2.1. Længstetid for foranstaltninger, der medfører, at den dømte efter kriminallovens § 157 eller 159, jf. § 157, skal eller kan anbringes på hospital eller anden institution

Hvis en foranstaltning efter § 157, eller § 159, jf. § 157, medfører, at den dømte skal anbringes i institution eller giver mulighed herfor, skal der fastsættes en længstetid på 3 år for denne foranstaltning, jf. § 158, stk. 1.

Bestemmelsen i § 158, stk. 1, indebærer, at der ved denne type foranstaltninger i alle tilfælde skal fast-sættes en længstetid på 3 år, medmindre der er tale om personfarlig kriminalitet som nævnt i § 158, stk. 2, jf. pkt. 4.2.2. om længstetid for foranstaltninger vedrørende personfarlig kriminalitet.

Længstetiden på 3 år omfatter også foranstaltninger, som senere fastsættes efter § 159, stk. 2, og som medfører en lempelse af den hidtidige foranstaltning.

Længstetiden udelukker ikke, at der inden udløbet af denne i medfør af kriminallovens § 159, stk. 2, træffes afgørelse om ændring eller ophævelse af foranstaltningen, f.eks. hvis den dømtes forhold i foranstaltningstiden ændrer sig.

Bestemmelsen i § 158, stk. 1, 3. pkt., åbner mulighed for, at retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved ”kendelse” (i praksis beslutning) kan fastsætte en ny længstetid på 2 år.

Bestemmelsen svarer ifølge forarbejderne til straffelovens § 68 a. Forlængelse kan således ske med 2 år ad gangen, dvs. også i tilfælde, hvor længstetiden tidligere har været forlænget med to år, svarende til hvad der gælder i Danmark efter straffelovens § 68 a. Forlængelse kan imidlertid kun ske under særlige omstændigheder, f.eks. hvis den dømtes tilstand er blevet forværret på en sådan måde, at den pågældende frembyder fare for andre, eller hvor der i øvrigt ved længstetidens udløb foreligger et åbenbart behov for at fortsætte en behandling eller pleje, der er motiveret af kriminalitetsforebyggende hensyn. Der kan i den forbindelse som fortolkningsbidrag henvises til Straffelovrådets betænkning nr. 1372/1999 om tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69, afsnit 4.2.1.2.

4.2.2. Længstetid for foranstaltninger vedrørende personfarlig kriminalitet

Ved foranstaltninger, der medfører institutionsanbringelse eller giver mulighed herfor, fastsættes der i almindelighed ingen længstetid, jf. § 158 stk. 2, 1. pkt., hvis den dømte findes skyldig i

- drab
- røveri
- frihedsberøvelse
- alvorlig voldsforbrydelse
- trusler af den i § 98 nævnte art
- brandstiftelse
- voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse
- eller forsøg på en af de nævnte forbrydelser.

Kriminallovens § 158 svarer ifølge forarbejderne til straffelovens § 68 a. Der kan som fortolkningsbidrag til bestemmelsen henvises til Straffelovrådets betænkning nr. 1372/1999, afsnit 4.2.1.2. vedrørende straffelovens § 68 a, stk. 2, 1. pkt., hvoraf det bl.a. fremgår, at bestemmelsen indeholder en udtømmende opregning af de gerningstyper, som kan føre til, at der fastsættes en tidsubestemt foranstaltning, der medfører, at den dømte skal anbringes i institution, eller som giver mulighed herfor. Herved udelukkes det, at der kan anvendes tidsubestemte foranstaltninger af denne type i anledning af berigelseskriminalitet, der ikke er forbundet med vold eller trussel om vold. Spørgsmålet om, hvorvidt en forbrydelse i øvrigt er omfattet af bestemmelsen, f.eks. har karakter af en alvorlig voldsforbrydelse, afhænger af en konkret vurdering af forbrydelsens beskaffenhed og de omstændigheder, hvorunder den er begået.

I U 2001.2391V fandt landsretten, at der forelå en ”alvorlig voldsforbrydelse” i en sag, hvor domfældte blev fundet skyldig i forsøg på vold efter straffelovens § 245, stk. 1, ved flere gange at have stukket ud mod forurettedes hals med en kniv.

I TfK 2001.697Ø fandt landsretten ikke, at der forelå en ”alvorlig sædelighedsforbrydelse” i en sag om blufærdighedskrænkelser og forsøg på overtrædelse af straffelovens § 224, jf. § 222, begået mod en pige fra hun var 12 til 14 år gammel. Domfældte havde kysset og befølt pigen, lagt sig ovenpå hende og befølt hende omkring kønsdelen.

I U 2008.1959H, hvor den tiltalte var dømt for overtrædelse af straffelovens § 252, stk. 1, og trusler efter § 266, tilkendegav Højesteret, at overtrædelse af straffelovens § 252, stk. 1, ikke kan anses for en voldsforbrydelse som nævnt i straffelovens § 68 a, stk. 2. Under hensyn til karakteren af trusselsforholdene og til sammenhængen mellem disse forhold og overtrædelsen af straffelovens § 252, stk. 1, tiltrådte Højesteret dog, at der ikke var grundlag for at fravige udgangspunktet om, at der ved domfældelse for trusler efter straffelovens § 266 ikke skulle fastsættes en længstetid for foranstaltningen, jf. § 68 a, stk. 2.

I U 2017.397Ø blev tiltalte fundet skyldig i fire tilfælde af blufærdighedskrænkelser over for en dreng, der var henholdsvis 14 og 15 år på gerningstidspunkterne. Blufærdighedskrænkelsen bestod i, at tiltalte befølte drengens skridt uden på underbukserne og forsøgte at tage drengens underbukser af, ligesom tiltalte gnubbede sin nøgne krop og sit erigerede lem op ad drengen, indtil tiltalte fik udløsning. Tiltalte blev idømt behandling på psykiatrisk afdeling, jf. straffelovens § 68. Byretten fastsatte ingen længstetid for foranstaltningen, jf. § 68 a, stk. 2, 1. pkt. Landsretten var enig med byretten i, at der var tale om en groft krænkende forbrydelse begået over flere omgange mod en meget ung og yderst sårbar dreng. Uanset forbrydelsens grovhed fandt landsretten, at der ikke forelå en så alvorlig sædelighedsforbrydelse, at der ikke skulle fastsættes længstetid for foranstaltningen, jf. straffelovens § 68 a, stk. 2.

Det fremgår af betænkning nr. 1372/1999, afsnit 4.2.1.2., at bestemmelsen i straffelovens § 68 a, stk. 2, ikke udelukker, at der f.eks. ved trusler af den i § 266 nævnte art i medfør af den foreslåede bestemmelse i § 68 a, stk. 1, 1. pkt., fastsættes en længstetid på 5 år (dvs. i Grønland 3 år), hvis det efter en konkret vurdering findes tilstrækkeligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser, jf. § 68, 1. pkt. Indtræder der under foranstaltningstiden sådanne ændringer i den dømtes forhold, at retten, hvis disse forhold havde foreligget ved sagens pådømmelse, efter den foreslåede bestemmelse i § 68 a, stk. 2, 1. pkt., havde fastsat foranstaltningen på ubestemt tid, må der efter omstændighederne ved kendelse fastsættes en ny længstetid i medfør af den foreslåede bestemmelse i § 68 a, stk. 1, 2. pkt.

I TfK 2001.508Ø blev der ikke fastsat en længstetid i en sag, hvor domfældte blev fundet skyldig i brandstiftelse på et asylcenter og et hospital og vold med en politiassistent. Landsretten henviste til beskaffenheden af de lokaliteter, hvor ildspåsættelserne fandt sted, og oplysningerne om tiltaltes psykiske tilstand.

I U 2005.3452H, hvor den tiltalte blev fundet skyldig i bl.a. røveri og trusler og dømt til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap med mulighed for overførsel til en sikret afdeling, fandt Højesteret ikke grundlag for at fravige udgangspunktet i straffelovens § 68 a, stk. 2, hvorefter der i almindelighed ikke fastsættes nogen længstetid, hvis den dømte er fundet skyldig i bl.a. røveri og trusler.

Højesteret har i U 2019.4077H fastslået, at der ikke ved en efterfølgende prøvelse er adgang til at tidsbegrænse en foranstaltning uden længstetid. Højesteret skulle under sagen tage stilling til, om en foranstaltning uden længstetid kunne ændres således, at foranstaltningen blev gjort tidsbegrænset og udløb på en af retten fastsat dato. Pågældende (A) var i 2013 i medfør af straffelovens § 68 dømt til at undergive sig tilsyn af kommunen således, at han skulle efterkomme tilsynsmyndighedens bestemmelser

om op-hold og behandling og således, at tilsynsmyndigheden kunne træffe bestemmelse om anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap. A blev endvidere dømt til at undergive sig ambulantly psykiatrisk behandling ved psykiatrisk afdeling efter tilsynsmyndighedens bestemmelse. Under hen-syn til arten af den pådømte kriminalitet blev der ikke fastsat en længstetid for foranstaltningen, jf. straffelovens § 68 a, stk. 2. Højesteret fastslog, at der hverken efter straffelovens § 68 a eller § 72 er adgang til ved en senere prøvelse af foranstaltningen at ændre den oprindelige bestemmelse om, at foranstaltningen skal være uden tidsbegrænsning, således at foranstaltningen tidsbegrænses, og der fastsættes en udløbsdato for foranstaltningen. Landsretten var nået til samme resultat.

4.2.3. Længstetid for foranstaltninger efter kriminallovens § 157, der ikke medfører eller kan medføre anbringelse i hospital eller anden institution

Bestemmelsen i § 158, stk. 3, regulerer de foranstaltninger, der ikke omfattes af § 158, stk. 1, dvs. foranstaltninger, der ikke medfører institutionsanbringelse eller mulighed herfor, og som ikke er fastsat som led i en lempelse af en tidligere tidsbegrænset foranstaltning, der medfører institutionsanbringelse eller mulighed herfor.

For sådanne foranstaltninger gælder, at der ved afgørelsen skal fastsættes en længstetid for foranstaltningen, der ikke kan overstige 2 år. Spørgsmålet om, hvorvidt der bør nedlægges påstand om en længstetid på mindre end 2 år, må afgøres ud fra en konkret vurdering af omstændighederne i den enkelte sag.

Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse (i praksis beslutning) forlænge længstetiden, men den samlede længstetid kan ikke overstige 3 år.

4.2.4. Længstetid ved lempelse eller skærpelse af foranstaltninger efter kriminallovens § 159

Lempelse af den hidtidige foranstaltning

Længstetiden gælder også for foranstaltninger, som senere fastsættes efter § 159, jf. § 157, og som medfører en lempelse af den hidtidige foranstaltning, jf. § 158, stk. 1, 2. pkt. En længstetid på 3 år omfatter således også en lempelse af foranstaltningen, som fastsættes senere.

”Lempelse” i kriminallovens § 158, stk. 1, 2. pkt., forstås i praksis på samme måde som i straffelovens § 68 a, stk. 1, dvs. f.eks. en situation, hvor en hidtidig foranstaltning, der har medført institutionsanbringelse, ændres til en foranstaltning, der alene giver mulighed for institutionsanbringelse eller alene indebærer tilsyn uden mulighed for institutionsanbringelse. For så vidt angår en hidtidig foranstaltning, der har givet mulighed for institutionsanbringelse, vil det være en lempelse, hvis denne foranstaltning ændres til en foranstaltning, der ikke giver mulighed for institutionsanbringelse, men f.eks. alene indebærer tilsyn, jf. Straffelovrådets betænkning nr. 1372/1999, afsnit 4.2.1.2.

Længstetider ved lempelse af tidsubestemte foranstaltninger fastsat efter § 158, stk. 2, er ikke nærmere omtalt i forarbejderne. I disse tilfælde påhviler det anklagemyndigheden at indbringe spørgsmålet om ændring eller ophævelse af foranstaltningen for retten 3 år efter afgørelsen, medmindre spørgsmålet har været forelagt for retten inden for de seneste 2 år. Herefter gælder en pligt til at forelægge spørgsmålet for retten mindst hvert andet år. Foranstaltningen vil således fortsat være tidsubestemt, indtil den op-hæves.

Skærpelse af den hidtidige foranstaltning

Muligheden for at skærpe den foranstaltning, som den domfældte er idømt efter kriminallovens § 159, er ikke nærmere omtalt i forarbejderne.

Det er imidlertid anført, at bestemmelsen i § 159 (lovudkastets § 154, stk. 1) svarer til straffelovens § 72. Der kan i den forbindelse henvises til betænkning nr. 1442/2004 fra Den Grønlandske Retsvæsenkommission afsnit XV, kap. 2.7.2.1.

Ifølge forarbejderne til straffelovens § 72 er det f.eks. muligt at ændre (skærpe) en foranstaltning omfattet af straffelovens § 68 a, stk. 3, til en foranstaltning omfattet af straffelovens § 68 a, stk. 1, eller efter omstændighederne efter stk. 2, f.eks. i tilfælde, hvor det på grund af en indtrådt forværring i den dømtes tilstand i foranstaltningstiden må anses for påkrævet for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Efter Rigsadvokatens opfattelse er det efter § 159 tilsvarende muligt at skærpe den foranstaltning, som den domfældte er idømt. Se herom pkt. 7.3.

Ændres en hidtidig foranstaltning, der har givet mulighed for anbringelse, senere til en foranstaltning, der medfører anbringelse, indebærer ændringen en skærpelse i forhold til den dømte, idet foranstaltningen medfører, at den dømte permanent skal opholde sig på hospitalet eller institutionen. Hvis den hidtidige foranstaltning har en længstetid, skal der fastsættes en ny længstetid på 3 år efter § 158, stk. 1, 1. pkt.

Det samme gælder, hvis en foranstaltning, der oprindeligt har medført anbringelse og senere er ændret til tilsyn uden mulighed for anbringelse, på ny ændres til en foranstaltning, der medfører anbringelse eller mulighed herfor.

Længstetiden regnes fra ændringstidspunktet.

Der kan henvises til Straffelovrådets betænkning nr. 1372/1999, afsnit 4.2.1.2.

Længstetider ved skærpelse af tidsubestemte foranstaltninger fastsat efter § § 158, stk. 2, er heller ikke nærmere omtalt i forarbejderne. Også i disse tilfælde påhviler det anklagemyndigheden at indbringe spørgsmålet om ændring eller ophævelse af foranstaltningen for retten 3 år efter afgørelsen, medmindre spørgsmålet har været forelagt for retten inden for de seneste 2 år. Herefter gælder en pligt til at forelægge spørgsmålet for retten mindst hvert andet år.

5. Foranstaltninger og andre retsfølger

5.1. Påstand om foranstaltninger over for personer, der er sindssyge eller i en tilstand sidestillet hermed

Der fastsættes i dette afsnit retningslinjer med hensyn til udformningen af påstanden om de sædvanligt forekommende foranstaltningstyper, der kan anvendes over for personer omfattet af kriminallovens § 156, stk. 1.

Foranstaltningerne kan inddeles i anbringelsesdom (type A. 1 og A. 2.), behandlingsdom i Danmark (type B) og behandlingsdom i Grønland (type G1 og G2).

Anklagemyndigheden skal i sin påstand angive, hvorvidt og i givet fald hvilken længstetid der bør fastsættes for foranstaltningen. Se herom pkt. 4.2. om længstetid.

Anklagemyndighedens påstand skal i visse tilfælde forelægges Statsadvokaten i København, inden der rejses tiltale. Se herom pkt. 3.3.

Dom til anbringelse kan på nuværende tidspunkt ikke fuldbyrdes i Grønland.

Dom til behandling kan gives enten til dansk psykiatrisk hospital eller udelukkende til grønlandsk hospital. Udskrivning fra en dom til behandling på dansk psykiatrisk hospital eller under tilsyn deraf kan i princippet ske til såvel Danmark som Grønland. Dom til behandling kan således fuldbyrdes enten i Danmark eller i Grønland.

Foranstaltningerne fuldbyrdes af sundhedsmyndighederne i Grønland, jf. kriminallovens § 240, stk. 1. Se herom pkt. 7.1. om fuldbyrdelse af foranstaltningsdomme. Se endvidere pkt. 3.7.1. og om høringen af de grønlandske sundhedsmyndigheder samt pkt. 5.1.3. om behandlingsdom i Grønland.

Det Grønlandske Sundhedsvæsen/Styrelsen for Sundhed og Forebyggelse har indgået en aftale med Psykiatrien i Midtjylland om bl.a. fuldbyrdelse af grønlandske domme til behandling eller anbringelse.

Hvis den sigtede nu har begået kriminalitet i Grønland, men allerede før domstidspunktet er bosiddende i Danmark, skal der tages kontakt til de grønlandske sundhedsmyndigheder og efter omstændighederne Statsadvokaten i København med henblik på, at mulighederne for en fuldbyrdelse af en grønlandsk behandlingsdom afdækkes, ligesom mulighederne for eventuelt at overføre strafforfølgningen til Danmark overvejes.

5.1.1. Anbringelsesdom

Type A. 1.

Påstand om dom til anbringelse på dansk psykiatrisk hospital nedlægges, når tiltalte er sindssyg og frembyder en sådan fare for retssikkerheden, at tiltalte efter anklagemyndighedens opfattelse ikke bør kunne udskrives uden ifølge rettens beslutning herom. Disse domfældte vil ikke kunne anbringes uden for psykiatrisk afdeling eller udskrives efter vedkommende overlæges egen bestemmelse.

Der nedlægges enten påstand om, at der ikke skal fastsættes længstetid, eller om en længstetid på 3 år, jf. kriminallovens § 158, stk., 1 og 2 og pkt. 4.2. om længstetid.

(Foranstaltningen svarer til en type A. 1 dom i Danmark)

Type A. 2.

Påstand om dom til anbringelse på Sikringsafdelingen ved Psykiatrihospitalet i Slagelse nedlægges, når tiltalte er sindssyg og fra lægelig side bedømmes som udtalt farlig og derfor frembyder nærliggende risiko for personfarlige handlinger.

Der er tale om en særlig form for anbringelsesdom, hvor domfældte ikke vil kunne anbringes uden for sikringsafdelingen. Påstanden forudsætter, at Justitsministeriet har skønnet, at den sigtede er egnet til optagelse på sikringsafdelingen, jf. regulativ af 1. juni 1994 for sikringsafdelingen. Sager, hvor der

skal nedlægges påstand om dom til anbringelse på sikringsafdelingen, skal Statsadvokaten i København således forelægge for Justitsministeriet gennem Rigsadvokaten.

Det må antages, at der i sager af denne art normalt ikke skal fastsættes en længstetid, jf. kriminallovens § 158, stk. 2.

(Foranstaltningen svarer til en type A. 2. dom i Danmark)

5.1.2. Behandlingsdom i Danmark

Type B

Dom til behandling på dansk psykiatrisk hospital eller under tilsyn deraf, således at den behandlende læge skal være bemyndiget til efter nærmere aftale med overlægen ved Psykiatrisk Afdeling A1 på Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk og Kriminalforsorgen i Grønland at træffe bestemmelse om udskrivning via Psykiatrisk Afdeling A1 på Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk, samt under udskrivning tillige under tilsyn af Kriminalforsorgen, der i samråd med den behandlende læge skal være bemyndiget til at træffe bestemmelse om genindlæggelse i hospital i Danmark eller i Grønland.

Denne påstand vil være indiceret i tilfælde, hvor behandlingsmæssige hensyn træder i forgrunden, og hvor hensynet til retssikkerheden ikke er så påtrængende, at domstolskontrol med udskrivning kan anses for påkrævet. En afgørelse af dette indhold forudsætter som udgangspunkt, at behandlingen bliver indledt med indlæggelse i psykiatrisk afdeling. Domfældte vil kunne udskrives til fortsat ambulant behandling og vil kunne genindlægges uden rettens beslutning herom – om fornødent med bistand af politiet.

Påstanden formuleres som ovenstående.

Der nedlægges enten påstand om, at der ikke skal fastsættes en længstetid, eller om en længstetid på 3 år, jf. kriminallovens § 158, stk., 1 og 2 og pkt. 4.2. om længstetid.

(Foranstaltningen svarer i det væsentligste til en type B. 2. dom i Danmark)

5.1.3. Behandlingsdom i Grønland

Type G1

Dom til behandling på grønlandsk psykiatrisk hospital eller under tilsyn deraf, samt under udskrivning tillige under tilsyn af Kriminalforsorgen, der i samråd med den behandlende læge skal være bemyndiget til at træffe bestemmelse om indlæggelse eller genindlæggelse i hospital.

Forudsætningen for at idømme en tiltalt en dom til behandling alene i Grønland er, at der foreligger en plan for behandlingen af den pågældende i Grønland samt en rimelig sikkerhed for, at dom til behandling alene i Grønland ikke vil være til fare for andre.

På den baggrund indhentes altid forinden nedlæggelse af påstand om dom til behandling på grønlandsk psykiatrisk hospital en udtalelse fra Psykiatrisk Afdeling A1 på Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk om

mulig-heden for at fuldbyrde dommen. Indhentelse kan undlades, hvis det er Psykiatrisk afdeling A1, der på baggrund af deres kendskab til den pågældende har anbefalet dom til behandling i Grønland.

Denne påstand vil som en behandlingsdom i Danmark være indiceret i tilfælde, hvor behandlingsmæssige hensyn træder i forgrunden, og hvor hensynet til retssikkerheden ikke er så påtrængende, at domstols-kontrol med udskrivning kan anses for påkrævet.

En afgørelse af dette indhold muliggør, at behandlingen bliver indledt med indlæggelse i psykiatrisk afde-ling. Domfældte vil kunne udskrives til fortsat ambulant behandling og vil kunne genindlægges uden ret-tens beslutning herom – om fornødent med bistand af politiet. En indledende indlæggelse vil dog efter fuldbyrdelsesmyndighedens vurdering kunne undlades, f.eks. hvis det skønnes uproportionalt, fordi ind-læggelse vil indebære, at patienten flyves til Nuuk, og hvis den pågældende er tilset af sundhedsvæse-net, der skønner, at det ikke er nødvendigt at indlægge den pågældende.

Der skal endvidere normalt knyttes vilkår til en udskrivelse, f.eks. om alkoholistbehandling mv.

Påstanden formuleres som ovenstående.

Der nedlægges enten påstand om, at der ikke skal fastsættes en længstetid, eller om en længstetid på 3 år, jf. kriminallovens § 158, stk., 1 og 2 og pkt. 4.2. om længstetid.

(Foranstaltningen svarer til en blanding mellem en type B. 2. og C4 dom i Danmark, da der både er sager, hvor der indledes med en indlæggelse, og sager, hvor det ikke sker, men i begge tilfælde er der mulighed for indlæggelse og tilsyn af Kriminalforsorgen.)

Type G2

Dom til behandling på grønlandsk hospital med tilsyn af Kriminalforsorgen, uden mulighed for indlæg-gel-se.

Denne påstand nedlægges hvis der skønnes ikke at være eller kunne opstå et behov for indlæggelse, f.eks. hvis det af sagen fremgår, at tiltalte allerede frivilligt indgår i et ambulant behandlingsforløb og dermed har vist sig velmotiveret for ambulant behandling.

Påstanden formuleres som ovenstående.

Der nedlægges påstand om en længstetid, der ikke kan overstige 2 år, jf. § 158, stk. 3, og pkt. 4.2. om længstetid. Spørgsmålet om, hvorvidt der bør nedlægges påstand om en længstetid på mindre end 2 år, afgøres efter en konkret vurdering af omstændighederne i den enkelte sag.

(Foranstaltningen svarer til en type C. 2. dom i Danmark)

5.2. Påstand om foranstaltninger over for mentalt retarderede

Der fastsættes i dette afsnit retningslinjer med hensyn til udformningen af påstande over for mentalt retarderede mv., jf. kriminallovens § 156.

Anklagemyndigheden skal i anklageskriftet angive, hvorvidt og i givet fald hvilken længstetid der bør fast-sættes for foranstaltningen, jf. pkt. 4.2. om længstetid.

Anklagemyndighedens påstand skal i visse tilfælde forelægges Statsadvokaten i København, inden der rejses tiltale. Se herom pkt. 3.3.

Foranstaltningerne kan inddeles i typerne I-V.

Der er ved formuleringerne taget udgangspunkt i, at der på nuværende tidspunkt ikke findes sikrede afdelinger for personer med vidtgående psykiske handicap i Grønland, men alene en sikret afdeling i Danmark (Kofoedsminde). Dom til anbringelse i sikret afdeling (type I) kan således ikke fuldbyrdes i Grøn-land.

Dom til anbringelse i instituion i Grønland eller i Danmark (type II og III) kan fuldbyrdes enten i Grønland eller i Danmark alt afhængig af fuldbyrdelsesmulighederne, mens dom til tilsyn af de sociale myndigheder eller Kriminalforsorgen (type IV-V) fuldbyrdes i Grønland.

Foranstaltningerne fuldbyrdes af socialvæsenet (Socialstyrelsen), jf. kriminallovens § 240, stk. 2. Se her-om pkt. 7.1. om fuldbyrdelse af foranstaltningsdomme. Se endvidere pkt. 3.7.2. om høringen af Socialsty-relsen.

Hvis den sigtede nu har begået kriminalitet i Grønland, men allerede før domstidspunktet er bosiddende i Danmark, skal der tages kontakt til Socialstyrelsen og efter omstændighederne Statsadvokaten i Køben-havn med henblik på, at mulighederne for en fuldbyrdelse af en grønlandsk dom efter kriminallovens kapitel 33 afdækkes, ligesom mulighederne for eventuelt at overføre strafforfølgningen til Danmark efter kriminallovens § 7 overvejes.

5.2.1. Dom til anbringelse i sikret afdeling i Danmark for personer med vidtgående psykiske handicap (type I)

Påstand om dom til anbringelse i sikret afdeling i Danmark for personer med vidtgående psykiske handi-cap er beregnet på mentalt retarderede personer, der må anses som udtalt farlige og derfor frembyder nærliggende risiko for personfarlige handlinger. Dommen indebærer, at den pågældende anbringes på den sikrede afdeling på Kofoedsminde.

Dommen indebærer udover intensiv socialpædagogisk indsats og sikre rammer, at den pågældende kan underkastes psykiatrisk behandling og lægeligt godkendt misbrugsbehandling som en integreret del af den idømte foranstaltning , hvis tilsynsmyndigheden skønner det nødvendigt.

Påstanden formuleres som ovenstående.

Det må antages, at der i sager af denne art normalt ikke skal fastsættes en længstetid, jf. kriminallovens § 158, stk. 2.

(Foranstaltningen svarer til domstype I i Danmark)

5.2.2. Dom til anbringelse i institution i Grønland eller i Danmark med mulighed for overførsel til sikret afdeling (type II)

Påstand om dom til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap i Grønland/i Danmark, således at domfældte efter bestemmelse fra de sociale myndigheder kan overføres til sikret afdeling i Danmark anvendes typisk over for mentalt retarderede, der har begået personfarlig kriminalitet i form af f.eks. brandstiftelse, røveri, voldtægt eller vold, og hvor det skønnes, at den mentalt retarderede har behov for konstant overvågning, og at der er risiko for ny personfarlig kriminalitet, således at den mentalt retarderede i givet fald hurtigt skal kunne overføres til sikret afdeling (Kofoedsminde). Overførsel til sikret afdeling kræver således ikke rettens godkendelse.

Dommen indebærer, at den pågældende anbringes i institution med døgnovervågning.

Udover intensiv socialpædagogisk indsats er psykiatrisk behandling, herunder lægeligt godkendt misbrugsbehandling, en integreret del af den idømte foranstaltning, såfremt det skønnes fornødent af tilsynsmyndigheden.

Påstanden formuleres som ovenstående. Der skal i påstanden tages stilling til, om anbringelsen skal ske på en institution i Grønland eller i Danmark. Der må ikke nedlægges påstand om anbringelse på en bestemt (navngivet) institution.

Der nedlægges enten påstand om, at der ikke skal fastsættes en længstetid eller om en længstetid på 3 år, jf. kriminallovens § 158, stk., 1 og 2 og pkt. 4.2. om længstetid.

(Foranstaltningen svarer til domstype II i Danmark)

5.2.3. Dom til anbringelse i institution i Grønland eller i Danmark (type III)

Påstand om dom til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap i Grønland/i Danmark anvendes typisk over for mentalt retarderede, der har begået personfarlig kriminalitet i form af f.eks. brandstiftelse, røveri, voldtægt eller vold, og hvor det skønnes, at den mentalt retarderede har behov for konstant overvågning. Dommen indebærer, at domfældte anbringes i åben institution med døgnovervågning.

Anklagemyndigheden skal under henvisning hertil overveje, om der i den konkrete sag er behov for at nedlægge påstand om en type II-dom, således at de sociale myndigheder kan træffe afgørelse om overførsel til sikret afdeling, hvis det måtte blive nødvendigt.

Psykiatrisk behandling, herunder lægeligt godkendt misbrugsbehandling, er en integreret del af den idømte foranstaltning, såfremt det skønnes fornødent af tilsynsmyndigheden.

Påstanden formuleres som ovenstående. Der skal i påstanden tages stilling til, om anbringelsen skal ske på en institution i Grønland eller i Danmark. Der må ikke nedlægges påstand om anbringelse på en bestemt (navngivet) institution.

Under en foranstaltningsændringssag besluttede Sermersooq kredsret den 6. december 2022 at opretholde en idømt foranstaltning af 14. marts 2018 om anbringelse i Danmark, dog således, at ”i Grønland eller” blev tilføjet foranstaltningen, hvorefter anbringelsen kunne finde sted i Grønland eller i Danmark. I den konkrete sag, var det i dommen af 14. marts 2018 bl.a. anført, at der ved domsafsigelsen ikke var et botilbud med døgnovervågning eller særlige hjælpeforanstaltninger til personer med vidtgående handi-cap, som dømmes for personfarlig kriminalitet, herunder drab og forsøg herpå, i Grønland. Under foranstaltningsændringssagen var det for retten oplyst, at en navngiven kommune i Grønland havde det tilbud, som domfældte havde behov for, at det kun var det administrative, der skulle ordnes, og at domfældte kunne komme på venteliste. Forsvareren og anklagemyndigheden var enige om opretholdelse af dommen, og at ordlyden i dommen om anbringelse i Danmark tilføjes ”i Grønland eller”.

Der vil således i helt konkrete tilfælde kunne være grundlag for at nedlægge påstand om anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap i Grønland eller i Danmark.

Der nedlægges enten påstand om, at der ikke skal fastsættes en længstetid eller om en længstetid på 3 år, jf. kriminallovens § 158, stk., 1 og 2 og pkt. 4.2. om længstetid.

(Foranstaltningen svarer til domstype III i Danmark)

5.2.4. Dom om tilsyn af de sociale myndigheder eller Kriminalforsorgen med mulighed for anbringelse i institution (type IV)

Påstand om dom om tilsyn af de sociale myndigheder/Kriminalforsorgen, således at domfældte efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og således at tilsynsmyndigheden kan træffe bestemmelse om anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, anvendes i sager, hvor det må påregnes, at en social indsats i form af tilsyn kan være tilstrækkelig, men hvor der kan opstå behov for, at den mentalt retarderede skal anbringes i institution. Påstanden forhindrer ikke, at den domfældte anbringes i institution med døgnovervågning.

Påstanden kan suppleres, f.eks. med et vilkår om psykiatrisk behandling, der også giver mulighed for lægelig godkendt behandling mod misbrug.

Anbringelse i institution i henhold til en sådan dom sker ved administrativ beslutning. Den kræver således ikke rettens godkendelse.

Forinden påstanden nedlægges, skal Socialstyrelsen høres om, hvorvidt der ligger en plan fra de sociale myndigheder om, hvilke hjælpeforanstaltninger der kan iværksættes efter handicaplovgivningen. Herudover skal Socialstyrelsen høres om, hvorvidt de sociale myndigheder kan påtage sig tilsynet med den pågældende, og om der kan stilles en egnet institutionsplads til rådighed. Kriminalforsorgen skal tilsvarende høres om, hvorvidt man kan påtage sig tilsynet, i sager, hvor det vurderes relevant.

Påstanden formuleres som ovenstående. Der skal i påstanden tages stilling til, om tilsynet skal føres af de sociale myndigheder eller af Kriminalforsorgen, hvilket afgøres efter forelæggelse, jf. ovenfor.

Der nedlægges enten påstand om, at der ikke skal fastsættes en længstetid eller om en længstetid på 3 år, jf. kriminallovens § 158, stk., 1 og 2 og pkt. 4.2. om længstetid.

(Foranstaltningen svarer til domstype IV i Danmark dog således, at det, der i Danmark er en kommunal opgave, i Grønland løftes af de sociale myndigheder eller af Kriminalforsorgen)

5.2.5. Dom om tilsyn af de sociale myndigheder eller Kriminalforsorgen uden mulighed for anbringelse i institution (type V)

Påstand om dom om tilsyn af de sociale myndigheder/Kriminalforsorgen, således at domfældte efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, anvendes i sager, hvor det må påregnes, at social indsats i form af tilsyn kan være tilstrækkelig. Der er imodsætning til domstype IV ikke mulighed anbringelse i institution.

Påstanden kan eventuelt suppleres med særlige vilkår om psykiatrisk behandling, der også giver mulighed for lægelig godkendt behandling mod misbrug.

Forinden påstanden nedlægges, skal Socialstyrelsen høres om, hvorvidt der ligger en plan fra de sociale myndigheder om, hvilke hjælpeforanstaltninger der kan iværksættes efter handicaplovgivningen. Herudover skal Socialstyrelsen høres om, hvorvidt de sociale myndigheder kan påtage sig tilsynet med den pågældende. Kriminalforsorgen skal tilsvarende høres om, hvorvidt man kan påtage sig tilsynet, i sager, hvor det vurderes relevant.

Påstanden formuleres som ovenstående. Der skal i påstanden tages stilling til, om tilsynet skal føres af de sociale myndigheder eller af Kriminalforsorgen, hvilket afgøres efter forelæggelse, jf. ovenfor

Der nedlægges påstand om en længstetid, der ikke kan overstige 2 år, jf. kriminallovens § 158, stk. 3, jf. pkt. 2.4. om længstetid. Spørgsmålet om, hvorvidt der bør nedlægges påstand om en længstetid på mindre end 2 år, må afgøres ud fra en konkret vurdering af omstændighederne i den enkelte sag.

(Foranstaltningen svarer til domstype V i Danmark dog således, at det, der i Danmark er en kommunal opgave, i Grønland løftes af de sociale myndigheder eller af Kriminalforsorgen)

5.3. Udvidet fortolkning af personkredsen omfattet af kriminallovens § 156

Som udgangspunkt omfatter kriminallovens § 156 alene sindsyge eller personer i en tilstand, der ganske må sidestilles hermed samt mentalt retarderede.

Kriminalloven i Grønland indeholder ikke en bestemmelse, hvis ordlyd svarer til straffelovens § 69 om personer, der ved den kriminelle handlings foretagelse befandt sig i en tilstand, der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner, og som ikke er af den i straffelovens § 16 nævnte beskaffenhed (personer, der er utilregnelige på grund af sindssygdom eller tilstande, der må ligestilles hermed samt mentalt retarderede).

Dog er der i retspraksis eksempler på, at retten efter en udvidet fortolkning af personkredsen omfattet af kriminallovens § 156 har idømt personer, der i Danmark ville være omfattet af personkredsen i straffelovens § 69, foranstaltninger efter kriminallovens § 156.

Se bl.a. Retten i Grønlands dom af 10. august 2010 (KS 56/10).

Se endvidere betænkning nr. 1442/2004 fra den Grønlandske Retsvæsenkommission afsnit XV, kap. 7.3.2., side 945, hvor det bl.a. fremgår, at betegnelsen sindssyg eller i en tilstand, der sidestilles hermed, er ”valgt for at sikre, at bestemmelsen om psykisk syge kriminelle også vil omfatte personer, der ikke til-hører gruppen af egentlig psykisk syge, men derimod eksempelvis grænsepsykotiske personer”.

Retslægerådet har i konkrete sager henvist til ”den brede fortolkning” af kriminallovens § 156 og oven-stående dom og taget stilling til, hvorvidt en foranstaltning efter § 157 var mere formålstjenelig end al-mindelig foranstaltning.

Ved alvorlige personlighedsmæssige afvigelser kan det blive aktuelt at anvende forvaring efter kriminallovens § 161, jf. pkt. 5.5. om forvaring.

I langt de fleste tilfælde kan der ikke i de lægelige udtalelser peges på foranstaltninger, der findes mere formålstjenlige end de almindelige foranstaltningstyper. I disse tilfælde må anklagemyndighedens på-stand som udgangspunkt være anstaltsanbringelse. Det bør dog efter omstændighederne – hvor der er tale om mindre grove lovovertrædelser – overvejes, om sagen i stedet kan afgøres med en betinget dom eller eventuelt en forsorgsdom, hvorved der kan fastsættes vilkår efter kriminallovens kapitel 28, herun-der om tilsyn samt om at efterkomme tilsynsmyndighedens bestemmelser f.eks. om afvænningsbe-hand-ling, om ophold på egnet hjem eller institution eller om arbejde mv.

En foranstaltning efter kapitel 33 vil normalt kun blive fundet formålstjenlig, hvis der er mulighed for at iværksætte en lægelig behandling eller forsorgsmæssigt tilsyn, der vil være egnet til at forebygge ny kri-minalitet.

I nogle tilfælde vil de foranstaltninger, der er nævnt i pkt. 5.1. om foranstaltninger over for personer, der er sindssyge, eller pkt. 5.2. om foranstaltninger over for mentalt retarderede, kunne anvendes. Påstan-den om foranstaltning bør i givet fald udformes i overensstemmelse med påstandene i disse afsnit, og påstanden skal således i visse tilfælde forelægges Statsadvokaten i København, inden der rejses tiltale. Se herom pkt. 3.3.

For unge, der på gerningstidspunktet endnu ikke er fyldt 18 år, kan der i øvrigt være mulighed for at an-vende ungdomsforsorg efter kriminallovens kapitel 32, hvis den unge ikke er så psykisk afvigende, at for-anstaltning efter kriminallovens kapitel 33 er påkrævet, og betingelserne for iøvrigt at anvende ungdoms-forsorg er opfyldte.

I forbindelse med udformningen af påstanden skal der tages stilling til, om der skal fastsættes en læng-ste-tid for foranstaltningen på 3 år, jf. kriminallovens § 158, stk. 1, ingen længstetid, jf. kriminallovens § 158, stk. 2, eller en længstetid der ikke kan overstige 2 år, jf. kriminallovens § 158, stk. 3, og pkt. 4.2. om længstetid. Spørgsmålet om, hvorvidt der bør nedlægges en påstand om en længstetid på mindre end 2 år, må afgøres ud fra en konkret vurdering af omstændighederne i den enkelte sag.

5.4. Kriminallovens § 156, stk. 2

Kriminallovens § 156, stk. 2, omhandler de tilfælde, hvor gerningsmanden, efter den kriminelle virksomhed er ophørt, men før endelig dom, er kommet i en ikke blot forbigående tilstand, der er omfattet af kriminallovens § 156, stk. 1.

Der kan over for personer omfattet af kriminallovens § 156, stk. 2, især blive tale om at anvende foranstaltninger som nævnt ovenfor under pkt. 5.1. Endvidere kan det i sjældne tilfælde forekomme, at foranstaltningerne nævnt i pkt. 5.3. anvendes, hvis en svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner er indtrådt i tiden mellem den kriminelle handling og dommen.

I disse tilfælde skal retten træffe bestemmelse om, hvorvidt det er formålstjenligt at anvende foranstaltninger efter kriminallovens kapitel 33.

Disse sager forelægges altid for Retslægerådet, jf. pkt. 3.2. om Retslægerådet..

I forbindelse med udformningen af påstanden skal der tages stilling til, om der skal fastsættes en længstetid for foranstaltningen på 3 år, jf. kriminallovens § 158, stk. 1, ingen længstetid, jf. kriminallovens § 158, stk. 2, eller en længstetid, der ikke kan overstige 2 år, jf. kriminallovens § 158, stk. 3, og pkt. 4.2. om længstetid. Spørgsmålet om, hvorvidt der bør nedlægges en påstand om en længstetid på mindre end 2 år, må afgøres ud fra en konkret vurdering af omstændighederne i den enkelte sag.

5.5. Påstand om forvaring – kriminallovens § 161

Betingelserne for at idømme forvaring er fastsat i kriminallovens § 161, hvorefter det af nr. 1 følger, at forvaring kan anvendes, hvis gerningsmanden findes skyldig i drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, trusler af den i § 98 nævnte art, voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse eller brandstiftelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser.

Forvaring kan anvendes i sager af ovenstående karakter, når det efter karakteren af det begåede forhold og oplysningerne om den pågældende, herunder navnlig om tidligere kriminalitet, må antages, at den pågældende frembyder nærliggende fare for andres liv, legeme, helbred eller frihed, og anvendelse af forvaring er nødvendig for at forebygge denne fare, jf. § 161, nr. 2 og 3.

Sager, hvor der er spørgsmål om at nedlægge påstand om forvaring, skal altid forelægges for Statsadvokaten i København, inden der rejses tiltale. Se herom pkt. 3.3.

Der nedlægges påstand om forvaring på ubestemt tid i medfør af kriminallovens § 161.

Kriminallovens § 241 vedrører fuldbyrdelsen af forvaringsdomme. Se herom pkt. 7.1.2.

Det fremgik tidligere af kriminallovens § 161, stk. 2, at gerningsmanden kunne dømmes til anbringelse på ubestemt tid (forvaring) i en psykiatrisk ledet anstalt under Kriminalforsorgen i Danmark, hvis vedkommende på grund af psykisk afvigelse anses for uegnet til anbringelse i anstalt i Grønland, eller hvis en anbringelse i Grønland ikke giver tilstrækkelig sikkerhed.

Muligheden for at idømme anbringelse (forvaring) i psykiatrisk ledet anstalt under kriminalforsorgen i Danmark blev afskaffet ved lov nr. 1718 af 27. december 2018 og erstattet af den nugældende § 161 i kriminalloven.

Fuldbyrdelsen af og kontrollen med domme til forvaring afsagt før lovændringen behandles efter de nu-gældende regler i kriminalloven. Se herom pkt. 7.2. og pkt. 7.4.

5.6. Kriminalitet begået forud for eller under en igangværende foranstaltning efter kriminallovens kapitel 33 eller dom til forvaring

Kriminalitet begået forud for en idømt særforanstaltning eller dom til forvaring

Hvis politikredsen vurderer, at en sag om kriminalitet begået forud for en idømt særforanstaltning eller dom til forvaring kan afgøres med et tiltalefrafald, jf. retsplejelovens § 313, stk. 1, nr. 2, jf. kriminallovens § 124, kan politikredsen træffe afgørelse uden, at sagen forelægges for Statsadvokaten i København.

Ved afgørelsen af, om en sag kan afgøres med tiltalefrafald, skal anklagemyndigheden vurdere, om tiltalte ville være blevet idømt en skærpet foranstaltning, hvis der var sket samtidig påkendelse. Anklagemyndigheden skal i den forbindelse blandt andet lægge vægt på:

- kriminalitetens karakter og grovhed samt
- den igangværende foranstaltnings karakter, og hvor længe den igangværende foranstaltning har været i kraft

Hvis tiltalte ville være blevet idømt en skærpet foranstaltning, såfremt forholdet havde været medtaget til samtidig påkendelse under sagen, skal anklagemyndigheden som udgangspunkt rejse tiltale for forholdet med påstand om idømmelse af (skærpet) foranstaltning og ophævelse af den igangværende foranstaltning, jf. kriminallovens § 124.

Ny kriminalitet begået under en igangværende særforanstaltning eller dom til forvaring

Politiet skal altid straks underrette de myndigheder, der er ansvarlige for fuldbyrdelse af foranstaltningen, hvis en domfældt sigtes for ny kriminalitet. Det vil normalt sige den behandlingsansvarlige overlæge og Kriminalforsorgen eller Socialstyrelsen.

Hvis en domfældt begår ny kriminalitet under en igangværende foranstaltning, er der følgende sanktionsmuligheder:

1. Bøde
2. Tiltalefrafald
3. Ny dom til forblivende med den igangværende foranstaltning
4. Ny dom og ophævelse af den igangværende foranstaltning

Sager på bødeniveau skal som udgangspunkt afgøres på sædvanlig vis.

Politidirektøren kan, når særlige omstændigheder ikke gør sig gældende, frafalde tiltale (tiltalefrafald) for lovovertrædelser begået af personer, der er undergivet særforanstaltninger i medfør af kriminallovens kapitel 33, såfremt det er politidirektøren, der fører kontrol med særforanstaltningen, jf. § 1, stk. 2, nr. 2, i bekendtgørelse nr. 1532 af 16. december 2022 om politidirektørens og statsadvokaternes adgang til at frafalde tiltale.

Statsadvokaten i København kan, når særlige omstændigheder ikke gør sig gældende, frafalde tiltale (til-talefrafald) for lovovertrædelser begået af personer, der er undergivet forvaring i medfør af kriminallovens § 161, eller særforanstaltninger i medfør af kriminallovens kapitel 33, hvis det er statsadvokaten, der fører kontrol med særforanstaltningen, jf. § 2 i bekendtgørelse nr. 1532 af 16. december 2022.

Se pkt. 7.3. om anklagemyndighedens kontrol med foranstaltninger efter kriminallovens kapitel 33 og pkt. 7.4. om statsadvokatens kontrol med forvaringsdomme.

Det er en forudsætning for at meddele tiltalefrafald, at sigtedes skyld er utvivlsom, eller at alle faktiske omstændigheder i forbrydelsens gerningsindhold er erkendt.

Det beror på en konkret vurdering, om anklagemyndigheden bør meddele tiltalefrafald for kriminalitet begået under en igangværende foranstaltning. I denne vurdering bør bl.a. indgå:

- Den nu påsigtede handlings art og/eller grovhed. I de tilfælde, hvor den nu påsigtede kriminalitet er grovere end den kriminalitet, der udløste den igangværende foranstaltning, og eventuelt må forventes at udløse en mere indgribende foranstaltning, skal sagen ikke afgøres med tiltalefrafald.
- Antallet af tidligere meddelte tiltalefrafald for kriminalitet begået under den igangværende foranstaltning.
- Om proportionalitetshensyn eller den fastsatte længstetid indebærer, at den igangværende foranstaltning inden for en kortere periode ophæves eller bortfalder.
- Om der i øvrigt er behov for en anden form for foranstaltning end den igangværende.

Politidirektøren skal sende en kopi af tiltalefrafaldet til den behandlende institution. Baggrunden herfor er, at et tiltalefrafald kan have betydning for den behandlende institutions senere udtalelse om, hvorvidt en idømt foranstaltning bør fortsætte eller ophæves.

Et tiltalefrafald meddelt efter bekendtgørelse nr. 1532 af 16. december 2022 vil fremgå af en udskrift af Kriminalregisteret, men vil ikke fremgå af straffeattesten.

Hvis foranstaltningsdømte personer, der er omfattet af den udvidede fortolkning af personkredsen i § 156, begår ny kriminalitet, skal det altid overvejes, om en særforanstaltningsdom er formålstjenlig til at forebygge yderligere lovovertrædelser, eller om der i stedet skal idømmes almindelig foranstaltning. Se pkt. 5.3. om personkredsen.

Hvis sagen ikke kan afgøres med et tiltalefrafald, skal anklagemyndigheden – hvis betingelserne herfor i øvrigt er opfyldt – rejse tiltale.

Anklagemyndigheden kan i den forbindelse nedlægge påstand om, at det har sit forblivende med den igangværende foranstaltning. Denne påstand kan f.eks. anvendes,

- hvis der ikke er fastsat en længstetid for den igangværende foranstaltning, og der vil skulle fastsættes en længstetid for den ny kriminalitet, jf. kriminallovens § 158, eller
- hvis den igangværende foranstaltning er en forvaringsdom, jf. kriminallovens § 161.

Politiet skal altid straks underrette den behandlende institution, hvis en domfældt sigtes for ny kriminalitet.

6. Anvendelse af tiltalefrafald til psykisk afvigende kriminelle, som ikke allerede er idømt en foranstaltning

I sager, hvor den sigtede må antages at være omfattet af personkredsen i kriminallovens § 156, herunder også efter en udvidet fortolkning af personkredsen, jf. pkt. 5.3., men hvor pågældende ikke er undergi- vet en særforanstaltning efter kriminallovens kapitel 33, kan anklagemyndigheden – når nærmere angiv- ne betingelser er opfyldt – afgøre sagen med et tiltalefrafald.

Tiltalefrafald vil særligt være relevant i de tilfælde, hvor en særforanstaltning er unødvendig, fordi den sigtede allerede er anbragt et egnet sted (f.eks. et plejehjem, bosted eller lignede), hvor der kan tages hensyn til pågældendes særegne psykiske tilstand, og/eller vedkommende allerede er underlagt vilkår af en sådan karakter, som man må forvente, at vedkommende vil blive idømt under en kriminalsag.

Det er en forudsætning for at kunne afgøre sagen med et tiltalefrafald, at sigtedes skyld er utvivlsom, eller at alle faktiske omstændigheder i forbrydelsens gerningsindhold er erkendt.

Sager om vold, jf. kriminallovens § 88, 1. pkt., og sager om overtrædelse af kriminallovens § 37

Hvis den sigtede er sigtet for vold efter kriminallovens § 88, 1. pkt., eller overtrædelse af kriminallovens § 37, kan anklagemyndigheden som udgangspunkt afgøre sagen med et tiltalefrafald, når der er tale om meget begrænset voldsanvendelse mv., og der ikke er sket betydelig skade på forurettede, jf. bekendt- gørelse nr. 1532 af 16. december 2022 om politidirektørens og statsadvokaternes adgang til at frafalde tiltale § 1, stk. 1, nr. 4.

Det er efter bekendtgørelsen politikredsen, der har kompetencen til at meddele tiltalefrafald i disse sa- ger.

For så vidt angår sager, hvor forholdet er begået over for en forurettet, der er ansat som anklager i politi- kredsen, og sager, hvor den forurettede er chargeret polititjenestemand i politikredsen, følger det af de almindelige forelæggelsesregler, at afgørelse af, hvorvidt der kan gives et tiltalefrafald, hører under stats-advokatens kompetence, jf. Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Forelæggelse og indberetning mv., pkt. 3.3.7.

Andre tilfælde

Efter retsplejelovens § 313, stk. 2, kan anklagemyndigheden meddele et tiltalefrafald, hvis der foreligger særlig formildende omstændigheder eller andre særlige forhold, og påtale ikke kan anses for påkrævet af almene hensyn.

Politikredsen skal forelægge spørgsmålet om tiltalefrafald efter denne bestemmelse for Statsadvokaten i København. Der henvises til Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Forelæggelse og indberetning mv., pkt. 3.1.3.

Det vil bero på en konkret vurdering, om anklagemyndigheden skal meddele tiltalefrafald efter § 313, stk. 2. I denne vurdering skal statsadvokaten blandt andet lægge vægt på kriminalitetens art, kriminalitetens grovhed, herunder eventuelle skader, og om sigtede tidligere har fået tiltalefrafald.

7. Efter dom

7.1. Fuldbordelse af foranstaltningsdomme

Domme, hvor anklagemyndigheden har nedlagt påstand om foranstaltninger efter kriminallovens kapitel 33, skal fuldbyrdes efter følgende retningslinjer:

Hvis domfældte er idømt den foranstaltning, som anklagemyndigheden har nedlagt påstand om, kan politidirektøren fuldbyrde dommen, når ankefristen er udløbet. Hvis foranstaltningspåstanden har været forelagt for Retslægerådet og/eller Statsadvokaten i København, tilsendes disse kopi af dommen.

Hvis domfældte ikke er idømt den foranstaltning, som anklagemyndigheden har nedlagt påstand om, og påstanden om foranstaltning har været forelagt for Statsadvokaten i København, forelægges sagen for statsadvokaten inden udløbet af ankefristen med indstilling om spørgsmålet om anke.

Politidirektøren kan altid af egen drift anke til domfældelse efter den påstand, som statsadvokaten har tiltrådt. Hvis dommen ikke ankes, fuldbyrder politidirektøren straks dommen, når ankefristen er udløbet.

I sager, hvor statsadvokaten har rejst tiltale, skal sagen altid forelægges for denne inden udløbet af anke-fristen.

Fuldbordelse af domme til foranstaltninger efter kriminallovens kapitel 33 skal ske ved fremsendelse af en kopi af dommen til den institution/myndighed, der står for fuldbyrdelsen, med anmodning om fuld-byrdelse af dommen. For oplysning om rette fuldbyrdelsesmyndighed, se pkt. 7.1.1. og pkt. 7.1.2.

Fuldbordelsesmyndigheden/institutionen bør anmodes om at bekræfte modtagelsen af anmodningen og underrette politidirektøren, når fuldbyrdelsen er iværksat.

Hvis domfældte er dømt til anbringelse på dansk psykiatrisk hospital, til anbringelse i sikringsafdelingen eller i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, skal der i forbindelse med fremsendelsen samtidig gøres opmærksom på reglerne om tilladelse til udgang for anbragte, jf. principperne i bekendtgørelse nr. 200 af 25. marts 2004 om udgangstilladelse mv. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse eller i medfør af farlighedsdekret.

Hvis der er beskikket en bistandsværge for den dømte, skal oplysningerne herom ligeledes medsendes i forbindelse med, at dommen sendes til fuldbyrdelse. Det bemærkes i den forbindelse, at oplysningerne bør indeholde relevante kontaktdata på bistandsværge. Fuldbordelse af dommen skal dog ikke afvente beskikkelse af bistandsværge. Se pkt. 3.5. om beskikkelse af bistandsværge.

Hvis der til dommen er knyttet tilsyn af Kriminalforsorgen eller andre vilkår, der skal fuldbyrdes af Kriminalforsorgen, skal politidirektøren tillige sende en kopi af dommen til Kriminalforsorgen med anmodning om iværksættelse af tilsynet.

Om fuldbyrdelse af forvaringsdomme, se pkt. 7.2.

7.1.1. Fuldbyrkelse af foranstaltninger over for psykisk syge

Foranstaltninger over for psykisk syge fuldbyrdes af de grønlandske sundhedsmyndigheder, jf. kriminallovens § 240, stk. 1, dog således at domme til anbringelse på psykiatrisk hospital også sendes til Aarhus Universitetshospital, Retspsykiatrisk Afdeling i Skejby, R3.

Domme til behandling sendes til Aarhus Universitetshospital, Retspsykiatrisk Afdeling i Skejby, R3, og Psykiatrisk Afdeling A1 på Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk, for så vidt der er tale om en dom, der giver mulighed for indlæggelse i Danmark. (type B dom, jf. pkt. 5.1.2.)

Domme til behandling sendes til Psykiatrisk Afdeling A1 på Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk, for så vidt der er tale om en dom, der alene giver mulighed for behandling i Grønland med eller uden mulighed for indlæggelse i Grønland (type G1 og G2 domme, jf. pkt. 5.1.3.)

Dommen sendes samtidig til Statsadvokaten i København, såfremt foranstaltningen er omfattet af statsadvokatens kontrol, jf. pkt. 7.3.

7.1.2. Fuldbyrkelse af foranstaltninger over for mentalt retarderede

Foranstaltninger over for mentalt retarderede fuldbyrdes af socialvæsenet (Socialstyrelsen), jf. kriminallovens § 240, stk. 2.

Foranstaltningsdomme over for mentalt retarderede sendes således til Socialstyrelsen i Grønland.

Dommen sendes samtidig til Statsadvokaten i København, såfremt foranstaltningen er omfattet af statsadvokatens kontrol, jf. pkt. 7.3.

7.2. Fuldbyrkelse af forvaringsdomme

Forvaringsdomme fuldbyrdes af Kriminalforsorgen i Grønland. Når der foreligger en endelig dom til forvaring, påhviler det politidirektøren snarest at sørge for, at dommen sendes til fuldbyrkelse ved kriminalforsorgen.

Dommen sendes samtidig til Statsadvokaten i København, der fører den overordnede kontrol med alle forvaringsdomme i Grønland. Se herom pkt. 7.1. om anke og pkt. 7.4. om statsadvokatens kontrol med forvaringsdomme.

Det fremgår af kriminallovens § 241, stk. 2, at forvaring normalt fuldbyrdes i en særlig forvaringsafdeling.

For de domfældte, der tidligere er idømt anbringelse (forvaring) i psykiatrisk ledet anstalt under kriminalforsorgen i Danmark, har disse ret til såvel at fortsætte afsoningen i Danmark som til at blive overført til fortsat afsoning i Grønland. Nærmere regler om overførslen mellem Danmark og Grønland er fastsat i bekendtgørelse nr. 932 af 7. juni 2022.

7.3. Anklagemyndighedens kontrol med foranstaltninger efter kriminallovens kapitel 33

Anklagemyndigheden fører kontrol med alle idømte særforanstaltninger, jf. kriminallovens § 157.

Statsadvokaten i København fører kontrol med idømte foranstaltninger, jf. kriminallovens § 157, der inde-bærer anbringelse/behandling i Danmark, eller mulighed herfor.

Det drejer sig om følgende idømte foranstaltninger:

- Dom til anbringelse (type A. 1. og A. 2.), jf. pkt. 5.1.1.
- Dom til behandling i Danmark (Type B), jf. pkt. 5.1.2.
- Dom om foranstaltninger over for mentalt retarderede (type I-II samt type III, når foranstaltningen fuldbyrdes eller giver mulighed for fuldbyrdelse i Danmark), jf. pkt. 5.2.

Spørgsmål om opretholdelse, ændring eller ophævelse af sådanne idømte foranstaltninger forelægges således for Statsadvokaten i København med henblik på statsadvokatens stillingtagen til, om foranstaltningen skal søges ændret, og/eller hvilken påstand der skal nedlægges ved en retlig prøvelse.

Anklagemyndighedens kontrol med idømte foranstaltninger, jf. kriminallovens § 157, der alene indebærer behandling/anbringelse/tilsyn i Grønland, varetages alene af anklagemyndigheden ved Grønlands Politi.

Det drejer sig om følgende idømte foranstaltninger:

- Dom til behandling i Grønland (type G1 og G2), jf. pkt. 5.1.3.
- Dom om foranstaltninger over for mentalt retarderede (type IV-V samt type III, når foranstaltningen alene kan fuldbyrdes i Grønland), jf. pkt. 5.2.3., 5.2.4. og 5.2.5.

Hvis en foranstaltning omfattet af statsadvokatens kontrol ændres til en foranstaltning, der alene er undergivet kontrollen ved Grønlands Politi, overtager Grønlands Politi kontrolforpligtelsen fra Statsadvokaten i København.

Såfremt en foranstaltning, der alene er undergivet kontrol af Grønlands Politi, efter forelæggelse for statsadvokaten ændres til en af de foranstaltninger, hvor statsadvokaten fører kontrollen, overtager statsadvokaten kontrolforpligtelsen fra Grønlands Politi.

Ligesom foranstaltninger kan lempes efter kriminallovens § 159, kan der efter Rigsadvokatens opfattelse være grundlag for ligesom i Danmark at skærpe en idømt foranstaltning. Det vil typisk være, hvor der ses en forværing af den dømtes tilstand. Det er ikke et krav, at der er tale om ny kriminalitet. Se hertil fra retspraksis TfK 2021.521Ø om skræpelse af domstype IV til anbringelse (type A1 dom).

Anklagemyndighedens pligt til at påse, at en foranstaltning ikke opretholdes i længere tid og videre om-fang end nødvendigt, er fastsat i kriminallovens § 159, stk. 1.

Kriminallovens § 159 indebærer bl.a., at der efter omstændighederne kan være pligt til at indbringe spørgsmålet om opretholdelse af den idømte foranstaltning for retten før udløbet af den længstetid, der er

fastsat efter § 158, stk. 1 og 3, og før der efter § 158, stk. 2, 2. pkt., indtræder pligt for anklagemyndigheden til at forelægge spørgsmålet om opretholdelse af en tidsubestemt foranstaltning for retten.

Bestemmelsen gælder også for foranstaltninger, der er idømt før ikrafttrædelsen af lov nr. 306 af 30. april 2008. Om kontrol med domme afsagt før den 1. januar 2010, se pkt. 7.3.4.

Anklagemyndighedens kontrol føres ved, at der som udgangspunkt én gang årligt fra den institution/tilsynsførende myndighed, der varetager fuldbyrdelsen af foranstaltningen, indhentes en erklæring om behovet for at opretholde eller forlænge foranstaltningen. I de tilfælde, hvor en institution for personer med vidtgående psykiske handicap (evt. sikret afdeling) anmodes om en udtalelse på en anbragt, tilsendes Socialstyrelsen som den fuldbyrdende myndighed en kopi af høringen. Hvis institutionen anbefaler ændring af foranstaltningen, vil Socialstyrelsen blive særskilt hørt i forhold til anbefalingen, herunder om mulighederne for f.eks. at fuldbyrde en ændret foranstaltning i Grønland. Varetages fuldbyrdelsen af foranstaltningsdommen af flere institutioner/myndigheder, f.eks. en psykiatrisk afdeling og Kriminalforsorgen, indhentes udtalelser fra begge. Dette gælder uanset, om der er fastsat en længstetid for foranstaltningen. Indhentelsen af erklæringerne foretages af anklagemyndigheden ved Grønlands Politianstalt, uanset foranstaltningens indhold.

Endvidere skal der indhentes en udskrift fra Kriminalregisteret, bl.a. for at kontrollere, om domfældte er meddelt tiltalefrafald.

Der kan i øvrigt efter omstændighederne være grundlag for at indhente en udtalelse fra bistandsværgeren, f.eks. hvis sagen skal indbringes for retten.

En kopi af de til enhver tid indhentede erklæringer sendes af politidirektøren til Statsadvokaten i København i de sager, hvor statsadvokaten fører kontrol med særforanstaltningen, uanset om sagen skal indbringes for retten.

Kontrollen skal føres for at sikre, at foranstaltningen bliver ophævet eller lempet i formildende retning, hvis behandlingsmæssige hensyn eller proportionalitetshensyn ikke taler for at opretholde foranstaltningen, eller hvis risikoen for recidiv ikke længere er til stede. Der kan således efter omstændighederne være pligt til at indbringe spørgsmålet om at opretholde foranstaltningen for retten før udløbet af en længstetid.

I lovforslag nr. L 35 af 12. december 2007 (Forslag til Kriminallov for Grønland), bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser § 159, henvises der i forhold til proportionalitetshensynet til Straffelovrådets betænkning nr. 1372/1999 om tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69, s. 27-30. Se herom endvidere kapitel 4, punkt 3.1. (side 57) og punkt 4.2.1.2. (side 67), hvor det bl.a. fremgår, at det ville stride mod principperne bag straffelovens § 16 at kræve proportionalitet mellem den begåede kriminalitet og foranstaltningens art og længde. Derimod er det i overensstemmelse med almindelige retsprincipper at kræve proportionalitet mellem risikoen for ny kriminalitet (herunder kriminalitetens art og grovhed) og foranstaltningens art og længde.

Det forhold, at en idømt foranstaltning har været længere end den foranstaltning, som den foranstaltningsdømte var blevet idømt, hvis den pågældende ikke havde været omfattet af kriminallovens § 156,

bevirker således ikke i sig selv, at foranstaltningen er uproportional. Der bør i hver enkelt sag foretages en konkret vurdering, hvor samtlige sagens momenter, herunder særligt risikoen for recidiv, indgår.

Højesteret har i tre sager refereret i U 2010.415/1H, U 2011.797H og U 2011.2971/1H taget stilling til spørgsmålet om proportionalitet og opretholdelse af foranstaltningen bl.a. med henvisning til en afvejning af foranstaltningens art og længde over for risikoen for ny personfarlig kriminalitet. I alle tre sager blev foranstaltningen ud fra denne afvejning opretholdt.

Er anklagemyndigheden efter at have modtaget den/de nævnte udtalelser i tvivl om, hvorvidt foranstaltningen bør opretholdes, forlænges eller ændres, kan der eventuelt være grundlag for at forelægge spørgsmålet herom for Retslægerådet.

I Retslægerådets Årsberetning 2021, side 71, er det nærmere anført, hvad en lægelig erklæring bør indeholde af oplysninger, herunder væsentlige dele af patientens sygehistorie, patientens aktuelle sociale situation, beskrivelse af den aktuelle behandlingsplan samt et forslag til ændring/ophævelse af den idømte foranstaltning.

7.3.1. Domstolsprøvelse af indlæggelse

Højesteret har i en sag fra Danmark i kendelsen trykt i U. 2020.3492 fastslået, at der ikke er adgang til domstolsprøvelse af beslutning om genindlæggelse i henhold til dom til behandling på psykiatrisk afdeling.

I den konkrete sag var en person i 2013 dømt til at undergive sig behandling på psykiatrisk afdeling med tilsyn af kriminalforsorgen i forbindelse med afdelingen under udskrivning, således at kriminalforsorgen sammen med overlægen kunne træffe bestemmelse om genindlæggelse.

Tiltalte blev i juni og september 2018 genindlagt på psykiatrisk afdeling på baggrund af behandlingsdommen. Sagen angik for Højesteret, om der efter straffelovens § 72, stk. 2, var adgang til domstolsprøvelse af beslutningerne om at genindlægge tiltalte. Højesteret fastslog, at straffelovens § 72, stk. 2, ikke omfatter en situation som den foreliggende, hvor der er truffet beslutning om genindlæggelse i henhold til en behandlingsdom. Der var ikke grundlag for at antage, at dette resultat vil være i strid med artikel 5, stk. 4, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

På den baggrund kan genindlæggelse i henhold til en behandlingsdom ikke prøves i medfør af straffelovens § 72, stk. 2.

Hvis den domfældte, dennes bistandsværge eller advokat fremsætter anmodning om domstolsprøvelse af genindlæggelse i henhold til en behandlingsdom, skal anklagemyndigheden, såfremt indbringelsespåstanden fastholdes, sende sagen til retten med påstand om afvisning af sagen.

Opmærksomheden henledes i øvrigt på, at en klage over indlæggelse kan være udformet sådan, at der reelt er tale om en anmodning om ændring eller ophævelse af foranstaltningen, jf. straffelovens § 72.

Statsadvokaten i København skal underrettes om domstolsafgørelser af generel betydning vedrørende den retlige prøvelse af indlæggelser i henhold til foranstaltningsdomme.

7.3.2. Kontrol med foranstaltninger, hvor der er fastsat en længstetid

Anklagemyndigheden ved Grønlands Politi skal påse, at der i god tid inden udløbet af tidsbestemte foranstaltninger bliver taget stilling til, om anklagemyndigheden skal anmode om forlængelse af foranstaltningen. Kontrollen med tidsbestemte foranstaltninger skal tilrettelægges således, at de fornødne oplysninger foreligger så tidligt, at sagen kan indbringes for retten i god tid, inden fristen udløber, og så retten har mulighed for at afsige beslutning om fastsættelse af en ny frist inden udløbet af den aktuelle. Dette gælder særligt i de sager, hvor den dømte er anbragt eller langvarigt anbragt. I sager, hvor statsadvokaten fører kontrol med foranstaltningen, skal anklagemyndigheden ved Grønlands Politi påse, at indstillingen til Statsadvokaten i København tidsmæssigt tager hensyn hertil.

I sådanne sager skal anklagemyndigheden i forbindelse med, at sagen indbringes for retten, anføre, hvornår længstetiden udløber, og under henvisning hertil anmode om, at sagen berammes hurtigst muligt. Efter sagens indbringelse for retten skal anklagemyndigheden endvidere følge op på, at berømmelse sker snarest.

Foranstaltninger med en længstetid på 3 år, jf. § 158, stk. 1, kan under særlige omstændigheder forlænges med 2 år ad gangen, jf. § 158, stk. 1, 3. pkt., og pkt. 4.2.1. om længstetid for foranstaltninger, der medfører, at den dømte skal eller kan anbringes på hospital eller anden institution.

Foranstaltninger med en længstetid på indtil 2 år, jf. § 158, stk. 3, kan under særlige omstændigheder forlænges. Den samlede tid for foranstaltningen kan dog ikke overstige 3 år, jf. også pkt. 4.2.3. om længstetid for foranstaltninger, der ikke medfører eller kan medføre anbringelse i hospital eller anden institution.

Når den fastsatte længstetid for en idømt foranstaltning udløber, bortfalder foranstaltningen uden videre, medmindre anklagemyndigheden forinden har indbragt spørgsmålet om forlængelse af længstetiden for retten.

Østre Landsret har i U 2009.94Ø udtalt, at straffelovens § 68, stk. 1, 3. pkt., må forstås således, at forlængelse kan ske, når anklagemyndigheden har indbragt spørgsmålet om forlængelse inden længstetidens udløb.

Det er imidlertid i retspraksis uafklaret, i hvilket omfang det er muligt fortsat at undergive domfældte tvangsmæssige foranstaltninger i henhold til dommen, hvis foranstaltningen ikke er forlænget inden udløbet af den aktuelle længstetid, men alene er indbragt. Bl.a. af denne grund skal kontrollen – som anført ovenfor – tilrettelægges sådan, at de fornødne oplysninger foreligger så tidligt, at sagen kan indbringes for retten og afgøres, inden fristen udløber.

7.3.3. Kontrol med foranstaltninger, hvor der ikke er fastsat en længstetid

Er der ikke fastsat en længstetid for foranstaltningen, jf. § 158, stk. 2, skal anklagemyndigheden på eget initiativ indbringe spørgsmålet om ændring eller ophævelse af foranstaltningen for retten 3 år efter afgørelsen, medmindre spørgsmålet har været forelagt for retten inden for de sidste 2 år. Derefter forelægges spørgsmålet for retten mindst hvert andet år. Formålet med disse bestemmelser er at sikre, at

der jævnligt sker domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af foranstaltninger, der er fastsat på ubestemt tid.

De fornødne oplysninger skal foreligge så tidligt, at sagen kan indbringes for retten i god tid inden fristen for indbringelse.

For sen indbringelse har imidlertid ingen umiddelbar retsvirkning, idet en foranstaltning uden længstetid automatisk løber til den ophæves af en domstol.

Højesteret har i U 2019.4077H fastslået, at der hverken efter straffelovens §§ 68 a eller 72 er adgang til ved en senere prøvelse af foranstaltningen at ændre den oprindelige bestemmelse om, at foranstaltningen skal være uden tidsbegrænsning, således at foranstaltningen tidsbegrænses, og der fastsættes en udløbsdato for foranstaltningen. Tilsvarende må efter Rigsadvokatens opfattelse være retstilstanden i relation til kriminallovens §§ 158 og 159. Højesterets dom er nærmere omtalt i pkt. 4.2.2.

7.3.4. Kontrol med domme afsagt før 1. januar 2010

Bestemmelsen i kriminallovens § 159 om anklagemyndighedens pligt til at føre kontrol med idømte særforanstaltninger gælder også for foranstaltninger, der er idømt før 1. januar 2010, hvor bestemmelserne om, at der i visse domme skal fastsættes en længstetid i lov nr. 306 af 30. april 2008, trådte i kraft. For disse foranstaltninger er der således ikke fastsat en længstetid.

Der skal derfor løbende føres kontrol med de idømte foranstaltninger, således at det sikres, at foranstaltningen ikke opretholdes i længere tid og videre omfang end nødvendigt.

Det gælder for disse foranstaltninger, som hidtil, at anklagemyndigheden på eget initiativ skal have indbragt spørgsmålet om ændring eller ophævelse for retten 3 år fra dommen blev sagt, medmindre spørgsmålet tidligere inden for de sidste to år har taget stilling til spørgsmålet. Herefter forelægges spørgsmålet for retten hvert andet år.

Der er efter Rigsadvokatens opfattelse ikke mulighed for at tidsbegrænse foranstaltninger, der er idømt uden længstetid. Se hertil pkt. 7.3.3. Der skal således fortsat ikke nedlægges påstand om fastsættelse af længstetider for foranstaltninger, der er idømt efter § 113 i den tidligere gældende kriminallov, når disse foranstaltninger efterfølgende indbringes for retten med henblik på opretholdelse, når anklagemyndighedens påstand er en uændret opretholdelse af dommen eller en lempelse.

Hvis anklagemyndigheden påstår skærpelse af en idømt foranstaltning, der efter de nugældende bestemmelser i kriminallovens § 158 ville medføre påstand om længstetid, bør det konkret overvejes, om der under foranstaltningsændringssagen skal nedlægges på om fastsættelse af længstetid.

7.3.5. Sagsbehandlingen, når en foranstaltning begæres ophævet

En begæring om ophævelse af en foranstaltning kan fremsættes af domfældte, bistandsværgen, anklagemyndigheden, institutionens eller hospitalets ledelse eller Kriminalforsorgen, jf. kriminallovens § 159, stk. 3. Også andre kan på vegne af den domfældte fremsætte begæring om ophævelse af en foranstaltning, f.eks. en advokat.

Sager, hvor der rejses spørgsmål om ophævelse af en foranstaltning, sendes til anklagemyndigheden ved Grønlands Politi, der herefter indhenter følgende oplysninger, inden sagen indbringes for retten:

1. En udtalelse fra afdelingen/institutionen om domfældtes behandlingsforløb, herunder en udtalelse om, hvorvidt det kan anbefales, at foranstaltningen ophæves eller eventuelt ændres. Om indholdet af erklæringen henvises til pkt. 7.3. om anklagemyndighedens kontrol med foranstaltninger efter kriminallovens kapitel 33.
2. En udtalelse fra Kriminalforsorgen i de sager, hvor domfældte har været undergivet tilsyn af Kriminalforsorgen.
3. En udskrift fra Kriminalregisteret.
4. Eventuelt en udtalelse fra bistandsværgeren.

Anklagemyndigheden tager herefter – eventuelt efter sagens forelæggelse for Retslægerådet – stilling til, hvilken påstand anklagemyndigheden skal nedlægge under sagens behandling i retten. Sagen forelægges herunder i fornødent omfang for Statsadvokaten i København, jf. pkt. 7.3.

Det er en konkret vurdering, om sagen skal forelægges for Retslægerådet. I denne vurdering indgår tillige anmodninger fra den domfældtes advokat. Hvis der er lægelige anbefalinger om lempelse fra anbringelse til en mindre indgribende foranstaltning, forelægges spørgsmålet som altovevejende hovedregel for Retslægerådet.

7.3.6. Indbringelse af den idømte foranstaltning for retten

Hvis den idømte foranstaltning skal indbringes for retten, fremsender politidirektøren sagen til retten snarest muligt. I praksis indbringes sagen for den kredsret, der har pådømt sagen i 1. instans.

Sagen skal være færdigbehandlet forud for indbringelse for retten, herunder skal alle relevante oplysninger være indhentet.

Politidirektøren bør i forbindelse med, at sagen indbringes for retten, anføre, hvornår længstetiden udløber, og under henvisning hertil anmode om, at sagen berammes hurtigst muligt.

Efter sagens indbringelse for retten bør politidirektøren følge op på, at berømmelse sker snarest.

7.3.7. Domfældtes tilstedeværelse under sagen

I sager om ændring af en idømt foranstaltning har den dømte ret til at være personligt til stede i retten under hele sagens behandling, jf. retsplejelovens § 454, stk. 1. Dette gælder ikke,

- 1) hvis der er enighed om indstillingen om foranstaltningsændringen
- 2) hvis den dømtes personlige tilstedeværelse ikke er nødvendig, eller
- 3) hvis den dømte af andre årsager, herunder af helbredsmæssig karakter, må anses for ude af stand til at give møde for retten.

I de i nr. 2 og 3, omhandlede tilfælde kan retten bestemme, at den dømtes deltagelse i retsmødet kan ske ved anvendelse af fjernkommunikation, jf. § 454, stk. 2, jf. § 466.

Der kan således ikke begæres afsagt anholdelsesbeslutning vedrørende en foranstaltningsdømt, der er udeblevet fra et retsmøde om opretholdelse eller ophævelse af en foranstaltning.

En sag vil således skulle udsættes, hvis den dømte ikke møder, medmindre retsplejelovens § 454, stk. 1, nr. 1-3, eller stk. 2, finder anvendelse.

7.3.8. Kære

I forhold til spørgsmålet om anke følges retningslinjerne i pkt. 7.1. om fuldbyrdelse af foranstaltningsdomme.

Kæremål fremsættes for den ret, der afsagt beslutningen, jf. retsplejelovens § 568 og § 569.

7.4. Statsadvokatens kontrol med forvaringsdomme

Efter kriminallovens § 162, stk. 4, påhviler det anklagemyndigheden at påse, at en forvaringsdom ikke opretholdes i længere tid end nødvendigt.

Statsadvokaten i København fører den overordnede kontrol med varigheden af alle forvaringsdomme i Grønland. Statsadvokatens kontrol indebærer en årlig gennemgang af forvaringssager. Der afholdes årligt et møde mellem Statsadvokaten i København og Kriminalforsorgen i Grønland samt med Direktoratet for Kriminalforsorgen for så vidt angår forvaringsdømte, der sidder i forvaring i Danmark, hvor udvalgte sager drøftes.

Anklagemyndigheden skal indbringe spørgsmålet om prøveløsladelse for retten senest 3 år efter dommen og derefter hvert andet år. Er genindsættelse sket, indbringes spørgsmålet 2 år efter genindsættelsen og derefter hvert andet år.

Spørgsmål om prøveløsladelse eller ophævelse af forvaringsdomme skal af Grønlands Politi forelægges for Statsadvokaten i København. I de tilfælde, hvor Kriminalforsorgen hører Statsadvokaten i København direkte, indhenter statsadvokaten en udtalelse fra Grønlands Politi.

Behandlingen af sager om forvaring, der fuldbyrdes i Grønland, herunder spørgsmål om udgang, anbringelse, overførsel og prøveløsladelse, er nærmere reguleret i bekendtgørelse nr. 1168 af 7. december 2009 (forvaringsbekendtgørelsen), hvor der bl.a. er fastsat bestemmelser om Kriminalforsorgens høring af anklagemyndigheden. Om udgang se pkt. 7.6.

Behandlingen af sager om forvaring, der fuldbyrdes i Danmark, er nærmere reguleret i Justitsministeriets cirkulære nr. 9081 af 17. marts 2011 om behandlingen af personer, der er anbragt i Anstalten ved Herstedvester i henhold til den grønlandske kriminallov. Cirkulæret suppleres af de regler, der er gældende for andre indsatte i Anstalten ved Herstedvester (nu Herstedvester Fængsel), jf. cirkulærets § 3. Det indebærer, at reglerne i straffuldbyrdelsesloven med tilhørende administrative forskrifter i øvrigt finder tilsvarende anvendelse.

Herudover regulerer bekendtgørelse nr. 932 af 7. juni 2022 bl.a. spørgsmål om overførsel til forvaringsafdeling eller åben afdeling under Kriminalforsorgen i Grønland af personer, der i medfør af de tidligere gældende bestemmelser i kriminalloven er dømt eller overført til anbringelse i forvaring i Danmark.

Det følger heraf, at anklagemyndigheden af Kriminalforsorgen bl.a. skal underrettes om:

- Afgørelser om overførsel til anstalt i Grønland af personer, der i medfør af den tidligere gældende bestemmelse i kriminallovens § 161, stk. 2, er dømt til anbringelse i anstalt i Danmark, jf. kriminallovens § 161, stk. 3 (administrativ overførsel), jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 2, jf. § 2
- Afgørelser om overførsel til anstalt i Grønland af personer, der efter rettens bestemmelse i medfør af den tidligere gældende bestemmelse i kriminallovens § 161, stk. 4, tidligere er overført til en psykiatrisk ledet anstalt under kriminalforsorgen i Danmark (administrativ overførsel), jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 2, jf. § 2

I sager, hvor der er spørgsmål om overførsel til en åben afdeling under Kriminalforsorgen i Grønland, skal Kriminalforsorgen indhente en udtalelse om spørgsmålet fra Rigsadvokaten (pr. 1. januar 2023 Statsadvokaten i København), jf. bekendtgørelsens § 12.

Om udgang til personer, der i henhold til en grønlandsk dom er dømt til anbringelse på ubestemt tid i en psykiatrisk ledet anstalt under Kriminalforsorgen i Danmark, og personer, der ved en foranstaltning er overført til en psykiatrisk ledet anstalt under Kriminalforsorgen i Danmark, se pkt. 7.6.

Særligt om prøveløsladelse

I sager, hvor der efter kriminallovens § 162, stk. 4, rejses spørgsmål om prøveløsladelse eller endelig op-hævelse af en forvaringsdom, indhenter politidirektøren snarest muligt relevante erklæringer mv. vedrørende den forvaringsdømte, hvorefter spørgsmålet forelægges for Statsadvokaten i København. Statsadvokaten afgør herefter, om der skal indhentes yderligere erklæringer mv. vedrørende den forvaringsdømte, samt om spørgsmålet om eventuel prøveløsladelse skal forelægges for Retslægerådet. Statsadvokaten træffer endvidere afgørelse om, hvilken påstand der skal nedlægges.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) har ved dom af 9. juli 2019 (klagesag nr. 51072/15), udtalt, at Danmark har krænket Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 5, stk. 1 (retten til personlig frihed og sikkerhed), ved, at Østre Landsret i 2015 ikke imødekom en anmodning om at indhente en psykiatrisk vurdering af forvarede fortsatte farlighed fra andre end de ansatte psykiatere i Herstedvester Fængsel, hvor han sad i forvaring. EMD lagde vægt på, at der dels var forløbet ca. 8 år fra sene-ste forelæggelse for Retslægerådet, og dels at der i sagen var opstået en mistillid mellem den forvarede og de læger på Herstedvester, der skulle udarbejde erklæringerne, en såkaldt ”dead-lock”- situation. Der var henset til situationen et øget incitament til at få sagen forelagt for en uvildig ekspert. Domstolen sta-tuerede dog, at Retslægerådet kan være den uvildige ekspert.

På baggrund af EMD-dommen har Kriminalforsorgen udarbejdet retningslinjer, der beskriver de situationer, hvor Kriminalforsorgen af egen drift skal forelægge en sag for Retslægerådet. Der henvises til Kriminalforsorgens retningslinjer af 31. august 2020 for høring af Retslægerådet i sager, hvor indsatte er idømt en tidsubestemt straf, for så vidt angår de grønlandske forvaringsdømte, der afsoner i Danmark, og tilsvarende retningslinjer af 15. september 2020 for høring af Retslægerådet i sager, hvor indsatte er idømt forvaring, der fuldbyrdes i Grønland.

Statsadvokaten vil fremover som følge af EMD-dommen tillige vurdere, om en sag skal forelægges for Retslægerådet, enten som led i den almindelige kontrol med foranstaltningens længde og omfang eller i forbindelse med, at sagen begæres indbragt for retten, jf. kriminallovens § 162, stk. 4. I vurderingen vil der bl.a. skulle lægges vægt på, hvor lang tid der er forløbet siden sagen sidst har været forelagt for Retslægerådet, om der er udvikling i udslusningsforløbet, samt om den forvarede ønsker sagen forelagt for Retslægerådet.

Politidirektøren lader snarest muligt sagen indbringe for retten.

Ved afgørelsen af hvilken påstand, der skal nedlægges, skal anklagemyndigheden blandt andet lægge vægt på følgende:

- De lægelige oplysninger.
- De momenter, der førte til, at domfældte blev idømt en forvaringsdom (kriminalitetens art, på-gældendes farlighed, tidligere kriminalitet, personlige forhold mv.).
- Om domfældte har gennemført et længerevarende udslusningsforløb.
- Om domfældte er sigtet for ny kriminalitet.

Højesteret har i kendelsen U 2020.17 truffet afgørelse om opretholdelse af forvaring efter straffelovens § 70. T blev i 2010 idømt forvaring, jf. straffelovens § 70, for grov vold i gentagelsestilfælde og trusler. T var tidligere dømt flere gange for ligeartet kriminalitet. Under en sag om opretholdelse af foranstaltningen i 2018 fremlagdes en psykiatrisk speciallægeerklæring fra 2018, hvoraf fremgik bl.a., at T ikke længere udviste tegn på svær personlighedsforstyrrelse og ikke havde symptomer på behandlingskrævende psykiatrisk lidelse, at han havde gennemgået et forløb med uledsagede udgange og orlov uden problemer, men at der vurderedes at være behov for et udslusningsforløb via en af Kriminalforsorgens pensioner med henblik på at vurdere hans tilstand og adfærd i en længere periode i friere rammer. Prøveudskrivning på nuværende tidspunkt var ikke tilrådeligt. Det vurderedes, at T kunne få vanskeligheder i forhold til nogle store ændringer i sine livsbetingelser, og at der således ville være en ikke uvæsentlig risiko for recidiv til misbrug, hvis han blev prøveudskrevet. T var i juni 2019 blevet sigtet for et nyt forhold af personfarlig kriminalitet. Højesteret inddrog oplysningerne om ny kriminalitet i vurderingen og fandt efter en samlet vurdering, at det var nødvendigt at opretholde den idømte forvaring, jf. straffelovens § 72. Da der ikke var truffet bestemmelse om forvaring i medfør af straffelovens § 68, men efter § 70, var der ikke hjemmel til at bestemme, at foranstaltningen skulle ændres til en mindre indgribende foranstaltning. T's subsidiære påstand om udstationering i eget hjem kunne derfor heller ikke tages til følge.

Bestemmelse om prøveløsladelse fra forvaring træffes af retten ved beslutning med en prøvetid på maksimalt 5 år, jf. kriminallovens § 162, stk. 1.

Der vil normalt være knyttet en række vilkår til prøveløsladelsen, jf. kriminallovens § 162, stk. 1, jf. § 149, stk. 4. Overtræder den prøveløsladte bestemmelser, der er fastsat efter § 149, stk. 4, indbringes sagen for retten, der bl.a. kan træffe bestemmelse om genindsættelse, jf. § 150, stk. 2, nr. 3.

Spørgsmålet om prøveløsladelse drøftes som udgangspunkt på de årlige møder mellem Statsadvokaten i København og Kriminalforsorgen i Grønland samt med Direktoratet for Kriminalforsorgen for så vidt angår de forvarede, der afsoner i Danmark.

I relation til spørgsmål om prøveløsladelse bemærkes det, at man i modsætning til de danske regler som oven for nævnt kun kan være prøveløsladt i 5 år, jf. kriminallovens § 162, stk. 1, 2. pkt., hvorefter foranstaltningen ophører uden mulighed for forlængelse. Mulighed for tilsyn ophører således automatisk efter 5 års prøveløsladelse.

Prøveløsladelse bør ikke ske uden en forudgående gradvis udslusning. Der bør være sikret forsørgelse, bolig og socialt netværk, før prøveløsladelse kan blive aktuelt.

Fra retspraksis se Højesterets kendelse af 11. august 2023 (Sag 25/2023) vedrørende spørgsmålet om prøveløsladelse i en sag, hvor domfældte i april 2003 var idømt forvaring for flere forhold vedrørende person-farlig kriminalitet. Forvaringen var senest blevet opretholdt ved kredsrettens beslutning af 12. april 2021, og domfældte var forud for spørgsmålet om prøveløsladelse i den aktuelle retlige prøvelse endnu ikke vurderet i et længerevarende udslusningsforløb. Højesteret udtalte, at det efter de foreliggende oplysninger under domfældtes afsoningsforhold ikke havde været muligt med ”tilstrækkelig sikkerhed” at vurdere, om domfældte fortsat var til fare for andres liv, legeme, helbred eller frihed. Højesteret fandt derfor og under hensyn til grovheden af den kriminalitet, pågældende var dømt for, at der ikke var tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at fortsat forvaring ikke var nødvendig for at forebygge den nævnte fare, og besluttede, at domfældte ikke skulle prøveløslades.

Da det er Statsadvokaten i København, der fører kontrol med varigheden af forvaringsdomme, skal også sager om administrativ tilbageførsel af prøveløsladte forelægges for statsadvokaten.

Sager, hvor politiet anmodes om bistand til tilbageførsel af en person, som er prøveløsladt fra forvaring, forelægges derfor straks for statsadvokaten med påtegning om, at sagen haster. Statsadvokaten påser herefter, at sagen indbringes for retten senest 1 uge efter tilbageførslen.

Kriminalforsorgen er på tilsvarende vis instrueret om straks at underrette statsadvokaten, når en prøveløsladt person administrativt er ført tilbage til anstalten.

7.5. Udvisning af udlændinge i forbindelse med løsladelse eller udskrivning

I § 50 a i udlændingeloven, som sat i kraft for Grønland med ændringer ved kongelig anordning nr. 150 af 23. februar 2001, er der fastsat regler om rettens prøvelse af spørgsmålet om udvisning i de tilfælde, hvor en udlænding, der er idømt foranstaltninger efter kriminallovens kapitel 33 og 34, er udvist ved dom.

Bestemmelsen indebærer, at spørgsmålet om udvisning skal prøves i forbindelse med løsladelse eller udskrivning af den pågældende.

Anklagemyndigheden skal i forbindelse med fuldbyrdelsen af dommen anmode hospitalet eller afdelingen om at underrette politikredsen, når domfældte kan løslades eller udskrives, således at anklagemyndigheden inden løsladelse eller udskrivning kan iværksætte prøvelse efter udlændingelovens § 50 a.

Er den pågældende dømt til forvaring eller anbringelse, prøves spørgsmålet om udsendelse som udgangspunkt af retten i forbindelse med en afgørelse efter kriminallovens § 159 og § 162, stk. 4, om ændring af foranstaltningen, jf. § 50 a, stk. 1, i udlændingeloven, som sat i kraft for Grønland med ændringer ved kongelig anordning nr. 150 af 23. februar 2001.

I sager, hvor en foranstaltning lempes fra en anbringelsesdom til en behandlingsdom, men hvor ændringen efter den behandlende overlæges tilkendegivelse ikke indebærer, at den dømte umiddelbart udskrives, prøves spørgsmålet om udvisning først, når udskrivelsen er nært forestående.

Sager om prøvelse af udvisning efter § 50 a, stk. 1, i udlændingeloven, som sat i kraft for Grønland med ændringer ved kongelig anordning nr. 150 af 23. februar 2001, behandles af politidirektøren, såfremt det er politidirektøren, der fører kontrol med særforanstaltningen, og af Statsadvokaten i København, hvis det er statsadvokaten, der fører kontrol med særforanstaltningen, jf. pkt. 7.3. om statsadvokatens kontrol med foranstaltninger efter kriminallovens kapitel 33 og pkt. 7.4. om statsadvokatens kontrol med forvaringsdomme.

I tilknytning hertil bestemmes, at sager om domstolsprøvelse af udvisning i forbindelse med udskrivning ved andre foranstaltninger, der indebærer frihedsberøvelse, jf. § 50 a, stk. 2, i udlændingeloven, som sat i kraft for Grønland med ændringer ved kongelig anordning nr. 150 af 23. februar 2001, forud for sagens indbringelse af politidirektøren skal forelægges for Statsadvokaten i København, hvis det er statsadvokaten, der fører kontrol med særforanstaltningen, således at statsadvokaten afgør, hvilke oplysninger mv. der skal tilvejebringes i forbindelse med domstolsprøvelsen samt hvilken påstand, anklagemyndigheden skal nedlægge.

Nærmere retningslinjer om behandlingen af disse sager er i øvrigt fastsat i pkt. 6.5.2. i rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Udvisning ved dom.

7.6. Frihedsgoder og udgangstilladelse for anbragte på hospital eller institution eller i forvaring

7.6.1. Psykisk syge og mentalt retarderede, som er anbragt i hospital eller institution i Danmark

Anklagemyndigheden anvender ved spørgsmål om udgangstilladelse mv. til personer, der er anbragt i hospital eller i institution i henhold til dom principperne i bekendtgørelse nr. 200 af 25. marts 2004 om udgangstilladelse mv. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse eller i medfør af farlighedsdekret.

Tilladelse til udgang kan meddeles på nærmere bestemte vilkår, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 2.

Statsadvokaten træffer afgørelse om udgange, der ikke er omfattet af § 2, stk. 1 og stk. 2, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 3.

Ved meddelelse af tilladelse til udgang, skal der navnlig ske en afvejning af de hensyn, der er nævnt i bekendtgørelsens § 3, stk. 1.

I forhold til udgang til sommerkoloni, se pkt. 7.6.5. Om udgang til Grønland, se pkt. 7.6.6.1.

7.6.2. Forvaringsdømte, der afsoner i Danmark

Spørgsmålet om udgangstilladelse mv. til personer, der i henhold til en grønlandsk dom er dømt til anbringelse på ubestemt tid i en psykiatrisk ledet anstalt under Kriminalforsorgen i Danmark, og personer, der ved en foranstaltningsændring er overført til en psykiatrisk ledet anstalt under Kriminalforsorgen i

Dan-mark, er reguleret i Justitsministeriets cirkulære nr. 9081 af 17. marts 2011 om behandlingen af personer, der er anbragt i Anstalten ved Herstedvester i henhold til den grønlandske kriminallov.

Bestemmelserne om udgang i cirkulæret suppleres af de regler, der er gældende for andre indsatte i An-stalten ved Herstedvester (nu Herstedvester Fængsel), jf. cirkulærets § 3. Det indebærer, at reglerne i straffuldbyrdelsesloven med tilhørende administrative forskrifter i øvrigt finder tilsvarende anvendelse for personer, som efter de tidligere gældende regler i kriminalloven er dømt til anbringelse på ubestemt tid i en psykiatrisk ledet anstalt under kriminalforsorgen i Danmark.

Tilladelse til udgang kan meddeles på nærmere bestemte vilkår, jf. principperne i bekendtgørelse nr. 441 af 21. april 2023 om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (udgangsbekendtgørelsen). Se herom pkt. 7.6.4.

Det følger af cirkulærets §§ 6 og 8, at Rigsadvokaten (pr. 1. januar 2023 Statsadvokaten i København), skal høres i forbindelse med uledsagede udgange og udgange til Grønland. Om udgange til Grønland, se pkt. 7.6.6.2.

Inden Rigsadvokaten (pr. 1. januar 2023 Statsadvokaten i København) afgiver udtalelse, indhentes en udtalelse fra politidirektøren i Grønland.

Anklagemyndigheden skal i forbindelse med afgivelse af høringssvar i forhold til ansøgning om udgange særligt være opmærksom på følgende (listen ikke udtømmende):

- Foregår eventuel overnatning sikkerhedsmæssigt forsvarligt, herunder om der er vågne natte-vagter
- Antal ledsagere
- Typen af ledsagere (betjent/behandler)
- Er det for tidligt efter en dom?
- Eventuel risiko for misbrug af alkohol/narkotika (har den dømte haft flere positive urinprøver inden for det seneste år?)
- Eventuel forekomst af disciplinærsager i tiden op til udgangen
- Risiko for misbrug af udgangen (er der eventuelt fortilfælde heraf?)

7.6.3. Forvaringsdømte, der afsoner i Grønland

Spørgsmålet om udgangstilladelse mv. til personer, der i henhold til en grønlandsk dom er idømt forvaring i Grønland, reguleres af bekendtgørelse nr. 1168 af 7. december 2009 om forvaring, der fuldbyrdes i Grøn-land (forvaringsbekendtgørelsen).

Tilladelse til udgang kan meddeles på nærmere bestemte vilkår, jf. bekendtgørelsens § 3, jf. § 3 i bekendtgørelse nr. 1157 af 7. december 2009 om udgang til indsatte i kriminalforsorgens institutioner (udgangsbekendtgørelsen). Se hertil pkt. 7.6.4.

Det følger af forvaringsbekendtgørelsens § 4, at Rigsadvokaten (pr. 1. januar 2023 Statsadvokaten i København) skal høres, inden der gives tilladelse til udgang.

Inden Rigsadvokaten (pr. 1. januar 2023 Statsadvokaten i København) afgiver udtalelse, indhentes en udtalelse fra politidirektøren i Grønland.

Anklagemyndigheden skal i forbindelse med afgivelse af høringssvar i forhold til ansøgning om udgange særligt være opmærksom på følgende (listen ikke udtømmende):

- Foregår eventuel overnatning sikkerhedsmæssigt forsvarligt, herunder om der er vågne natte-vagter
- Antal ledsagere
- Typen af ledsagere (betjent/behandler)
- Er det for tidligt efter en dom?
- Eventuel risiko for misbrug af alkohol/narkotika (har den dømte haft flere positive urinprøver in-den for det seneste år?)
- Eventuel forekomst af disciplinærsager i tiden op til udgangen
- Risiko for misbrug af udgangen (er der eventuelt fortilfælde heraf?)

7.6.4. Vilkår i forbindelse med udgange til forvaringsdømte

I kriminalforsorgens høring af anklagemyndigheden om udgang indgår de vilkår, som kriminalforsorgen finder skal fastsættes ved udgangen.

Anklagemyndigheden skal i forbindelse med afgivelse af høringssvar overveje, hvorvidt der efter en kon-kret vurdering er behov for at anbefale yderligere vilkår fastsat.

Eksempler på vilkår – listen er ikke udtømmende:

- at turen afvikles som beskrevet i ansøgningen,
- at domfældte under hele udgangen ledsages af [antal] anstaltsbetjente fra anstalten,
- at domfældte ikke under udgangen begår ny kriminalitet,
- at domfældte ikke tager ophold andre steder end på udgangsadressen,
- at domfældte under udgangen overnatter i anstalt eller en af kriminalforsorgens pensioner,
- at domfældte er døgnovervåget af det ledsagende personale,
- at domfældte indtager sin medicin,
- at domfældte undergiver sig lægelig godkendt alkoholbehandling, herunder undergiver sig anta-busbe-handling,
- at der fastsættes vilkår om urinprøvekontrol umiddelbart inden udgangen,
- at domfældte under udgangen ikke indtager alkohol eller euforiserende stoffer,
- at domfældte medvirker til alkoholtest på personalets forlangende,
- at domfældte aflægger urinprøver på personalets forlangende,
- at domfældte ikke har forbindelse med forurettede,
- at domfældte ikke har forbindelse med børn under 15 år og heller ikke tager ophold hos perso-ner, hvor der opholder sig børn under denne alder,
- at domfældte under udgangen retter sig efter de instrukser og pålæg, som han meddelelse af det ledsagende personale,
- at udgangen straks afbrydes, og domfældte hjemsendes, hvis domfældte overtræder et eller fle-re af ovennævnte vilkår,
- at personalet medbringer en tændt mobiltelefon samt et vellignende foto af domfældte på hele turen,
- at det lokale politi straks underrettes, såfremt udgangen ikke forløber planmæssigt,

Såfremt de for udgangen fastsatte vilkår ikke overholdes, skal der ske indberetning til Statsadvokaten i København via Grønlands Politi.

7.6.5. Særligt om sommerkoloni – i Danmark

Statsadvokaten i København træffer efter fast administrativ praksis - og efter høring af politidirektøren i Grønland - afgørelse om udgang til deltagelse i sommerkoloni, f.eks. til Lille Okseø, med overnatning for personer, der i henhold til en grønlandsk dom er anbragt på hospital i Danmark. Afgørelsen træffes efter princippet i § 2, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 200 af 25. marts 2004 om udgangstilladelse m.v. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse eller i medfør af farlighedsde-kret.

Ansøgning om udgang til deltagelse i sommerlejr med overnatning for forvaringsdømte, der administrativt er overført til fortsat anbringelse på Aarhus Universitetshospital, Retspsykiatrisk Afdeling i Skejby, R3, behandles på samme måde, dog således, at kriminalforsorgen træffer afgørelse efter høring af statsadvokaten. Se om behov for yderligere vilkår pkt. 7.6.4.

7.6.6. Særligt om besøgsrejser til Grønland (Grønlandsrejser)

7.6.6.1. Psykisk syge

Statsadvokaten i København træffer afgørelse om udgang til Grønland for personer, der i henhold til en grønlandsk dom er anbragt på hospital i Danmark. Afgørelsen træffes efter princippet i § 2, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 200 af 25. marts 2004 om udgangstilladelse mv. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse eller i medfør af farlighedsdekret.

Inden statsadvokaten træffer afgørelse, indhentes en udtalelse fra politidirektøren i Grønland. Politidirektøren i Grønland bør til brug for høringssvar bl.a. gennemgå tidligere udtalelser vedrørende besøgsrejser, hvordan disse er afviklet, domfældtes psykiske tilstand, seneste udtalelser, eventuelt nye sigtelser, hvem den pågældende skal besøge, herunder om forurettede bor i samme by, samt om der er givet samtykke fra familien (hvis medlemmer heraf samtidig er forurettet i sagen).

7.6.6.2. Forvaringsdømte

I medfør af § 8 i cirkulære nr. 9081 af 17. marts 2011 om behandlingen af personer, der er anbragt i Anstalten ved Herstedvester i henhold til den grønlandske kriminallov, kan Kriminalforsorgen i Grønland efter indstilling fra Anstalten ved Herstedvester (nu Kriminalforsorgen Sjælland) og høring af Rigsadvokaten (pr. 1. januar 2023 Statsadvokaten i København) give tilladelse til udgang til Grønland.

Sagerne behandles på baggrund af en indstilling fra Anstalten ved Herstedvester (nu Kriminalforsorgen Sjælland) til Rigsadvokaten (pr. 1. januar 2023 Statsadvokaten i København), som hører politidirektøren i Grønland. Herefter fremsender anstalten en indstilling om besøgsrejsen til Kriminalforsorgen i Grønland.

Politidirektøren i Grønland bør i forbindelse med afgivelse af høringssvar blandt andet gennemgå tidligere udtalelser vedrørende besøgsrejser, hvordan disse er afviklet, afsoningen generelt, seneste udtalelser, eventuelt nye sigtelser, hvem den pågældende skal besøge, herunder om forurettede bor i samme by,

eventuelt anmode Anstalten ved Herstedvester om yderligere oplysninger (f.eks. hvorfor er der indstillet ændrede vilkår i forhold til seneste besøgsrejse, hvis der ikke er indsendt redegørelse for afvikling af se-neste besøgsrejse), samt om der er givet samtykke fra familien (hvis medlemmer heraf samtidig er foru-rettet i sagen).

8. Love og forarbejder

Kriminalloven

- Lovbekendtgørelse nr. 1187 af 18. september 2023 – Kriminalloven
- Kriminallov for Grønland, lov nr. 306 af 30. april 2008
- Kriminallov for Grønland, jf. lovbekendtgørelse nr. 49 af 13. februar 1979 med senere ændringer (ophævet)

Retsplejeloven

- Lovbekendtgørelse nr. 1186 af 18. september 2023 – Retsplejeloven
- Retsplejelov for Grønland, lov nr. 305 af 30. april 2008

Anden lovgivning

- Anordning nr. 898 af 26. juni 2023 om ikrafttræden for Grønland af lov om retshåndhævende myndigheds behandling af personoplysninger
- Lovbekendtgørelse nr. 1360 af 28. september 2022 (med senere ændringer) – straffeloven
- Lovbekendtgørelse nr. 1655 af 25. december 2022 (med senere ændringer) – den danske retsplejelov
- Anordning nr. 1238 af 14. oktober 2016 om ikrafttræden for Grønland af lov om behandling af personoplysninger (persondataloven)
- Landstingsforordning nr. 6 af 31. maj 2001 om patienters retsstilling
- Anordning nr. 150 af 23. februar 2001 om ikrafttræden for Grønland af udlændingeloven
- Anordning nr. 1188 af 27. december 1994 om ikrafttræden af forvaltningsloven for Grønland
- Landstingslov nr. 8 af 13. juni 1994 om sagsbehandling i den offentlige forvaltning

Relevante forarbejder

- Forarbejderne til forslag til kriminallov for Grønland, lov nr. 306 af 30. april 2008 (L 35 af 12. december 2007)
- Betænkning nr. 1442/2004 fra Den Grønlandske Retsvæsenkommission afsnit XV, kap. 2.7.2.1. og 7.3.2.
- Straffelovrådets betænkning nr. 1372/1999 om tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69, afsnit 4.2.1.2.

Bekendtgørelser

- Bekendtgørelse nr. 441 af 21. april 2023 om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (udgangsbekendtgørelsen)
- Bekendtgørelse nr. 1532 af 16. december 2022 for Grønland om politidirektørens og statsadvokaternes adgang til at frafalde tiltale
- Bekendtgørelse nr. 747 af 1. juli 2019 om overførsel til forvaringsafdeling eller åben afdeling under Kriminalforsorgen i Grønland af pårønder, der efter kriminalloven er dømt eller overført til anbringelse i forvaring i Danmark mv.
- Bekendtgørelse nr. 366 af 19. april 2016 om bistandsværger beskikket i medfør af kriminallov for Grønland

- Bekendtgørelse nr. 1168 af 7. december 2009 om forvaring, der fuldbyrdes i Grønland (forvarings-bekendtgørelsen)
- Bekendtgørelse nr. 1157 af 7. december 2009 om udgang til indsatte i kriminalforsorgens instituti-oner (udgangsbekendtgørelsen)
- Bekendtgørelse nr. 200 af 25. marts 2004 om udgangstilladelse mv. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse eller i medfør af farlighedsdekret

Bilag

AM2010.08.10GL

Retten i Grønlands DOM

Dato:	10. august 2010
Rettens sagsnr.:	KS 56/10

Anklagemyndigheden mod *Tiltalte*

Ved anklageskrift af den 17. maj 2010 forkyndt den 18. maj 2010, er *Tiltalte*, født oktober 1980, boende *Adresse1*, *By1* tiltalt for overtrædelse af:

Kriminallovens § 88, - Vold

ved den 29. maj 2009 ca. kl. 09.00 på adressen *Adresse1* i *By1*, at have sat sig overskrevet på *Forurettede*, hvorefter han med flad hånd tildelte hende ikke under 25 slag i ansigtet og på siden af hovedet, hvilket medførte, at *Forurettede* blev opsvulmet i ansigtet, ligesom hun pådrog sig blodsamlinger omkring begge øjne.

Kriminallovens § 92, - Frihedsberøvelse

ved i tidsrummet fra den 29. maj 2009 ca. kl. 09.30 umiddelbart efter det i forhold 1 beskrevet til den 30. maj 2009 ca. kl. 03.00 på adressen *Adresse1* i *By1* at have holdt *Forurettede* indespærret i lejligheden, idet han tvang *Forurettede* ned på en sofa, hver gang hun forsøgte at forlade lejligheden.

Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om, at den ved Grønlands Landsrets dom af 23. marts 2007 idømte foranstaltning ophæves, og at tiltalte i medfør af kriminallovens § 157, stk. 2 idømmes, som en samlet foranstaltning, dom til behandling på grønlandsk psykiatrisk hospital eller under tilsyn deraf, samt under udskrivning tillige under tilsyn af Kriminalforsorgen, der i samråd med den behandlende læge skal være myndigt til at træffe bestemmelse om genindlæggelse i hospital.

Ved en eventuel udskrivning gælder følgende vilkår:

- Vilkår om at underkaste sig psykiatrisk behandling efter Kriminalforsorgens nærmere bestemmelse.
- Vilkår om at overholde Kriminalforsorgens bestemmelser med hensyn til ophold og arbejde
- Vilkår om at underkaste sig en lægeligt godkendt afvænningsbehandling mod misbrug af alkohol samt narkotika eller lignende stoffer efter Kriminalforsorgens nærmere bestemmelse.

Subsidiært at tiltalte idømmes anbringelse i anstalt for domfældte således, at foranstaltningen anses for udstået med tilbageholdelsestiden.

Den for tiltalte beskikkede forsvarer har på tiltaltes vegne nedlagt påstand om, at tiltalte idømmes anbringelse i anstalt for domfældte således, at foranstaltningen anses for udstået med tilbageholdelsestiden. Subsidiært, at tiltalte idømmes den af anklagemyndigheden nedlagte foranstaltning dog uden vilkår.

Der er under sagen afgivet forklaring af tiltalte, *Tiltalte*, og vidnet, *Forurettede*.

[FORKLARINGER UDELDT]

Af politiattest dateret den 20. august 2009, fremgår det at *Forurettede* den 30. maj 2009 er blevet undersøgt, og at der på hendes ansigt er konstateret "opsvulmet og blodunderløbet omkring begge øjne, dog mest på højre side."

Tiltalte blev ved Grønlands Landsrets dom af 23. marts 2007 for overtrædelse af kriminallovens § 60 - vold - i 4 tilfælde, kriminallovens § 60, jf. § 8 - forsøg på vold - i et tilfælde, kriminallovens § 80, stk. 1 - brugstyveri - i et tilfælde, kriminallovens § 68, stk. 2 - overtrædelse af polititilhold - i 4 tilfælde, kriminallovens § 70 - trusler - i 2 tilfælde, kriminallovens § 16 - krænkelse af offentlig myndighed - i et tilfælde, politivedtægten for *Kommune* - forstyrrelse af offentlig ro og orden - i et tilfælde samt bekendtgørelse om euforiserende stoffer i et tilfælde, idømt tidsubestemt behandling på dansk psykiatrisk hospital eller under tilsyn deraf, således at den behandlende overlæge skal være bemyndiget til efter nærmere aftale med overlægen ved psykiatrisk afdeling på Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk og Kriminalforsorgen i Grønland at træffe bestemmelse om udskrivning via psykiatrisk afdeling på Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk, samt under udskrivning, tillige under tilsyn af Kriminalforsorgen, der i samråd med den behandlende overlæge skal være bemyndiget til at træffe bestemmelse om genindlæggelse på hospital.

Det fremgår af udtalelse af 19. juni 2009 fra kriminalforsorgen i *By1* om tiltalte blandt andet:

"

Ovennævnte har efter domsafsigelse været anbragt i Riiskov fra april 2007 indtil nov. 2007, hvorefter han blev udsluset via Dronning Ingrid's Hospital og kom til *By1* sidst i januar 2008.

Om ovennævntes tilsynsforløb skal der oplyses at han det første måned af tilsynsstart kom til samtale hos Kriminalforsorgen 1 gang om ugen, derefter 1 gang pr. måned. Hans overholdelse af fremmøde tiderne har været noget svingende.

Det seneste ca. 4 måneder har klienten for det meste haft svært ved at overholde fremmøde dagene, hvor man har måttet opsøge ham og tilsige om at komme til samtale.

Klienten er meget lukket, indesluttet, kan være irriteret, afventende og meget svær at få i tale.

Klienten giver også udtryk for at han ikke kan forstå at han skal være under tilsyn, at han ikke har slået eller gjort noget så voldsomt som der bliver sagt, at det er forurettede, politiet og andre der overdriver.

Med hans usamarbejdsvillighed og lukkethed er det nærmest formålsløst med en tilsynsdom

..."

I forlængelse af denne udtalelse bemærkede Kriminalforsorgen den 8. oktober 2010 blandt følgende:

"På grund af ovenstående er kriminalforsorgen nødsaget til at meddele, at kriminalforsorgen ikke kan påtage sig tilsyn med Tiltalte, da han allerede er recidiveret med volds-/ personfarligt kriminalitet og da tidligere tilsyn ikke har haft effekt og vil ikke få det, da Tiltalte er total uden sygdomserkendelse samt uden samarbejdsvilje."

I en supplerende retspsykiatrisk erklæring fra 10. august 2009 udtales blandt andet følgende om tiltalte:

" ...

Konklusion

Tiltalte er sindssyg, idet han lider af skizofreni og har gjort det siden før 2005, således også på tidspunktet for de nu påsigtede handlinger. Tiltalte er normalt begavet og der er intet, der tyder på organisk hjerneskade. Tiltalte var på tidspunktet for de på-sigtede handlinger under indflydelse af alkohol, men der er intet, der tyder på en patologisk rustilstand.

Tiltalte er disponeret for psykisk sygdom.

Tiltalte havde i en periode forud for mentalobservation i 2005 været generet af stemmehøring, en oplevelse af at være overvåget og genstand for påfaldende opmærksomhed. Han havde tillige følt sig om- talt i radio og fjernsyn.

I forlængelse af mentalobservationen i 2005 fik Tiltalte en behandlingsdom på hospital i Danmark og var indlagt på Retspsykiatrisk Afdeling ... , Psykiatrien Region Midtjylland og senere afdeling ... , Dronning Ingrid's Hospital i Grønland. Tiltalte var under disse indlæggelser præget af negative skizofreni-symptomer i form af dårlig såvel formel som emotionel kontakt, ulystfølelse, apati, initiativløshed, passivitet og ambivalens.

Siden udskrivningen fra Dronning Ingrid's Hospital januar 2008 har Tiltalte levet en beskyttet tilværelse i By1 med massiv støtte fra sin biologiske familie.

I forbindelse med aktuelle undersøgelser er Tiltalte præget af dårlig som såvel formel som emotionel kontakt. Han giver udtryk for, at han fortsat indimellem hører stemmer, men er afglidende/dissimulerende i forhold til at uddybe dette. Han giver udtryk for, at han indimellem har en oplevelse af, at andre kan læse hans tanker. Han har oplevelser omkring sin kæreste og dennes brødre, som er udtalt selvhenførende formentligt paranoide vrangforestillinger.

Tiltalte har ingen sygdomserkendelse og oplever ikke et behov for behandling.

..."

Retslægerådet fandt dog ikke holdepunkter for at fastslå, at tiltalte var sindssyg men udtalte i en erklæring dateret den 8. januar 2010:

" ...

Med sagens tilbagesendelse skal Retslægerådet henvise til tidligere afgivet responsum af 01.03.06, og nu, på baggrund af fremsendte akter med lægelige erklæringer, herunder supplerende retspsykiatrisk erklæring af 10.08.09 fra overlæge Person, Retspsykiatrisk afdeling, Risskov, om Tiltalte udtale, at han på tiden for det påsigtede ikke var sikkert sindssyg, og at dette fortsat er tilfældet ved mentalundersøgelsen. Han er normalt begavet.

...

Ved mentalundersøgelse i 2006 blev det konstateret, at Tiltalte igennem to til tre år havde ændret sig psykisk. Hans sociale funktionsevne var aftagende, og han havde udviklet sindssygdomssymptomer som tankeforstyrrelse, hørehallucinationer og vrangforestillinger med forfølgelsesforestillinger. Efter påbegyndelse af behandling med antipsykotisk virkende medicin afdæmpedes hans symptomer. Efter dom til behandling har Tiltalte været indlagt i psykiatrisk afdeling i Danmark og senere Grønland indtil januar 2008, hvor han udskrives. Under dette forløb er der ikke observeret såkaldt produktive sindssygdomssymptomer, og Tiltalte har ikke modtaget behandling med antipsykotisk virkende medicin. Ved den aktuelle mentalundersøgelse findes Tiltalte kontaktaflukket samt selvhenførende. Den diagnostiske placering er ikke sikkert fastlagt.

Ud fra en samlet vurdering finder Retslægerådet, at Tiltalte er omfattet af den tidligere grønlandske kriminallovs § 113. Såfremt han findes skyldig i det påsigtede, anbefales dom til behandling på grønlandsk psykiatrisk hospital eller under tilsyn deraf, samt under udskrivning tillige under tilsyn af Kriminalforsorgen, der i samråd med den behandlende læge skal være bemyndiget til at træffe bestemmelse om genindlæggelse i hospital. Under udskrivning skal domfældte, efter tilsynsmyndighedens bestemmelse, underkaste sig en lægeligt godkendt behandling mod misbrug af alkohol og andre misbrugsstoffer.

..."

Tiltalte har om sine personlige forhold oplyst, at han under sit ophold i anstalten for domfældte har haft kontakt med sin søster, sin 6-årige datter og moderen til datteren. Han har ikke haft mulighed for at have kontakt til sin egen mor, da hun ikke kan tale. Da han boede i By1, så han oftest sin storesøster som han besøgte sin mor med. Derudover havde han kontakt til datteren og moderen til datteren. Han har siden 2008 arbejdet på et værtshus med forskellige opgaver, men mest som oprykker og dørmænd. Her mødte han også sine venner.

Sagen er afgjort under medvirken af domsmænd.

Rettens begrundelse og resultat

Ad forhold 1

Retten har ved sin afgørelse lagt vægt på vidnet *Forurettedes* troværdige forklaring om hvorledes, tiltalte efter ankomsten til lejligheden blev vred og begyndte at slå hende flere gange i hovedet med flad hånd, mens han sad overskrævs på hende, hvorved hun blev holdt fast. Hendes forklaring er i det væsentligste støttet af tiltaltes egen forklaring. Efter *Forurettedes* forklaring kan det ikke lægges til grund, at episoden opstod som en følge af, at hun sparkede tiltalte.

Uanset at det ikke findes godtgjort, at tiltalte har slået *Forurettede* mindst 25 gange, kan det på baggrund af hendes forklaring, sammenholdt med politiattesten af 20. august 2009, lægges til grund, at der mindst har været tale om 6 slag med flad hånd, og at disse slag har været så kraftige, at de i attestens nævnte skader er opstået. Henset til karakteren af volden, herunder dens følger, og at volden endvidere er udøvet, mens vidnet blev fastholdt af tiltalte, anses volden at være alvorlig. Tiltalte findes herefter skyldig i overensstemmelse med anklageskriftet dog med den ændring, at der mindst har været tale om 6 slag med flad hånd.

Ad forhold 2

Retten har ved sin afgørelse lagt vægt på *Forurettedes* troværdige forklaring, uanset tiltaltes benægtelse. Henset til at tiltalte forud for forhold 2's indledning har udsat *Forurettede* for vold af en ikke ubetydelig karakter, lægger retten til grund, at hun har været bange for tiltalte. Det lægges endvidere til grund, at tiltalte fysisk, dels ved at stille sig i vejen for hende, når hun ønskede at forlade tiltaltes bopæl og dels ved i mindst et tilfælde at have fastholdt hende i sofaen, har forhindret hende i at forlade bopælen. Endvidere lægges det til grund, at *Forurettede* først, da tiltalte forlod lejligheden så en mulighed for med hendes egne ord at flygte derfra ved at løbe op til rigssalen og ringe til sin bror. Retten kan ikke lægge tiltaltes forklaring til grund om, at han ville forhindre hende i at begå selvmord og derfor holdt hende tilbage. Retten har herved lagt vægt på, at tiltalte, uanset *Forurettedes* ønske, nægtede hende at gå til sygehuset, ligesom hendes forklaring for retten ikke støtter tiltaltes forklaring. Retten finder herefter, at tiltalte har holdt *Forurettede* indespærret som beskrevet i anklageskriftet. Det er dog ikke godtgjort, at tiltalte flere gange har tvunget *Forurettede* ned i sofaen, når hun forsøgte at gå.

Tiltalte er herefter fundet skyldig i overtrædelse af kriminallovens § 88 - vold og § 92- frihedsberøvelse.

For vidt angår foranstaltningen bemærker retten indledningsvist, at kriminallov for Grønland, lovbekendtgørelse nr. 288 af 2. juli 1963 med efterfølgende ændringer, blev ophævet i forbindelse med ikrafttræden af kriminallov for Grønland, lov nr. 306 af 30. april 2008, den 1. januar 2010.

Efter den tidligere kriminallovs § 113 kunne en gerningsmand i en tilstand af psykisk abnormitet idømmes en særlig foranstaltning for psykisk syge i henhold til kapitel 29 i loven. § 113 er blevet videreført i den nye kriminallov i en anden formulering, i dels § 161, stk. 2 - forvaring, og dels § 156, stk. 1, hvorefter en person der på gerningstidspunktet var sindssyg, eller i en tilstand, der ganske må ligestilles hermed, eller var mentalt retarderet kan idømmes en særlig foranstaltning over for psykisk syge efter kapitel 33 i loven.

Af forarbejderne til den nye kriminallov, *retsvæsenkommissionens betænkning nr. 1442/2004, side 945*, fremgår det, at betegnelsen sindssyg eller i en tilstand, der ligestilles hermed "er valgt for at sikre, at bestemmelsen om psykisk syge kriminelle også vil omfatte personer, der ikke tilhører gruppen af egentlig psykisk syge, men derimod eksempelvis grænsepsykotiske personer."

Det må derved antages, at retsvæsenkommissionen har ønsket at fastholde et så fleksibelt og enkelt, men alligevel adskilt, regelsystem som muligt, således at persongruppen, der tidligere var omfattet af kriminallovens § 113, nu er adskilt i bestemmelserne § 156, stk. 1 og 161, stk. 2.

Herefter må en person, der af retslægerrådet er fundet omfattet af den tidligere kriminallovs § 113, kunne idømmes en foranstaltning efter kapitel 33 i loven, når personen opfylder kriterierne i kriminallovens § 156, stk. 1, som de skal forstås efter forarbejderne til bestemmelsen.

Retslægerrådet har i sin erklæring af 8. januar 2010 fundet tiltalte omfattet af den personkreds, der er nævnt i den tidligere kriminallovs § 113. Rådet har bemærket, at tiltalte "ikke var sikkert sindssyg". Derimod er han kontaktaflukket samt selvhenførende. Desuden er den diagnostiske placering ikke sikkert fastlagt. Retslægerrådet anbefalede dog stadig en dom til behandling på et grønlandsk psykiatrisk hospital eller under tilsyn heraf.

Retten finder herefter, at det vil være ubetænkeligt efter en samlet vurdering, herunder retslægerrådets erklæring og den supplerende psykiatriske erklæring af 10. august 2010 at anse tiltalte for at have været i en tilstand ligestillet med sindssygdom og derved omfattet af kriminallovens § 156, stk. 1.

På baggrund af karakteren af den nu begåede og den tidligere kriminalitet, sammenholdt med oplysningerne om tiltaltes behandlingsbehov, herunder især at forsøg på tilsyn ifølge Kriminalforsorgen ikke har virket grundet tiltaltes forhold, finder retten, at det er nødvendigt at fastsætte en foranstaltning til behandling på grønlandsk psykiatrisk hospital eller under tilsyn deraf, samt under udskrivning tillige under tilsyn af Kriminalforsorgen, der i samråd med den behandlende læge skal være bemyndiget til at træffe bestemmelse om genindlæggelse på hospital. Der vil ved eventuel udskrivning gælde de neden for bestemte vilkår.

Da de under denne sag pådømte forhold er begået under fuldbyrdelsen af Grønlands Landsrets dom af 23. marts 2007, fastsættes en samlet foranstaltning, som neden for bestemt, der også omfatter de i landsrettens dom nævnte forhold, jf. kriminallovens § 160.

I medfør af kriminallovens § 158, stk. 2, fastsættes der ingen længstetid, idet der ikke er grundlag for at fravige lovens udgangspunkt, hvorefter der ved personfarlig kriminalitet i almindelighed ikke fastsættes nogen længstetid.

Tiltalte har været tilbageholdt siden sin anholdelse den 3. juni 2009.

Thi kendes for ret:

Som en samlet foranstaltning idømmes *Tiltalte*, født oktober 1980, behandling på et grønlandsk psykiatrisk hospital eller under tilsyn deraf, samt under udskrivning tillige under tilsyn af Kriminalforsorgen, der i samråd med den behandlende læge skal være bemyndiget til at træffe bestemmelse om genindlæggelse i hospital.

Ved en eventuel udskrivning gælder følgende vilkår:

AM2023.03.13GL

Grønlands Landsrets DOM

Dato:	13. marts 2023
Rettens sagsnr.:	K 030/23

Anklagemyndigheden mod *Tiltalte*, født januar 1971, Advokat Gedion Jeremiassen

Sermersooq Kredsret afsagde dom i 1. instans den 12. december 2019 (kredsrettens sagl.nr. KS-SER-1353-2019).

Påstande

Tiltalte blev ved Sermersooq Kredsrets dom af 12. juli 2017 for overtrædelse af kriminallovens § 7 4 og § 77, stk. 1, nr. 2, idømt anbringelse i anstalt i 5 måneder og blev ved kredsrettens dom af 12. december 2019 idømt forvaring på ubestemt tid i Grønland for overtrædelse af kriminallovens § 77, stk. 1, nr. 2 (voldtægt) og § 86, jf. § 12 (forsøg på manddrab). Foranstaltningen på 5 måneders anbringelse i anstalt er ikke iværksat.

Anklagemyndigheden har i henhold til princippet i kriminallovens § 147, stk. 3, jf. stk. 2, nedlagt påstand om

- At de ved Sermersooq Kredsrets dom af 12. juli 2017 idømte foranstaltning ophæves, og
- At tiltalte idømmes forvaring i Grønland på ubestemt tid.

Tiltalte har tilsluttet sig anklagemyndighedens påstand.

Doms mænd

Sagen har været behandlet med domsmænd.

Landsrettens begrundelse og resultat

Retten finder efter princippet i kriminallovens § 147, stk. 3, jf. stk. 2, og i overensstemmelse med de samstemmende påstande, at den foranstaltning, som tiltalte blev idømt ved dommen af 12. december 2019, burde have været en samlet foranstaltning. Som følge heraf afsiges der dom efter anklagemyndighedens påstand.

Thi kendes for ret:

Tiltalte, *Tiltalte*, idømmes forvaring i Grønland på ubestemt tid.

Den ved Sermersooq Kredsrets dom af 12. juli 2017 idømte foranstaltning ophæves.

Statskassen betaler sagens omkostninger.

Bilag 3: Regulativ for sikringsafdelingen ved Amtshospitalet i Nykøbing Sjælland af 1. juni 1994

VESTSJÆLLANDS AMT
Udviklingsafdelingen

**REGULATIV FOR SIKRINGSADFDELINGEN VED
AMTSHOSPITALET I NYKØBING SJÆLLAND**

1.

Sikringsafdelingen ved Amtshospitalet i Nykøbing Sjælland udgør en særlig enhed indenfor hospitalet, men indgår som en integreret del af hospitalets retspsykiatriske afdeling.

2.

Afdelingen optager sindssyge personer om hvem det ved dom, kendelse eller administrativ resolution i medfør af § 40 i lov nr. 331 af 24. maj 1989 om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien bestemmes, at der bør træffes sikkerhedsforanstaltninger over for dem. Der optages dog kun personer, som af Justitsministeriet skønnes egnede dertil. Desuden modtages varetægtsfængslede efter kendelse til hospitalsmæssig mentalobservation i henhold til retsplejelovens § 809, stk. 2, når de af anklagemyndigheden anses for så personfarlige eller risikoen for undvigelse for så stor, at observation i Sikringsafdelingen er påkrævet. Varetægtsfængslede herudover modtages alene i henhold til retsplejelovens § 777.

3.

Sikringsafdelingen bør udadtil yde fængselsmæssig sikkerhed og indadtil byde hospitalsmæssige forhold hvad angår behandling, pleje og fysisk miljø i overensstemmelse med de til enhver tid gældende normer for god psykiatrisk sygehusstandard.

4.

Sikringsafdelingen drives af Vestsjællands Amt og er undergivet tilsyn af Sundhedsstyrelsen i overensstemmelse med lov nr. 397 af 10. juni 1987 om sundhedsvæsenets centralstyrelse m.v.

5.

Regler vedrørende betaling for patienter på Sikringsafdelingen er fastlagt i Indenrigsministeriets bekendtgørelse nr. 184 af 31. marts 1976 om amternes indbyrdes betalingsforpligtelser i forbindelse med varetagelsen af retspsykiatriske opgaver.

6.

Forinden en patient modtages i Sikringsafdelingen, skal der tilstilles denne lægelige oplysninger i fornødent omfang samt den pågældende sags akter. Såfremt sidstnævnte ikke er fremsendt ved patientens modtagelse, skal de på anmodning efterfølgende snarest stilles til rådighed.

7.

Ingen patient kan udskrives fra Sikringsafdelingen, før den foranstaltning, der har ført til indlæggelsen, er ophævet eller lempet af vedkommende myndighed.

8.

En patients undvigelse fra Sikringsafdelingen skal hurtigst muligt, udover til det lokale politi, meddeles til Justitsministeriet.

Dette regulativ træder i kraft den 1. JUNI 1994. Samtidig ophæves Regulativ for Sikringsanstalten ved Sindssygehospitalet i Nykøbing Sjælland af 28. maj 1932.

Dato

1 JUNI 1994

Underskrift

NIELS MORTENSEN
direktør

Bilag 4: Regningslinjer for høring af Retslægerådet i sager, hvor indsatte er idømt en tidsubestemt straf af 31. august 2020

Kriminalforsorgsområderne

Retningslinjer for høring af Retslægerådet i sager, hvor indsatte er idømt en tidsubestemt straf

1. Det fremgår af § 7 i bekendtgørelse om løsladelse af dømte, der udstår fængselsstraf (løsladelsesbekendtgørelsen), at der - inden der træffes afgørelse om tilladelse til løsladelse på prøve - indhentes en udtalelse fra Retslægerådet, hvis den indsatte udstår straf af fængsel på livstid, eller der er tvivl om, hvorvidt den indsatte vil frembyde fare for andres liv eller helbred. Til brug ved sagens forelæggelse for Retslægerådet skal der tilvejebringes en erklæring om den indsatte fra en speciallæge i psykiatri.

Det fremgår endvidere af § 3, stk. 2, i bekendtgørelse om behandlingen af sager om prøveudskrivning af forvaringsdømte (prøveudskrivningsbekendtgørelsen), at i tilfælde, hvor Kriminalforsorgsområdet finder, at anklagemyndigheden skal anmodes om at indbringe spørgsmålet om prøveudskrivning for retten, indhentes en erklæring fra en speciallæge i psykiatri. Det samme gælder, hvis den forvaringsdømte eller bistandsværgeren anmoder om prøveudskrivning, jf. prøveudskrivningsbekendtgørelsens § 7, stk. 1. Der er ikke i prøveudskrivningsbekendtgørelsen fastsat retningslinjer for høring af Retslægerådet.

2. Ved dom afsagt den 9. juli 2019 har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fastslået, at det var en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 5 at nægte en forvaringsdømte en ekstern vurdering af, om han fortsat er farlig, idet der ikke havde været foretaget en sådan ekstern vurdering i 8 år sammenholdt med, at der var tale om en fastlåst situation, hvor den forvaringsdømte ikke ønskede at samarbejde med fængslets psykiatere, der fastholdt kravet om konsultationsdæmpende medicin som forudsætning for prøveudskrivning.

3. På baggrund af dommen har Direktoratet for Kriminalforsorgen udarbejdet nedenstående retningslinjer for, i hvilke tilfælde Retslægerådet, ud over de i løsladelsesbekendtgørelsens § 7 nævnte tilfælde, skal anmodes om en udtalelse vedrørende institutionens vurdering af farlighed.

Retslægerådet anmodes om en udtalelse, når følgende betingelser er opfyldt:

- a. Den indsatte er idømt en tidsubestemt straf, hvilket vil sige forvaringsdømte (både de danske forvaringsdømte og de grønlandske forvaringsdømte, der afsoner i Danmark) og livstidsdømte, og
- b. der er tale om sager, hvor der er spørgsmål om at tildele frihedsgoder, dvs. udgang, overførsel fra lukket til åbent fængsel, herunder åben afdeling i Grønland, og prøveudskrivning/prøveløsladelse. Det gælder både i situationer, hvor kriminalforsorgen af egen drift skal behandle spørgsmålet, og i situationer, hvor den indsatte ansøger om udgang, overførsel fra lukket til åbent fængsel, herunder åben afdeling i Grønland, eller prøveudskrivning/prøveløsladelse, og

- c. der er tale om en fastlåst situation, hvor den dømte afviser at indgå i en behandling, som kriminalforsorgen vurderer er en forudsætning for at få tildelt frihedsgoder. Der er tale om alle former for behandling, såsom fx psykiatrisk/sexologisk behandling, herunder med kønsdriftsdæmpende medicin, alkoholistbehandling og stofmisbrugsbehandling, og
- d. der er indtrådt omstændigheder, som er til ugunst for den indsatte. Som eksempel på en sådan situation kan nævnes sager, hvor det hidtil har været en forudsætning for uledsaget udgang, at den indsatte er i behandling, men hvor den indsatte forhold har medført, at dette krav skærpes til også at gælde ved ledsaget udgang.
- Det gælder imidlertid også i situationer, hvor der ikke er indtrådt omstændigheder, som er til ugunst for den indsatte, men hvor der er gået lang tid (som udgangspunkt 5-6 år), siden Retslægerådet har afgivet udtalelse i sagen. Hvis der ikke foreligger en nyere udtalelse fra Retslægerådet, udarbejdet under afsoningen, skal beregningen af de som udgangspunkt 5-6 år ske fra den udtalelse, som blev udarbejdet til brug for straffesagen.

4.

Det er Direktoratet for Kriminalforsorgen, der forelægger sager, der er omfattet af nærværende retningslinjer, for Retslægerådet, når det drejer sig om udgang (bortset fra ledsaget udgang til grønlandske forvaringsdømte), overførsel fra lukket til åbent fængsel (bortset fra overførsel af grønlandske forvaringsdømte fra Herstedvester Fængsel til åben afdeling i Grønland) og prøveløsladelse fra fængsel på livstid efter straffelovens § 41, stk. 1.

Det er Kriminalforsorgsområde Sjælland, der forelægger sager, der er omfattet af nærværende retningslinjer, for Retslægerådet, når det drejer sig om ledsaget udgang til grønlandske forvaringsdømte.

Det er Kriminalforsorgen i Grønland, der forelægger sager, der er omfattet af nærværende retningslinjer, for Retslægerådet, når det drejer sig om overførsel af grønlandske forvaringsdømte fra Herstedvester Fængsel til åben afdeling i Grønland.

Det er den relevante statsadvokat, der forelægger sager, der er omfattet af nærværende retningslinjer, for Retslægerådet, når det drejer sig om prøveudskrivning fra en dansk forvaringsdom. Kriminalforsorgen (kriminalforsorgsområdet efter forudgående drøftelse med Direktoratet for Kriminalforsorgen) vil, såfremt der efter kriminalforsorgens vurdering foreligger en situation, som er omfattet af nærværende retningslinjer, i forbindelse med fremsendelsen af en udtalelse om spørgsmålet om prøveudskrivning gøre den relevante statsadvokat opmærksom herpå.

Det er Rigsadvokaten, der forelægger sager, der er omfattet af nærværende retningslinjer, for Retslægerådet, når det drejer sig om prøveløsladelse fra en grønlandsk forvaringsdom, der afsones i Danmark. Kriminalforsorgen (kriminalforsorgsområdet efter forudgående drøftelse med Direktoratet for Kriminalforsorgen) vil, såfremt der efter kriminalforsorgens vurdering foreligger en situation,

som er omfattet af nærværende retningslinjer, i forbindelse med fremsendelsen af en udtalelse om spørgsmålet om prøveløsladelse gøre Rigsadvokaten opmærksom herpå.

***Bilag 5: Retningslinjer for høring af Retslægerådet i sager, hvor indsatte er idømt forvaring, der
fuldbyrdes i Grønland af 15. september 2020***

Retningslinjer for høring af Retslægerådet i sager, hvor indsatte er idømt forvaring, der fuldbyrdes i Grønland

1. Det fremgår af § 13 i bekendtgørelse om forvaring, der fuldbyrdes i Grønland (forvaringsbekendtgørelsen), at institutionen indhenter en erklæring fra speciallæge i psykiatri til brug for indstillingen om, hvorvidt anklagemyndigheden skal anmodes om, at indbringe spørgsmålet om prøveløsladelse for retten.
2. Ved dom afsagt den 9. juli 2019 har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fastslået, at det var en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 5 at nægte en forvaringsdømt en ekstern vurdering af, om han fortsat er farlig, idet der ikke havde været foretaget en sådan ekstern vurdering i 8 år sammenholdt med, at der var tale om en fastlåst situation, hvor den forvaringsdømte ikke ønskede at samarbejde med fængslets psykiatere, der fastholdt kravet om kønsdriftsdæmpende medicin som forudsætning for prøvedskriving.
3. På baggrund af dommen har Kriminalforsorgens Hovedkontor udarbejdet nedenstående retningslinjer for, i hvilke tilfælde Retslægerådet skal anmodes om en udtalelse vedrørende institutionens vurdering af farlighed.

Retslægerådet anmodes om en udtalelse, når følgende betingelser er opfyldt:

- a) Den indsatte er idømt forvaring, og
- b) der er tale om sager, hvor der er spørgsmål om at tildele frihedsgoder, dvs. udgang, overførsel fra lukket til åben afdeling, og prøveløsladelse. Det gælder både i situationer, hvor kriminalforsorgen af egen drift skal behandle spørgsmålet, og i situationer, hvor den indsatte ansøger om udgang, overførsel fra lukket til åben afdeling eller prøveløsladelse, og
- c) der er tale om en fastlåst situation, hvor den dømte afviser at indgå i en behandling, som kriminalforsorgen vurderer er en forudsætning for at få tildelt frihedsgoder. Der er tale om alle former for behandling, såsom f.eks. psykiatrisk/sexologisk behandling, herunder med kønsdriftsdæmpende medicin, alkoholistbehandling og stofmisbrugsbehandling, og
- d) der er indtrådt omstændigheder, som er til ugunst for den indsatte. Som eksempel på en sådan situation kan nævnes sager, hvor det hidtil har været en forudsætning for uledsaget udgang, at den indsatte er i behandling, men hvor den indsattes forhold har medført, at dette krav skærpes til også at gælde ved ledsaget udgang.

Det gælder imidlertid også i situationer, hvor der ikke er indtrådt omstændigheder, som er til ugunst for den indsatte, men hvor der alene er gået lang tid (som udgangspunkt 5-6 år), siden Retslægerådet har afgivet udtalelse i sagen. Hvis der ikke foreligger en nyere udtalelse fra Retslægerådet, udarbejdet under afsoningen, skal beregningen af de som udgangspunkt 5-6 år ske fra den udtalelse, som blev udarbejdet til brug for straffesagen.

4. Det er Kriminalforsorgens Hovedkontor, der forelægger sager, der er omfattet af nærværende retningslinjer for Retslægerådet, når det drejer sig om udgang og overførsel fra lukket til åben afdeling.

Det er Rigsadvokaten, der forelægger sager, der er omfattet af nærværende retningslinjer, for Retslægerådet, når det drejer sig om prøveløsladelse fra en forvaringsdom. Kriminalforsorgen i Grønland vil, såfremt der efter kriminalforsorgens vurdering foreligger en situation, som er omfattet af nærværende retningslinjer, i forbindelse med fremsendelsen af en udtalelse om spørgsmålet om prøveløsladelse gøre Rigsadvokaten opmærksom herpå.